

FİKİR SANAT VE EDEBİYATTA
TÖRE

Aylık Fikir Sanat Edebiyat
Dergisi

Yıl: 2 Sayı: 17 Eylül 2014
ISSN:2146-7773

İmtiyaz Sahibi
ve
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Ömer Faruk BEYCEOĞLU

Editör
Prof. Dr. Vahit TÜRK

Yayın Danışmanı
İsa KOCAKAPLAN

Halkla İlişkiler
Can BESLEN

Düzeltilen
Songül CANSIZ

iletişim
tore@toredergisi.com
www.toredergisi.com
0.538.351 24 28

Baskı / Cilt

Çukurova Ofset Matbaacılık
Mehmet YILDIRIM
Tepebağ Mah. 27010 Sk. No.7/A
Seyhan / ADANA
Tel: 0.322.351 55 61-71
e-mail:cukurovaofset@gmail.com

Basım Tarihi:
28.08.2014

Fiyatı: 10 TL

İ Ç İ N D E K İ L E R

TÖRE'den

Postmodern Kuşatma: Kelimeler ve Haritalar
Prof. Dr. Nadim MACİT / 05

Kalemim Senden Ödünç Bir Kınalı Parmaktır
Bahaettin KARAKOÇ / 13

Türkiye'deki Türk ve Türklük Aleyhtarlığına
Tahlil ve Eleştiri Denemesi
Vahit TÜRK / 14

Hamdolsun
Kenan ÇARBOĞA / 20

Bir Kılıç İstiyorum Usta
Dilaver CEBECİ / 21

Sonbahar Bozgunu
Ali KINIK / 22

Azerbaycan'da Bir Türk Milliyetçisi: Hüseyin Cavid
Prof. Dr. H. Ömer ÖZDEN / 23

Süveyda
İlhan KURT / 27

"Tek Millet - Tek Devlet - Tek Dil - Tek Vatan"
Sloganı Üzerine
Dr. Bahadır Bumin ÖZARSLAN / 28

Turan Yazgısı
Fatih KOCATEPE / 32

Kapalılık Üzerine
Ali Rıza ÖZDEMİR / 34

Sunaktaki Horon
Dumrul MOLLAOĞLU (Togan) / 37

Toprak ve Bulut
Reyhan ÇARBOĞA / 38

Türküler Öğretti
Halil GÜLEL / 39

Hakas Şamanızminde Panteon
V. Ya. BUTANAYEV (Atilla BAĞCI) / 40

Ne Gözel Çekir
Məmməd İLQAR / 43

Osmanlıdan Günümüze Siyasal Fikir
Akımları ve Günümüze Yansımaları
Doç. Dr. Ahmet BOZDAĞ / 44

Türk
Ali ŞAMI / 54

Bir Elinde Cımbız, Bir Elinde Ayna
Coşkun ÇOKYİĞİT / 55

Uygur'da Yiten Uygarlık
Mustafa ADIYAMAN / 56

“Yeni Osmanlıcılar” İle Türk
Milliyetçilerinin Perspektifinden Osmanlı
Sakin ÖNER / 57

Söğüt'ün Gecelerinde Ay
İsmail GERÇEKSÖZ / 60

Bakire Kadın
Telman BAYRAMOĞLU / 61

Desen:
Yusuf Kemal YOZGAT
Ahmet YOZGAT

Kapak:
Mehmet BAŞBUĞ

ABONE ŞARTLARI

Abonelik için lütfen
“<http://www.toredergisi.com/abone-ol.html>”
adresindeki formu eksiksiz doldurunuz veya Adınızı,
Soyadınızı, Adresinizi, Telefon Numaranızı ve e-mail adresinizi
elektronik posta adresimize (tore@toredergisi.com) veya
0.538.351 24 28 nolu telefona bildiriniz.

Abonelik Bedeli:
Öğrenci: 75 TL / Yurtiçi: 100 TL /
Yurtdışı: 90 EURO (Ya da karşılığı Türk Lirası'dır.)
Kurum Aboneliği: 225 Türk Lirasıdır.

Abone bedelini;
Ömer Faruk BEYCEOĞLU adına açılmış bulunan;
6090548 nolu Posta Çeki hesabına,

Ziraat Bankası
TL IBAN: TR11-0001-0017-2743-4429-0550-01
Euro IBAN: TR89-0001-0000-1343-4429-0550-04

Türkiye İş Bankası
TL IBAN: TR42-0006-4000-0014-1960-0253-38
Euro IBAN: TR15-0006-4000-0024-1960-0075-83

Garanti Bankası
TL IBAN: TR66-0006-2000-0010-0006-6965-05

Yapı Kredi Bankası
TL IBAN: TR98-0006-7010-0010-0092-6565-17
hesaplarına yatırabilirsiniz.

SUNUŞ

Değerli TÖRE dostları;

Aradan bir yıldan fazla bir zaman geçti.

Yola çıktığımızda inandığımız değerlerin savunucusu, takipçisi ve elimizden geldiği kadar da uygulayıcısı olacağımıza söz vermiştik. Durumdan vazife çıkarmak, eksikliği tamamlamak ve yapılması gerekeni yapmak bizim hem meşrebimizin hem de hayat felsefemizin gereği idi.

Diğer yayın organları gibi ne bankalarda paramız, ne de sırtımızı dayacağımız ağababalarımız vardı. İncancımız, bizim gördüğümüz ve hissettiğimiz eksikliği, aynı düşüncede olan, memleket meselelerine duyarlı ve fikirlerin edebiyat ve sanatla beslenmediği sürece kısır kalacağına inanan insanlarımızın var olabileceği düşüncesi idi...

Geçmişte, bu hareketin mensubu insanların, söz konusu dava olduğunda ortaya koydukları dayanışma, yardımlaşma ve sahiplenme duygularının hâlâ var olduğu kanaatiydi...

En önemlisi, Ülkücülüğün zor olduğunu ve bu yolda atılacak her adımın ateşte yürümek olduğunun idrakiyle, karşılaşacağımız zorluklara, yalnızlıklara ve kurulacak tezgahlara da hazırlıklı olmamızdı.

Yola çıktığımızdan bu yana, Rahmetli Galip ERDEM'in;

“Ülkücülerin hayatı bambaşkadır. Sözlüklerinde rahatlık kelimesinin yeri yoktur. Daimi bir mücadele içinde ömür tüketirler. Hemen herkesle, her şeyle zaman zaman çatıştıkları görülür. Arkadaşları ile, aileleri ile, hatta sevdikleri ile.. Belli bir ülkünün esaslarından ziyade politikanın değişen icaplarına uymayı tercih eden kudret sahipleri ile de sık sık ihtilafa düşerler. Çok defa, başları belaya girer; gene de sinmezler. Bu halleri ” kalabalık” a göre uslanmamaktır; kendilerine göre de, yılmamak. Ülkücü dünya nimetlerinden yana nasipsizdir. Gözü yoktur ki, nasibi olsun. Bir lokma, bir hırka ona yeter. Paraya karşı o kadar müstağnidir ki, halkın hayretine sebep olur. Herkesin istediğini istemez, ne istediğini de herkes anlayamaz. Kendi zevkleri dışında zevk tanımayanların gözünde “zevksiz” bir adamdır! Küçümserler onu, hayatı anlamamakla, üç günlük dünyanın hakkını vermemekle itham ederler. Böyle davranışlara hiç önem vermez. Elverir ki, inandığına dokunulmasın!

..... Şahsına fenalık yapanlara pek aldırılmaz ama, ülküsüne yan gözle bakanlara tahammülü yoktur. Sadakati için karşılık beklemez, mükafat istemez, bir garip kişidir... Ülküsüne hizmet edenlere son derece hürmetkardır. Gerçek aşık gibidir; kıskanmaz. Sevgilisinin sevildikçe güzelleşeceğini bilir. Sevmenin gururu yegane süsüdür.

Ülkücünün en çok dinlediği “nasihat” ır. “Yapma ” derler, ” hayatını heba etme” derler, “gününü gün et ” derler. O kadar çok şey söylerler ki, hiç bitmez.” sözlerini bire bir yaşadık...

Olsun...

Madem ki sevdik, madem ki yoluna başkoyduk ve madem ki yapılması gerek... Bize düşen, şartlar ne olursa olsun yapılması gerekeni yapmak olacaktır.

İnşallah bundan sonra çok büyük sıkıntı ve kesintilere uğramadan TÖRE'nin sizlere ulaşması için gerekli gayreti göstereceğiz.

Sabrınız için Allah razı olsun.

Değerli TÖRE dostları;

Türk'ün zaferlerle taçlandığı bir ayı geride bıraktık. En zor şartlarda dahi “muhtaç olduğu kudretin damarlarındaki asil kanda” olduğunun idrakinde olan bu millet, küllerinden yenide doğma kudretini göstermiştir.

“Varlığım Türk varlığına armağan olsun” diyecek kadar bu vatana, bu millete, bu bayrağa ve bu dile bağlı olanlardan da başka bir şey beklemek abesle iştigaldir zaten.

Bugün, Türk Milletinin hafızasını boşaltıp benliğini unutturmaya çalışanlar, değişik adlandırmalar ve oyunlarda bölmeye çalışanlar şunu idrak etmek zorundadır ki bu millete;

(*)“*Bilge Kağan'ı, Kaşgarlı Mahmut'u, Sultan Alparslan'ı, Fahrettin Mübarekşah'ı, Saltuk Buğra Han'ı, Hoca Ahmet Yesevi'yi, Yunus Emre'yi, Karamanoğlu Mehmet Bey'i, Osman Gazi'yi, Fatih'i, Yavuz'u, Kanuni'yi, Âşık Paşa'yı, Dede Korkut'u, Ali Şir Nevai'yi, Ebulgazi Bahadır Han'ı, Süleyman Çelebi'yi, Karacaoğlan'ı, Dadaloğlu'nu, Âşık Veysel'i, Fuzulî'yi, Bâki'yi, Nefî'yi, Nedim'i, Namık Kemal'i, Ahmet Midhat Efendi'yi, Ahmet Vefik Paşa'yı, Süleyman Paşa'yı, Şemsettin Sami'yi, Mehmet Emin Yurdakul'u, Ömer Seyfettin'i, Ziya Gökalp'i (Diyarbakırlı), Yusuf Akçura'yı, Gaspıralı İsmail'i, Hüseyinzade Ali Bey'i, Ahmet Ağaoğlu'nu, Divan-ı Lûgat-it-Türk'ü kültürümüze kazandıran Ali Emiri Efendi'yi(Diyarbakırlı), Mehmet Akif Ersoy'u, Süleyman Nazif'i (Diyarbakırlı), tarihimizde Göktürkler'den sonra ikinci Türk adını taşıyan devleti kuran Mustafa Kemal Atatürk'ü ve İstiklâl Harbi'nin kahramanlarını, Yahya Kemal Beyatlı'yı, Arif Nihat Asya'yı, Necip Fazıl Kısakürek'i, Nihal Atsız'ı, Fazıl Hüsnü Dağlarca'yı nasıl unutturacaksınız.*

Devletlerle, imparatorluklarla taçlandırılmış beş bin yıllık Türk tarihini, zengin Türk dilini, edebiyatını, kültürünü ve sanatını nasıl silip yok farzedeceksiniz.

Balkan Türklüğünü, Kafkasya Türklüğünü, Orta Asya Türklüğünü, kısaca bütün dünyaya yayılmış ve Türkçe konuşan 250 milyon Dünya Türklüğünü yok mu sayacaksınız?

Türk milletine bu ihaneti yapanlar bir gün hem bu dünyada, hem de öbür dünyada mutlaka müstehaklarını bulacaklardır. Bu ihanete çanak tutan sözde aydınlar da...

Türk milleti kendini unutsa da, Allah geçmişte insanlığa ve İslâma yaptığı hizmetlerden dolayı Türk milletini unutmayacak, ihanet edenleri “kahhar” ismiyle kahredecektir.

Sözün özü;

**TÜRKİYE TÜRK'TÜR,
TÜRK KALACAKTIR...**

TÖRE'ye verdiğiniz değere teşekkür ediyoruz. Daha güzel günlerde, tüm Türk yurtlarının azatlığını kutlamak dileğiyle selam ve saygılarımızı sunuyoruz..

Tanrı Türk'ü hep korumuştur. Bundan sonra da koruyacaktır; hiç şüphemiz yok. Yeter ki, Türk Türk'ü sevsin ve korusun.

(*)Sakin ÖNER - Türkiye Türk'tür Türk Kalacaktır'dan

POSTMODERN KUŞATMA: KELİMELER ve HARİTALAR *

•
Prof. Dr. Nadim MACİT

Kelimelerle zihnî ve fizikî haritalar arasında sıkı bir bağ vardır. Özgürlük adına ortaya çıkan Martin Luther'in kullandığı "ıslık" ve "sopa" kelimelerinin, hakkını arayan köylüleri aşağılama ve baskı altına alma silâhına dönüşmesi bunun en çarpıcı misâlidir. İktidarın dönüştürücü gücünü gören Luther, köylülere karşı Lordları destekler ve idarecileri şu ifadelerle kutsar: "İdareciler, tıpkı eşek sürücüsü gibidirler. Onlar eşekleri değnek ve kamçıyla sürekli dövmek zorundadırlar. Yoksa eşekler itaat etmeyeceklerdir. İdareciler halkı gütmelidirler, boğazlamalıdır, asmalıdır, yakmalıdır, kafalarını uçurmalıdır ve onlara işkence etmelidirler. Bütün bunlar insanları korkutmak ve kontrol altında tutmak içindir."(1) Irak'a gönderilen ABD askerlerinin ellerindeki broşürlerde yer alan ifadeler ise postmodern kuşatmanın dilini yansıtır: "Ey barış elçileri! Gidin, teröristleri vurun, onları yok edin. Sizler Tanrı adına iş görüyorsunuz."(2)

Bu iki çarpıcı misâlin arasındaki ortak nokta, "barışa" ve "özgürlüğe" atıf yaparak "öteki"ni yok etmektir. Çoğu kere dine atıf yapılarak imha gerçekleştirilir. Çünkü iyi insanların (!), barış mersiyesi okuyanların kötülük yapabilmeleri için dini tahrif etmeleri gereklidir. Luther'in "eşek ıslıkla, halk sopayla idare edilir" sözü bu bağlamda okunabilir. İktidarın icraatlarını meşrulaştırmaya koşullanmış din, büyüleyici bir ıslıktır. İnat edenleri yola getirmenin ikna edici ve öldürücü aracı ise sopadır. Kendi

ürettiği ve kontrol ettiği kanunların arkasına saklanan iktidar, ötekini eşekleştirme ve ardından da sopalama yöntemini esas alır. Bir başka deyişle ıslık ve sopa, gücün dilini açıklayan iki anahtar kavramdır.

Zamanı merkeze alan postmodernitenin politik-stratejik dili "kendine özgü bir duruma" işaret etmekte ve belirtilen duruma uygun zemin oluşturmaktadır. Post-emperyal çağın egemenlik mantığının dayandığı dilbilgisi/kelime hazinesi yeni bir zihnî ve fizikî haritayı işaretlemektedir. Postmodern çağın dilbilgisi -belirsizlik, farklılık bilinci, çok kültürcülük, izafilik ve güvensizlik- milletleri kendi tarihî ve içtimaî gerçekliğinden koparmaktadır. Tutarlılık ve istikametten yoksunluk, gebe olduğu ihtimallerin sonsuzluğuyla korkutmaktadır. Nitekim toplumlar adı konulmamış iç savaşın girdabına girmiş durumdadır. Öteki ilân edilen İslâm coğrafyası, "kanlı bir iç çatışmanın tüm türleri"ni yaşamaktadır. Bağımlılığı derinleştiren ülkelerin yabancılara karşı tavrı ise dünyanın "ikincil barbarlaşma" dönemine girdiğine tanıklık etmektedir.

Küresel aktör; köksüzleştirme, bağımlı kılma yöntemini felsefe, bilim, politika ve tarih alanında yaşanan değişimlere atıf yaparak sürdürmektedir. "Felsefede faydacılığın yeniden keşfi, bilim felsefesi alanında görülen bakış değişikliği, tarihte süreksizlik ve farklılık, basit ya da karmaşık nedensellik yerine biçim çeşitliliği; etik, politika ve antropoloji alanlarında öteki

kavramının geçerliliği konusunda yeniden doğan duyarlılık yaygın ve derin bir değişime işaret etmektedir.”⁽³⁾ Kaldı ki postmodern durumu sadece değişimle izah etmek eksik bir yaklaşım olacaktır. Çünkü postmodern temaların politik, diplomatik ve stratejik kullanımı yaşanan değişim kadar önemlidir. Postmodern durumun bu yönünü gizleyerek ötekinin zihnini salt-saf değişime kilitleyen Batılı merkezî güçler “alıntılama ve kopyalama” işçiliği yapmaya alıştırdığı aydınları, siyasetçileri ve toplumlara ıslıkla yönetmektedir. İşgali; barış ve diyalog havuçlarıyla sürdürme becerisini başka nasıl izah edebiliriz?

Modern dünya görüşünün kendi içindeki muhafazakâr gerileyişi ifade etmek için kullanılan postmodern tabirin iki yüzü vardır. Birincisi, muhafazakâr gerileyişi aşmaktır. İkincisi ise modern dünya görüşünün sınırlarına vakıf olan öteki ülkeleri yeni felsefi ve siyasî şema eşliğinde kontrol altında tutmaktır. Demek ki postmodern durum, sadece felsefi ilginin konusu değildir. Aynı zamanda “belirsizlik, farklılık, eş ölçülemezlik, özgürlük ve çok kültürcülük gibi temaların” politik kullanımı söz konusudur. Kültürü varlık, bilgi ve değer tasavvuru olmaktan çıkararak farklılığı merkeze taşıyan bir anlayış eşliğinde herhangi bir toplumu, milleti birleştiren ortak alandan bahsetmek mümkün değildir. 19. yüzyılın 20. yüzyıla sarkan ufku milliyetçiliği ötekine karşı kullanan Batı, bu kez “dinî ve etnik farklılıklar”ı kullanmaktadır.

Modern dünya görüşünün muhafazakâr gerileyişini aşmak için yöneltilen eleştiri özü itibarıyla şöyledir: Modern dünya sistemi pozitivist, teknoloji merkezli, ilerlemeci (doğrusal tarih anlayışı), rasyonalist (insan aklı, toplumsal düzeni inşa etmek için yeterlidir. İnsanın üst bilgiye ihtiyacı yoktur) ve planlamacı ve kontrol edicidir. Dünya olgulardan ibarettir, dolayısıyla dünyayı inşa etme deneylenebilir ve algıla-

nabilir önermelere dayanır. Teknoloji, modern dünya tasavvurunu evrenselleştirmiştir. Mutlak hakikat anlayışına, algısına eklenen planlama ve kontrol, otoriter eğilimleri beslemiş, birey ve toplumu soyut kurumlar karşısında etkisizleştirmiştir. Özgürlük alanını daraltmıştır. Modern dünya sisteminin dayandığı sabiteler geçerliliğini yitirmiştir. Çünkü evrensellik, insanın ve tabiatın estetik formunu bozmuştur. İnsan, zaman ve mekâna dille nüfuz eder. İlerlemeci tarih anlayışı ötekini sövmeyi makûlleştirmek için üretilmiştir. Kültürden, inançlardan ve değerlerden bağımsız yetkin bir akıl yoktur. Bakış açılarına göre tabii ve içtimaî olguya yüklenen anlam değişir.

Sunulan önermelerle doğrudan merkezci-liberal sistemin yapısına saldırı yapıldığını gören Batı 1968’den itibaren “dışarıdan gelen, ancak kendi içinde mayalanan bu düşünceyi” kendi kültürel ve politik amaçları doğrultusunda inşa etmeye başlamıştır. Nitekim akıl ve bilim üzerine inşa edilen büyük anlatıları özgürlüğün düşmanı ilân eden postmodern aydınlar, akli tarihî bir durum, bilimsel bilgiyi ise düzeltilebilen bilgi olarak tanımlarlar. Bu felsefi çıkış, yeni bir zihni haritanın inşa edildiğini gösteren önemli bir sınırdır. Evrensel akli ve bilimi eleştiriye açan bu gelişmenin farklı akılları, yani kültürel sistemleri ve bilgi anlayışlarını meşrulaştırdığını gören Batı, postmodern duruma uygun düşen çelişkili bakış kalıbını üretmiştir. Bir taraftan farklı inançları ve etnik yapıları ötekini ayırıştırmanın parçası yapmış, diğer taraftan bütün farklılıkları kendi şemsiyesi altına alarak bunların üzerinden dünya-hâkimiyeti planını sürdürme yolunu seçmiştir.

Postmodern durumun ürettiği çelişkili bakışın bir parçası, hedef toplumları dinî-etnik ayrışma üzerinden özgürleştirmek(!), diğer parçası ise ayrılmış ve parçalanmış toplumları kendi güç yörüngesinin parçası

yapmak için kullanılmaktadır. Yeni bir durumu, politik ve stratejik esaslara çevirmeyi başaran Batı, “şer imparatorluğu” olarak tanımladığı SSCB Bloku’nun çöküşünü Vatikan üzerinden Polonya kanalını kullanarak hızlandırmıştır. Kasım 1989’da Berlin Duvarı’nın açılması ve ardından yıkılmasıyla yeni bir süreç başlamıştır. ABD kendisini “evrensel krallık” odağına yerleştirmiş ve bütün dinî ve etnik farklılıkların hâmesi olduğunu ilân etmiştir. “Bir taraftan kapsayıcı bir sosyo-politik düzen fikrinin varsayımları üzerine inşa ettiği krallık; “dünya barışı için hukuk oluşturup mevcut hukukî kuralları yıkar-ken, diğer taraftan bunun doğal sonucu olarak çevre ile ilişkilerini imparatorluğun hükümlerlik kapsamı dışında kalan tehdit ve ganimet toplulukları olarak algılamaya başlamıştır.”(4) Bu çelişkili politik tutumun bir tarafı “ıslık” ile diğer tarafı ise “sopa” ile kesişmektedir. Demek ki postmodern hegemonik güç, önce büyülemekte sonra sopalamaktadır.

Tehdit olarak gördüğü toplumların sosyal yapılarını, farklılıkları “özgürleştirme projesi” altında tahrip ederek tahrip eden egemen güç, ekonomik alanda bütün enerji havzalarını ele geçirmenin güvenlik hatlarını oluşturmaktadır. Sosyalist yörüngenin çöküşü dev bir ideolojik alanın boşluğa düşmesine neden olunca(5) kendisini “evrensel krallık” olarak ilân eden ABD, dünya inşa etmenin bütün araçlarını kullanarak boşluk/bağlantısız arkı olarak tanımladığı coğrafyayı yeniden düzenlemeye başlamıştır. Bu doğrultuda tarihin sonunu ilân etmiş, sosyalist yörüngenin çöküşüne ve başka bir seçeneğin imkânsızlığına gönderme yaparak bu durumu liberal sistemin zaferi olarak müjdelemiştir. “Başka seçenek yoktur” mesajını veren Batı; uzun süre ıslıkla güttüğü toplumlara sopayı göstererek “ya emirlere uyarsın ya da gidersin” uyarısı ardından işgale

başlamıştır.

Küresel güç, ekonomik amaçlarını gerçekleştirmek için şu dört hususu politikasının temeli yapmıştır: [1] Kendi politik ve ekonomik kurallarına uymayan bütün devletleri öteki ilân etmiştir. “Önleyici savaş” kalıbı üzerinden terörizme karşı mücadele edeceğini açıklamış ve uygulamaya başlamıştır. İzlediği bu stratejinin amacı; öteki ilân ettiği devletleri kendisine bağlamak, eğer olmazsa, bu devletleri istikrarsızlığa sürüklemektir. Bunun en çarpıcı misâlleri; Afganistan, Irak, Tunus, Libya ve Suriye’dir. [2] Kendisine karşı alternatif bir gücün çıkmasını engellemek için Çin’in enerji ihtiyacını bir tehdit hâline getirmeyi planlamış, Rusya’nın etrafını sınır devletler ve donanımlı teknolojik araçlarla örme-ye başlamıştır. Nitekim, İran’a yönelik baskıların altında sınır devletlerin alanını daraltma politikası yatmaktadır. [3] Kültürel özgünlük ve enerji potansiyeli açısından seçenek olma imkânını elde edebilir düşüncesiyle, bir ölçüde de mesiyenik hedeflere bağlı olarak, İslâm coğrafyasını içinden çıkılmaz duruma sürüklemiştir. Bu öyle bir fitnedir ki İslâm medeniyeti tarihinde ilk kez Batı ile ittifak kurarak komşuları üzerinde baskı kuran aktörler üretmiştir. Suudî Arabistan, Katar ve Türkiye bu rolü oynamaktadır. [4] Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkeleri fiilî olarak kargaşanın içine düşürülmüş durumdadır. Türkiye’ye sınır olan ülkelerin kesişim alanlarında belirsiz alanlar oluşturarak “Kürdistan” a zemin hazırlama faaliyeti açıklık kazanmıştır. Son zamanlarda Türkiye’nin sosyo-politik ayrışmaya tâbi tutulmasının altında belirtilen bu amaç yatmaktadır.

Egemen güç, işgal harekâtına karşı oluşan tepkiyi düşürmek için yeni bir yöntem icat etmiştir. Doğrudan müdahaleye dayanan harekât planını “değerler diplomasisi” dediği kalıpla değiştirmiştir. Değerler diplomasisi, ötekini “ıslıkla” gü-

menin teknik adıdır. Isık yöntemi; kültürel şemalara ve geniş dinî grupların desteklenmesine ve yönlendirilmesine uygun politik ve stratejik dil oluşturmaktır. Şî mezhebinin temsilcisi ve taşıyıcısı olan İran'ın etkinliğini sınırlandırmak için, Türkiye'nin öncülüğünde Sünnî-Selefi cephe oluşturma girişimi izlenmesi düşünülen yumuşak stratejinin önemli bir parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Yeni kültürel nitelikli stratejik bakış açısı oluşturmak için hem uluslararası hem de bölgesel düzlemde bazı faaliyetlerin devreye sokulması rol model üretme çabasının sonucudur.

Hedef ülkelerin iç politik ve sosyal dengelerini isık yöntemiyle parçalayan güç ikinci aşamada sopayı devreye sokmaktadır. Kuzey Afrika ülkelerinde (Tunus, Libya) başlayan, kısa sürede Ortadoğu ülkelerine (Mısır, Suriye) sıçrayan, Suriye'yi kan gölüne çeviren ve Orta Asya ülkelerine sirayet etmesi muhtemel görülen “demokratikleştirme projesi” ışığın sopaya dönüşmesinin diplomatik ifadesidir. Bu süreçte Türkiye iç politik dengelerini bozmuştur. Eğer iç istikrarı korumada geç kalırsa, “Yeni Osmanlılık Projesi” adı altında Türkiye önemli bir denemeye tâbi tutulacaktır. Açılım adı altında değiştirilen bütün kelimeler, yeni tanımlar, denkleştirme ve çarpıtma faaliyetleri, barış üzerinden farklı düşüneni tehdit etme etütleri bunun göstergesidir. Postmodern temalar eşliğinde devletin kurucu esaslarını ortadan kaldırma girişimleri her ne kadar siyasî değerler aracılığıyla gizlense de uygulama alanı belirlenen ve sürdürülen amacın ne olduğunu somut olarak ortaya koymaktadır.

İnsanları yığın olmaktan kurtaran bilgi ve dil, aynı zamanda insanlara tuzak kurmanın aracıdır. Her dünya sistemi ve değişimi aslında bir dil sistemi ve bir dil değişimidir. İktidar-yorum arasındaki bağlantı dünya sistemlerini oluşturan omurgadır. Modern çağın değişen ve dönüşen boyutu, geliştirilen

len dil anlayışları ve bunların politik eylemi biçimlendirmeleriyle çözülebilir. Eğer bir toplumun fikrî ve siyasî dili uluslararası kitle kültürünün diline dönüşmüşse, o toplumdan değerler konusunda bir duyarlılık beklenemez. Çünkü çağın dil anlayışı değişmiş ve bu değişim dinî, siyasî ve iktisadî dili belirlemeye başlamıştır.

Çağın dilini değiştiren düşünürlerdir. Bunu hayatın farklı alanlarına taşıyanlar ise büyük devletler, politikacılar, şirketler, gazeteler, dergiler ve iletişim araçlarıdır. Çağın dilinin değiştiğini, dolayısıyla dinî ve siyasî düşüncenin değiştiğini görmeyen bir aydın veya bir politikacı varlığını sürdüremez. Bu tespit doğrudur. Söz konusu tespite “her dünya tasavvurunun bir dil sistemi, her dil sisteminin de diplomatik ve stratejik boyutunun olduğu”nu eklememiz gerekir. Postmodern dil sisteminin bu boyutunu göremeyen aydın, gazeteci, politikacı ve bürokrat isık yöntemine müsait bir adaydır. Bir ifadenin/felsefî ve siyasî modelin anlamı ile kullanımı arasında bir fark göremeyen aydın ve politikacı “entelktüel zevk ve şöhret uğruna” kendi tarihî ve içtimaî gerçekliğini şaibeli hâle getirmenin yolunu açabilir. İçinde bulunduğu durum bunun somut göstergesidir. Avrupa Konseyi'nin kabul ettiği Türkiye Raporu,(6) yerine getirilen taleplere özel atıf yaparak çözüm/barış sürecini övmekte, bunu yaparken “yeni kelimelere ve tanımlara” yer vermektedir. Şimdiye kadar kullanılan ve hâlen kullandığımız kelimeler yeni kelimelerle değiştirilmektedir.

Oluşturulan yeni kelimelerden bazıları şöyledir: “Bebek katili/İmralı”, “Türk/Türk vatandaşları”, “Türk milleti/Türk vatandaşları” “PKK terörü/çatışma”, “Türkiye’de terör eylemleri yapan PKK/Türk Devleti ile PKK arasındaki mücadele” “terörist/aktivist”(7)... T.C. ise yeni sözlükte yok! Görüleceği üzere, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin terör örgütüne karşı

verdiği mücadeleyi tanımlayan kelimeler elenmektedir. Bunun yerine terörü kutsayan, masumlaştıran, meşru bir cephe olarak sunmayı sağlayan kelimeler ikâme edilmektedir. Eski ve yeni durumun iki farklı zihnî haritaya tekabül ettiği açıktır. Eski kelimelerin yerine ikâme edilen kelimeleri, özellikle dilbilgisini “anlamın sınırları ve kelimenin kullanımı” açısından çözümlerse yeni bir haritanın tasarlandığı çıkarımını yapabiliriz.

Değişen dil; her alanda olduğu gibi iktisadî alanda da cemaatler, çok uluslu şirketler, yeni örgütlenme biçimleri üretmiştir. Rekabeti varolmanın zorunlu şartı gören liberal-kapitalist sistem, belirtilen durumu, örgütçü ve tekelci yapılara dönüştürerek dünyanın her tarafına sızıyor. Kadife devrimler gerçekleştiriyor. Ülkemizin önde gelen aydınları, politikacıları ve stratejistleri, merkezî gücün ürettiği dil sistemini aktarmayı çağı okumak olarak görüyorlar. Günümüz dünya sistemi engellenemez şirketlerin piyasa ekonomisi adına uydurdukları ve kurallarını kendilerinin koydukları politik dile eşlik etmektedir. Belirtilen dil, merkezî devletlerin lehine her şeyi çarpıtmakta ve yoksulluğu sistemin “kendini koruma refleksi” olarak tanımlamaktadırlar. Bununla birlikte çok yönlü şirketler, sadece ekonomik çıkarın değil, fikirlerin ve değerlerin taşıyıcılığını yapmaktadırlar. Sadece bu veri bile dünyanın dilinin değiştiğini göstermektedir. Böyle bir dili anlama, yani fırsatı ve riski değerlendirme konusunda yetersiz kalanlar klişelere, aşınmış eğretilmelere, bayat kullanımlara başvurdukları için bağlı oldukları düşünceyi ve dili çürütmektedirler. Dili çürümüş bir milletin ve toplumun “politik-stratejik aklıdan, daha doğrusu dünyasından” bahsedilemez.

Aklını kaybeden fert gibi, kültürünü kaybeden toplumlar ve milletler cinnet geçiriyor. Boşlukta yaşayan insan kriz anında

ilk aklına geleni yapar. Annesini kesen, çocuğunu ateşte pişiren insanları kargo kültürün mecnunları olarak tanımlamak kolaydır. Çünkü bu sonuçtur ve sadece olayı konuşmaktır. Fakat neden bu cinnet; terk edilmişliğin, aldatılmışlığın ve ezilmişliğin, “seni özgürleştireceğim diye savaş ilân eden egemen güçlerin” işlediği katliamların ürettiği sahte söylemin ürünü olarak görülüyor? Hemen eşliğimizin dibinde akıtılan kanı meşrulaştıran şey nedir? Bunu meşrulaştırmak için hangi gerekçeler ve araçlar kullanılıyor? Bunların mutfağı neresidir, garsonluğunu yapanlar ne adına ve hangi amaç için yapıyorlar? Sıralanan soruların cevabı üzerinde düşünmek, yeni savaşın adını koymamızı ve anlamamızı sağlayacaktır: Yeni tip savaşın ilk aşaması, “ıslık yöntemi” ile zihinleri ele geçirmektir.

Alacakaranlıkta engebe atlama koşusu yapmak ne ise “izafilik, durumsallık, bağlam” gibi her türlü istismara açık sözler, metinler üzerinden kargaşa üretmekte aynıdır. Dünya sisteminin kurallarını koyan güç hariç, bütün dünya param parça ve her şey anlamsızdır. Bunalımı kutsayan belirsizliğin bilimi, düşünceyi, dili ve kültürü yıkmanın en sağlam ve kestirme yoludur. Bu anlayış, “küresel kutsal şemsiye” altında bulunması tasarlanan her ülkede modadır. Bir taraftan söze kesin ayrımlardan ve tanımlardan başlayan, diğer taraftan hakikatin çokluğundan, çoğulculuktan dem vuran, ancak üstü örtük biçimde jeopolitik boşluktan ve boşluğu doldurmadan söz eden bir insan hangi etiket altında olursa olsun akıl, düşünce ve özgür dünyadan bahsedemez. Böyle birisi için akıl ve özgür dünya tatile çıkmıştır.

Belirsizliği ve bulanıklığı modernitenin alıp götürdüğü dünyanın yeniden düzenlenmesi şeklinde okumak ise, dünyanın ve insanlığın “güç oyunu”na malzeme yapılmasından başka bir anlam taşımıyor. Be-

lirsiz ve bulanık dili, düşünce olarak sunmanın ne anlama geldiğini Ernest Gellner(8) şu ifadelerle özetler: “Postmodern anlayış; kuşkunun içinde çiçeklenen ve anlama erişme konusunda karamsar ve bulanık bir temaşa kümesi hâlinde yansıyan bir edebiyat türüdür. Bir taraftan meta-anlatıları derinliğine çözerek onların çöktüğünü müjdelir. Öbür taraftan kendisini bilinmezliğe, gizeme büründürerek büyüü bir görüntü verir. Bilinmezliğe ve belirsizliğe bürünerek büyük anlatıların çöktüğünü ilân etmek bir kişinin eline bakarak gelecekte haber veren falcının tavrından farksızdır. Sanki dünya karmaşık ve belirsiz bir dil oyunu içinde ‘Büyük Oyuna’ malzeme üretmektedir. İzafiliği ve çok kültürlülüğü yeni dönemin özgürlük kapısı olarak gösterenler, dünyanın yüzyıllık geleceğini konuşuyorlar. Bu ne biçim bir çelişkidir?”

Bilinmezliğin ve belirsizliğin diline sığınarak iktidarla izdivaca giren politik-din anlayışı kutsalımıza el koymuş durumdadır. Ortada din ve dinî duyarlılık yok, profesyonel dincilik vardır. Bu dincilik her türlü durumu ve ahlâksızlığı “belirsizlik ortamında” kutsal etiketle meşrulaştırmaktadır. Dini duruma uydurmak, düşünce etiketi altında pazarlanmaktadır. Dönüştürme stratejisinin dinî ayağını gösteren bu konum gelecekte din adına ilginç görüşlere eşlik edecektir. Çünkü belirtilen dönüşümün arkasındaki irade İslâm’ı Kopenhag ölçütlerine uydurma girişiminden başka bir şey değildir. Fikrî ve ahlâkî boyutunu kaybeden din, kaçınılmaz olarak günümüz dünyasında çok insafsız ve çirkin biçimde “görünür ve gizli güç oyunları”nın aracı hâline getirilmektedir.

Günümüzde dinî kimlik her şeyin üzerine çıkmıştır. Kudüs, Mekke ve Roma büyük kalabalıkların toplandığı merkezler konumuna gelmiştir. Ne var ki dine başvurunun ya da dinin geri dönüşünün

hayata yansıyan boyutu yeni kuşkuları beraberinde getirmiştir. Bu kuşkuyu Georges Corm şu ifadelerle özetlemektedir: “Siyaset en fırsatçı, en soysuz ve ülküsüz hâliyle dine ve kutsala bürünerek kendini daha iyi gizleyebilmek, bilinçaltımıza terör ve dehşeti daha iyi ekebilmek için dünyamıza ve kutsalımıza el mi koydu? Eğer durum bu ise, öldüğü ilân edilen ideolojiden çok daha tehlikeli ve sinsî bir ideolojiyle karşı karşıyayız. Çünkü kutsala çağrıda bulunarak ancak entelektüel teröre hizmet edilebilir.”(9) Gerçekten dinin giderek yükselen değer hâline gelmesiyle birlikte çıkarıcılığı, sömürüyü siyasetin göstereni yapan güçler ve bunlara ortaklık yapan dinî-politik hareketler kutsal değerleri kullanarak kutsalımıza el koydular. Bu durum, tarihî çatalanmanın en somut göstergesidir.

Kültür, sadece sosyal hayata anlam yükleyen amelî kalıplar değil, aynı zamanda bir toplumun dünya kurma etkinliğini ifade eden bilgi, akıl ve dildir. Hâlbuki postmodern kimlik tanımında öznenin sabit ve kalıcı bir kimliği olmadığı, öznenin değişik zamanlarda değişik kimliklere büründüğü ve bu çelişkili kimliklerin bütünleşmediği görüşü yer alır.(10) Çelişkili kimliklerin bütünleşmediği ifadesi farklı kültürleri tanıma anlamında değil, farklı kültürel kimlikleri paylaşan insanların bir arada yaşayabileceğini zihinlere yerleştirme anlamında kullanılmaktadır.

Dünyanın yeniden yapılandırılması sürecinde politik pratiğe elverişli bu söylem; bir taraftan millî kültürleri parçalamanın felsefî metinlerini oluştururken, diğer taraftan dönüştürücü araçlar eşliğinde toplumları değiştirmenin bütün yollarını kusursuzca işletmektedir. Bütün söylenenleri tersine çevirip çok kültürlü-çok dinli anlayışı temsil ettiğini söyleyen toplumlara uyguladığımız zaman, elimizde karşılıksız bir çekin kaldığını görürüz.

Eğer belli bir bilgi sistemi, akıl ve dilin de

tikel olduğu görüşü doğru ise, özel bir kültürün araçlar eşliğinde farklı kültürel sistemleri dönüştürme eğilimini izah etmekte zorlanırsınız. Kaldı ki kendi sınırlarını aşarak insanlığı bütünleştirme adına özel bir kültürü evrenselleştirme girişimi, diğer milletleri akılsız ve dilsiz görmekle eşdeğerdir. Kültürel anlamda uluslararası yörünge içine dâhil olmak, kaçınılmaz olarak ötekini yok sayma ve tarihin dışına atma anlamına gelmektedir. Çünkü iletişim ağlarının etkin biçimde kullanımı merkezde yer alan güçlerin elindedir. Dolayısıyla burada iletişim ve etkileşim değil, tek taraflı biçimlendirme ve belirleme söz konusudur. Üstelik tanımda geçen ortak değerlerin neler olduğu açık değildir. Bu ortak değerler, insan hayatını anlamlı kılan hukukta eşitlik, özgürlük ve siyasî katılım gibi olumlu sayılan türden midir, yoksa özel bir kültürün araçlar eşliğinde diğer kültürleri tarihten silmesi veya hepten yok etmesi midir?

İslik yönteminin özü şudur: Yeni bir düşüncüyü bir amire kabul ettirmenin yolu, onu bu fikrin kendisine ait olduğuna inandırmaktır. Amaç karşı toplumla savaşmaktan önce onun direnişini zayıflatmaktır. (11) Sopa yöntemi ise iki kutuplu dünya sisteminin çöküşünden sonra öteki kim sorusu etrafında inşa edilmiştir. “Düşman aranıyor” başlığı altında ilân edilen savaşın aktörleri; ötekinin adını, “bağlantısızlar arki” gibi oldukça teknik ve işlevsel deyimle tanımlamış ve ardından yeni bir harita inşa etmişlerdir. İşgalin dilbilgisi değişmiş, fakat mahiyeti değişmemiştir. Merkez-boşluk ayırımına bağlı olarak üretilen bağlantısız kavramı ve buna yüklenen anlam çerçevesinde 21. yüzyılda yeni savaşın adı konulmuştur. Savaşın kimler arasında olacağı ifade edilerek “sıcak bölge”nin sınırları çizilmiştir.(12)

Tahakküm etmek için “terörle mücadele” gibi son derece masum ve etkili bir deyim seçilmesi işgalin haritası hakkında

ipucu vermektedir. Deşifre etmek için ”küresel kuralların dışında kalan ülkeleri yeniden yapılandırmak” şeklinde bir ifadenin seçilmesi İslâm coğrafyasında geniş çaplı bir jeopolitik düzenleme yapılacağını ifşa etmektedir. Demokrasi kuşağı oluşturma projesi şeklinde ifade edilmesi, post-modern stratejinin dinî ve etnik farklılıklar üzerinden sürdürüleceğinin açıkça ilânıdır. Bu tutum, insan hak ve özgürlükleri peçesi altında sürdürülen savaşın, zihinleri ve bedenleri esir alma şeklinde seyredeceğini göstermektedir.

Proje; açıkça, egemen gücün kendi çıkarı ve sömürü arzusunu tahkim etmek için ürettiği ekonomik ve politik kuralların dışında kalan ülkeleri “haydut devletler”, merkezle-boşluk arasında yer alan ülkeleri “sınır ülkeler” şeklinde tanımlayarak, hedef göstermektedir. Sınırları geniş tutulan politik ve stratejik yörüngeyi sürdürülme-si için çeşitli aşamalara ihtiyaç olduğunu dillendiren egemen güç; demokrasi kuşağı oluşturma projesini politik pratiğinin birinci aşamasına yerleştirmektedir. Bağlantısızlar kavramı çerçevesinde ürettiği ikinci aşamaya ise “küresel kuralların dışına düşen 68 ülkeyi” yerleştirmektedir. Böylece ötekinin alanını genişletmektedir.(13) Hedef alınan ülkelerin ilk aşamasında yer alan ülkelerin haritası çıkarıldığında, bu siyasî coğrafyanın Osmanlı Devleti’nin yükseliş dönemindeki topraklara denk düştüğü görülebilir.

Küresel egemen güç, “alternatif güçleri” çember altına alıp kontrol etmek ve kendi çıkarlarına uygun düşecek tarzda biçimlendirmek için ürettiği yeni stratejinin bir tarafına küresel ekonomik ve politik kurallar adına bağlantısız kalıbına yerleştirdiği ülkeleri koymaktadır. Öteki tarafına ise, demokrasi kuşağı oluşturma adı altında İslâm coğrafyasını yeniden biçimlendirmek ve işgal etmek için diğer 22 ülkeyi yerleştirmektedir. Bu

çerçevede, demokrasi kuşağı oluşturma projesi, yeniden icat edilen ötekinin hem belli bir kesimini hem de mekânını ve kimliğini simgeleyen proje olarak karşımıza çıkmaktadır. Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerinde “diktatörleri tasfiye etme” şeklinde takdim edilen demokrasi kuşağı oluşturma projesi, anılan coğrafyada uzun süredir baskı altında tutulan halkların algılarına denk düştüğü için geniş tabanlı taraftar bulmakta zorlanmamıştır. “Arap Baharı” şeklinde takdim edilen işgal hareketi kısa sürede “demokrasi kuşağında av mevsimi”ne dönüşmüştür...

1990 sonrası süreçte seküler otoriter sistemlerin etki alanı daralmıştır. Toplumu kontrol etme imkânları zayıfladığı için çağın ufkuna uygun olarak seçilen yeni ortaklar eşliğinde “yeni insan ve iktidar tipi” üretilerek sistemi sürdürmenin zemini oluşturulmaktadır. Bu süreçte Türkiye’nin rol model olarak sunumu, operasyoneldir. Bu sunumun yaygın bir şekilde benimsenmesi ise dinî-politik öznelerin söz konusu süreci İttihad-ı İslâm’ın başlangıcı olarak görmelerinden kaynaklanmaktadır. Arap Baharı dalgasının “din diliyle kutsanması” geleceğe dönük dinî kehanetlerin politik dile taşınmasıyla doğrudan bağlantılıdır. “Sayısal değere dökülen dinî kehanetler” üzerinden gelecek planlayan aktörler “Şam’da hutbe okuma”yı beklemektedirler. Şam’da okunacak hutbe yeni dönemin başlangıcı sayılacaktır.

Oysa bağlantısızlar arkını demokratikleştirme/Arap Baharı projesi özü itibarıyla sermayenin tek merkezi olmaktan tedricî olarak çıkan Batı’nın yeni politik-stratejik hamlesine kapı açmanın diplomatik adıdır. Eğer Batı Ortadoğu’nun sınırlarından dönerse, bu müdahale, yeni bir dünya sisteminin başlangıç tarihi olacaktır. Ortadoğu’nun sınırlarını aşarsa postmodern işgalin zihinleri ve bedenleri esir alan dili nedeniyle İslâm coğrafyası ikinci kez esaret altına

alınacaktır. AB ve ABD’nin Türkiye’ye yönelik olarak inşa ettikleri sözcükleri “açılım” üzerinden kullanıma sunmaları, “siyasî-stratejik” hesabın farklı olduğunu göstermektedir. “Etnik-dinî muhalif ittifakın” stratejik rol modelin aktörü olarak seçilmesi, “Türkiye’nin zihni ve fiziki haritasını bozma” amacının dışında açıklanamaz. “Dil, varlığın evi olduğu” için, dili bozmak “evi bozmak” ifadesiyle aynı anlamı taşımaktadır.

Kaynak, (*) “www.tasav.org.tr” Bu çalışma, TASAV bünyesinde yer alan Sosyal ve Kültürel Araştırmalar Merkezi tarafından Mayıs 2013 tarihinde yayınlanan “Postmodern Kuşatma: Kelimeler ve Haritalar” adlı makalenin tamamıdır. Bu yazının telif hakları TASAV’a aittir.”

DİPNOTLAR:

- 1 Peter F. Wiener, *Hitlerin Mânevî Atası: Martin Luther*, Çev: Hakan Olgun, İstanbul: Kaknüs Yayınları, 2002, s.76.
- 2 Bakınız: Rodrigue Tremblay, *Yeni Amerikan İmparatorluğu*, Çev: G. Günay, Ankara: Nova Yayıncılık, 2007.
- 3 David Harvey, *Postmodernliğin Durumu: Kültürel Değişimin Kökenleri*, Çev: Sungur Savran, İstanbul: Metis Yayınları, 2003, s.21; Ayrıca bakınız: Stuart Sim, “Postmodernism and Philosophy”, *The Routledge Companion to Postmodernism*, Ed: Stuart Sim, Londra ve New York: 2001, ss.3-11.
- 4 Georges Corm, 21. Yüzyılda Din Sorunu, Çev: Şule Sönmez, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008, s.21.
- 5 Gilles Kepel, *Tanrı’nın İntikamı*, Çev: Selma Kırmızı, İstanbul: İletişim Yayınları, 1991, s.64.
- 6 Parliamentary Asssembly Council of Europe, *Post-monitoring Dialogue With Turkey*, 23 April 2013.
- 7 Parliamentary Asssembly Council of Europe, *Post-monitoring Dialogue With Turkey*, 23 April 2013, ss.5-7.
- 8 Ernest Gellner, *Postmodernizm, İslâm ve Us*, Çev: B. Peker, Ankara: Ümit Yayınları, 1994, ss.41-42.
- 9 Georges Corm, 21. Yüzyılda Din Sorunu, Çev: Ş. Sönmez, İstanbul: İletişim Yayınları, 2008, s.19.
- 10 Jorge Larraín, *İdeoloji ve Kültürel Kimlik: Modernite ve Üçüncü Dünyanın Varlığı*, Çev: N. Nur Domaniç, İstanbul: Sarmal Yayınları, 1995, s.207.
- 11 B. H. Liddell Hart, *Strateji: Dolaylı Tutum*, Çev: Selma Koçak, İstanbul: Doruk Yayınları, 2003, s.21.
- 12 Bakınız: Thomas P. M. Barnett, *Pentagon’un Yeni Haritası: 21. Yüzyılda Savaş ve Barış*, Çev: Cem Küçük, İstanbul: 1001 Kitap. 2005.
- 13 Barnett, a.g.e., s.134.

KALEMİM SENDEN ÖDÜNÇ BİR KINALI PARMAKTIR

•

Bahaettin KARAKOÇ

hüzün kuşağındanım bir delişmen karınca
kaybolduğum ormanda karanlıklar çöküyor
tam derin uykudayken sevgilim çağırınca
ışıklar çilleniyor bende şafak söküyor
dinsin acılı selen
yüreği ağır gelen
ağıdı yürek delen
sen bu resme iyi bak

bir tepenin sırtında kuşlarla poz vermişim
yüreğimi döverek hâlîka söz vermişim
bir gönül bahçesine besmeleyle girmişim
bir bahçe ki cennetlik, elvan çiçek kokuyor
ne varsılım ne nöker
ben jokerim salt joker
aşk beni göğe çeker
bu resme de iyi bak

kalemim senden ödünç kınalı bir parmaktır
maksat gülü koklamak, elmayı ısırmaaktır
yüreğine vurulmuş kelepçeyi kırmaktır
bilemezsin ki yazgı ne kumaşlar dokuyor
gözler üzüm karası
gözler gönül çırası
bugünün hatırası
bu resme de iyi bak

bir beyaz yelkenlisin raks edersin enginde
kelebekler uçuşur sesinin ahenginde
külde pelit pişirdim gözlerinin renginde
mevsimin rüzgârları altın varak döküyor
dilimin vurgususun
gönlümün kurgususun
kapımın sürgüsüsün
sen Allah vergisisin
bu resme de öyle bak!

Türkiye’deki Türk ve Türklük Aleyhtarlığını Tahlil ve Eleştiri Denemesi

•
Türkoğlu Vahit TÜRK

Türklük dünyasının yaşadığı olağanüstü uzun tarih, geniş coğrafya ve çok milletli devlet hayatları dolayısıyla hep var olagelen, ancak son zamanlarda bilhassa Türkiye’deki siyasi iktidarın kaşınması, ön açması ve hatta teşvik etmesi dolayısıyla iyice su yüzüne çıkan bir Türk aleyhtarlığı, ahlak sınırlarını zorlayıp değerlerle oynayarak onları aşındırma ve itibarsızlaştırma yolunda epey mesafe almış bulunmaktadır. Bu cümlede geçen “uzun tarih”, “geniş coğrafya” ve “çok milletli devlet” kavramları üzerinde düşünüldüğünde bugün yaşanan birtakım sorunların kaynağı tespit edilebilecektir. Milletler ile kişilerin yaşadıkları hayat pek çok noktada benzerlik gösterir. Bir kişi ekonomik ya da sosyal bakımdan güçlü ise pek çok kişi etrafını sarar ve birtakım beklentilerle ona gönüllü hizmetçi olurlar, aynı durumun milletlerin hayatlarında da pek çok örneğini görmemiz mümkündür. Bu gönüllü hizmetçiler, hizmet ettikleri kişi ya da toplumların en küçük tökezlemesinde derhal konum değiştirip yeni efendi bulurlar ve aynı şevkle yeni efendilerine hizmet etmeye başlayıp sadakatlerini ispat etmek için eski efendilerine düşmanlık ve ihanet yarışına girerler. Türk tarihinde bunun örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. Dünya görüşleri bakımından birbirleriyle çok farklı olduğu düşünülen birtakım mahfiller ve kişiler, Türk ve Türklük aleyhtarlığında adeta bayrak yarışına girmişlerdir. Bunlar ülke gündemini sürekli işgal etmekte ve doğrudan Türklüğü değersizleştirme çabası sergilemektedirler.

Pek çok insan bu çabalardan etkilenmekte, derin düşünme külfetine katlanmayan, olayların nedenlerini ve niçinlerini araştırmayan kitleler, özellikle gençler, Türklük duygusunu adeta bir yük olarak düşünmeye başlamaktadırlar. İnsanlık tarihinin binlerce yılında yönetici ve yönlendirici rol oynayan Türk’ün bugünkü sıkıntılı durumu, insanları bilhassa okur yazar tayfasını etkilemektedir. Bu tayfa, muhteşem bir tarihin yükünü taşımakta zorlanmakta ve bu tarihi genellikle kendileri için bir yük olarak görmektedir. Bu yarışçıların yetişme şartlarına, sosyal çevrelerine, düşünce dünyalarına, mezhep ve meşreplerine bakıldığında karşılaşılan manzarayı ve çok renkliliği izahta güçlük çekmekle birlikte kimlik tespitlerini kaba hatlarıyla şöyle yapabiliriz:

1. Türkiye’de kendisini Türklük dışında bir kültüre (soya) mensup kabul edip bunu açıkça dillendirmeyi ideolojisinden dolayı kendine bile itiraf etmekten çekinen bir grup, Türk ve Türklük aleyhtarlığında en kalabalık kitleyi oluşturmaktadır. Bu grup tek kökenli ve benzeşik değildir, ancak çok farklı dünya görüşlerini benimsemelerine rağmen birbirleriyle kaynaşma ve anlaşma sıkıntısı çekmezler. Bunlar birbirleriyle taban tabana zıt dünya görüşlerine sahip olsalar dahi yeri gelince birbirlerine olan kinlerini derhal erteleyip Türk aleyhtarlığında ve hatta düşmanlığında buluşabilmektedirler. Yüzyıllardır Türk milletinden faydadan başka bir şey görmemiş olan topluluklara mensup olan bu insanlar; belki de Türk’ten gördüğü iyiliklerin altında ezilmenin birik-

tirdiği bir öfke duygusuyla ona kin duy-
makta ve fırsat bulunca bu kinlerini açığa
vurmaktadırlar. Tarihteki Türk devletleri-
nin pek çoğu, bugün olduğu gibi, insanların
soy köklerine bakmadan her türlü makamı
herkese açık tutmuş, ancak bu durum da
bu insanları tatmin etmeye yetmemiş, hep
daha fazlasını arzulamışlardır. Hatta, yine
bugün pek çok örneğini gördüğümüz gibi,
başka köklere mensubiyet hissedener
ellerindeki devlet imkanlarını kendi men-
subiyetlerine sunmayı tercih edip ayrımcı-
lık yapmışlar, ancak sık sık da ayrımcılığa
maruz kaldıkları gürültüsünü koparmaktan
geri durmamışlardır.

Bu grubun mensupları, soy mensubi-
yetlerine hizmet etmek için her yolu dener,
her şeyi mübah sayar, tereddüt etmeden
hırsızlık yapabilir, yalan söyler, devlet
malına zarar verir ve bunların tamamını da
gayesine hizmet için yaptığına inanırlar.
Bilhassa grubun genç mensuplarında bu
durum yaygındır. Bazen içlerinden birileri
çıkart ve dinî değerlendirmeler yaparak
Türkiye'nin "dârü'l-İslam" değil "dârü'l-
harp" olduğu dolayısıyla yukarıda sayılan-
ların hepsinin mübah olduğu fetvasını da
verir ve vicdan rahatsızlığını bu fetva ile
gidermeye çalışır. İdeolojileri inançsızlığı
emredenler ise helal haram kaygısından da
azade oldukları için gerekçe bulma kaygısı
da taşımazlar ve daha rahat zarar verirler.
Sokak olaylarında sağa sola saldıran, yal-
nızca ekmeğinin derdinde olan esnafın
dükkanını yakıp yıkanlar çoğunlukla bun-
lardır. Bu büyük grup içerisinde dahil ede-
bileceğimiz pek çok küçük grup vardır ve
bunların her birinin bugünün dünyasında
kendilerine model aldıkları bir ya da daha
fazla devlet vardır ki bu devletlerin hiçbiri
esasen hiçbir yönüyle Türkiye'den iyi
değildir. Komünist blokun dağılması bun-
ların bir kısmını boşluğa düşürmüştü de
pek çoğu inatlarından vazgeçmemişlerdir.
İslam'ı referans aldığını iddia edenlerin

bir kısmı İran'ı, bir kısmı Arabistan'ı, bir
kısmı da başka bir Arap devletini model
alırlar, ancak çok azı bu ülkelerin birinde
yaşamayı göze alabilir.

2. Etnik kimliğini ve taraftarlarını Türk
aleyhtarlığı yaparak kemikleştirmeye
çalışan ve bunu her türlü yalana, fitneye,
iftiraya başvurmadan sakınmayarak yapan
bölücü, Kürtçü grup, kendisini başka toplu-
luklara mensup gören, ancak şimdilik ortak
hedef olan Türklük duygusunun hırpalanıp
zayıflatılması ve değersizleştirilmesi için
tabir yerindeyse Kürtçülük mevzisinde
pusuya yatıp Türklüğe yayılım ateşi açan
birtakım sahtekarlar da epey bir yekun
tutmaktadırlar. Bu grubun içinde yer alan
ve başta Kürtçü bölücüler olmak üzere
kendisini farklı tanımlayan bütün unsur-
lar; ırkçılıkta birbirleriyle yarışmakta,
ancak her fırsatta bütün Türkleri ve devleti
ırkçılık yapmakla suçlamaktan geri durma-
makta, sürekli saldırgan bir tavırla
Türklükle, Türkiye Cumhuriyeti'yle, ku-
rucu kadroyla ve Atatürk'le uğraşmakta
ve toplum nezdinde bunları değersizleştir-
meye çabalamaktadırlar.

Türkiye'deki basın yayın organları
tarafından sürekli el üstünde tutulan, poh-
pohlanıp pırpışlanan, entelektüel ya da Kürt
aydını olarak takdim edilen, her akşam en
az bir televizyon kanalından zehir kusarak
dinleyenlere akıl öğretmeye kalkan bu gru-
ba mensup birtakım sahtekarlar, her türlü
tarihi gerçeği ters yüz etmekten hiç mi hiç
utanmamaktadırlar. Bunlara göre Türkler,
Anadolu'yu Kürtlerin elinden almıştır, Kürt-
ler bu topraklarda on bin, otuz bin hatta elli
bin yıldır yaşayan bir halktır vs. En ahlak-
lıları Kürtlerin Malazgirt'te Bizanslılara
karşı Türklerin yanında savaştığını, Kürtler
olmasaydı Alparslan Gazi'nin savaşı kaza-
namayacağını, dolayısıyla Türklerin Ana-
dolu'ya girmesini Kürtlere borçlu olduğunu
söylerler.

Anadolu'nun sahibi olan Kürtlerin, Alp-

arslan Gazi'nin yanında niçin ve kime karşı savaştığı sorusu herhalde hiçbirinin aklına gelmez(!). Bunlara göre Fuzûlî bile bir Kürt şairidir. Böyle yaparak arslanın gölgesindeki tilki gibi davranırlar ve kendilerine temeli yalan olan bir tarih, edebiyat ve medeniyet oluşturmaya çalışırlar. Osmanlı'nın mezhep kaygısıyla kendinden uzaklaştırdığı ve zaman içerisinde bir kısmı Kürtçe konuşur hale gelen Karakeçili, Türkân, Ulaşlı, Beydili, Torun, Celikan, Harmandalı vb. Türkmenlerini hepsi çok iyi bilir, ancak hiçbirinin ahlakı ve vicdanı bunları dile getirmeye müsaade etmez. Türklerin 11. yüzyıldaki Karahanlı, Gazneli ve Selçuklu gibi üç cihan devletiyle başlayan ve 20. yüzyıla kadar süren İslam dünyasına koruma uğrunda feda ettikleri canlar ile sebül ettikleri kanlar hiçbirinin umurunda olmaz. 1000 yıldır Haçlı seferlerine karşı kalkan olup direnerek bütün Müslümanlarla birlikte Kürtlerin de hayatlarını, ırz ve namuslarını, ev-barklarını, vatanlarını Avrupalı çapulculardan koruyanların kim olduğu hatırlanmaz ve o zaman insanın aklına *“ey ahlak, ey vicdan, ey şeref, ey din, ey tarih neredesiniz, Türk milleti bu kadar nankörlüğü hak edecek ne yaptı, insanoğlunun şükran duyması bir tarafa bu kadar hainliğini nasıl yorumlamalı”* soruları takılır. 21. yüzyılda Irak'ın işgali ile yaşananlar, yüz binlerce Müslüman'ın öldürülmesi, yüz binlerce kadının ırzına geçilmesi, sokaklarda babası belli olmayan zenci ve sarışın Arap çocuklarının dolaşması hiçbirine hiçbir şey ifade etmez, çünkü hiçbirinde vicdandan eser yoktur.

3. Aslen Türk olmakla birlikte, gerekli gördüğünde bu kimliğini de kullanmakta bir an tereddüt etmeyen, fakat mensup olduğu ideolojiden kaynaklanan takıntıları yüzünden kendisini Türklük aleyhtarlarına yakın hissedenler. Bu tipler bütün bir Türk tarihinin değışmez unsurlarındandır. Çeşit-

li komplekslerle malul durumda olan bu kişilerin en bariz vasfı, sürekli bir şikayet hali, kıymetlerinin bilinmediğı vehmi, toplumun kendileri gibi değerleri anlayamadığı ve hak etmediğı duygusuna iman etmiş bir nevi paranoyak olmalarıdır. Pek çok yazılı kaynağımıza yansıyan bu tipin bir başka alamet-i farikası ise yabancı hayranlığı, yabancılara yaranma çabası içerisinde olmaları, gördükleri her yabancıya yaltaklanmalarıdır. Bu zihin halinin bir yansıması, Türk toplumunun hiçbir özelliğinin beğenilmemesi, hor ve hakir görülüp her fırsatta aşağılanmaya çalışılmasıdır. Bu tipler kendilerini bu toprağa ve bu topluma ait hissetmezler ve toplum da kendilerini aşağılayan bu insanları çabucak tanır ve onları züppe olarak damgalar. Anadolu'da sık kullanılan “İti enikken doyurmalı.” sözü, birtakım duyguların açıklığını çeken bu tipler için söylenmiş olmalı.

4. Müslüman olmanın Türkler için milliyet duygusunu yok etmekten geçtiğini düşünen çeşitli tarikat, cemaat, vakıf ve dernekler içerisinde kümelenmiş gruplar. Bu gruplar içerisinde pek çok insan, bilhassa basın yayında sık görülenler, Türklük dışındaki her türlü etnik adlandırma ve oluşumu; farklılıkların korunması, yaşatılması ve geliştirilmesi gerekir diye teşvik edip destekler, hatta farklılıkları Allah'ın ayetlerinden sayar, ancak Türklükle ilgili en küçük bir olumlu tavrı, cehennemlik büyük bir günahmış gibi sunmaktan ve yaygara koparmaktan bir an tereddüt etmezler. Türk sözünün telaffuzunu bile tehdit ve tehlike olarak görürler ve bunu da Müslüman olmanın gereğı olarak izah ederler. Sık sık “Önce Türk müsün, yoksa Müslüman mısın?” gibi oldukça aptal ve sakat bir zihnin ürünü olan soruyla “Hem Müslümanım, hem de Türküm.”deme cesaret ya da gafletini (!) gösterenleri, doğru yolu(!) bulmaları için sıkıştırmaya çalışırlar ve dinin sahibi gibi davranmaktan da hiç

utanmadıkları gibi Allah'ın dinini kinlerine alet olarak kullanırlar. Osmanlı Devleti'nin Türklük duygusuna sahip olan ve bunu dilendiren insanların hareketleri yüzünden yıkıldığına iman etmişlerdir. Devletin parçalanmasında Rusların Slav yayılcılığının, İngilizlerin faaliyetlerinin, Papalık'ın gayretlerinin, pek çok devletin, özellikle ABD'nin Osmanlı ülkesinde açmış olduğu yüzlerce "ajan" okulunun etkilerini hiç düşünmezler. Dağılışı önce Hristiyan halklardan, arkasından ise başta Arnavutlar olmak üzere Arap ve diğer Müslüman halkların faaliyetlerinden kaynaklandığını, ayrıca Osmanlı'nın çok çeşitli sebeplerden dolayı zayıfladığını, çöküşün 1699'da başladığını, zayıf bir devletin ise o kadar büyük bir coğrafyaya hükmetmesinin her türlü tarihi gerçeğe aykırı olduğunu hiç ama hiç akıl etmezler. Aslında bu grup içerisindeki okur yazar pek çok kişi gerçekleri bilir, ancak suçu Türküm diyenlere yüklemek için ve temiz, sade Müslümanların milliyetçilik düşüncesine kapılacakları ya da en azından milliyetçilere karşı daha hoş görülü olacakları endişesiyle, yani dinî değil siyasi endişelerle, gerçekleri ters yüz etmekte bir sakınca görmezler.

Bir Müslüman, doğal olarak dünyanın herhangi bir yerinde haksızlığa uğrayan din kardeşine elinden gelen yardımı yapmaya çalışır. Camilerimizde de bu konu sık sık vaaz ve hutbelerde işlenir, zaman zaman sıkıntıda olan Müslümanlar için yardımlar toplanır. Bu elbette ki olması gereken bir durumdur, ancak burada da Türk asıllılar genellikle nedense hatıra gelmez. Ne Çin zulmü altında yıllardır inim inim inleyen, mücadele eden, binlerce şehit veren Doğu Türkistan ne yıllardır vatanlarına dönme mücadelesi yapan ve bu uğurda her zulme katlanan ama yılmayan Kırimlılar ne Ermeni katliamlarına maruz kalan Karabağlılar ne Ahıskalılar ne Barzani ve Talabani'nin merhametine terk edilmiş olan Irak'ın

mahzun Türklüğü ne Suriye Türklüğü ne İran ne Afganistan ne Batı Trakya ya da diğer Balkan ülkelerindeki Türkler bizim camilerimizde anılmayı hak ederler! Bu durum acaba psikolojik bir sebepten mi yoksa alçakça bir ideolojik sebepten mi kaynaklanmaktadır?

Bu grup mensuplarının Türklük kavramına bakışı, ironik bir şekilde Yunan devletinin bakışıyla birleşir. Yunanistan devleti resmî politika olarak Batı Trakya Türklerinin Türk olmadıkları, Müslüman oldukları tezini savunur ve bunlara Türkler değil, Müslümanlar diye hitap etmeyi tercih eder ve bunu Türklere de kabul ettirmeye çalışır. Bu durumun da bir tesadüf olup olmadığı üzerinde düşünölmeye değer bir konudur.

Milletler millî duygularını diri tutmak için çeşitli vasıtalarından yararlanırlar. Aile, okul, mabet, kışla, sokak, basın yayın bu araçların ilk akla gelenleridir. Bu kurumların, herhangi bir şey adına milliyet duygusunun karşısında yer alıp bu duygunun aleyhinde faaliyet göstermesinin en basit sonucu millî bünyede tahribattır. Günümüz Türkiye'sini bu gözle değerlendirdiğimizde ne yazık ki sonuç iç açıcı olmayacaktır. Bugün, tarihinde hiç olmadığı kadar siyasetin içine dalmış bir Diyanet kurumu, dinî yapılar olmaktan hemen tamamıyla uzaklaşıp birer siyasî ve ticarî kurum durumuna düşmüş olan bir kısım tarikat ve cemaatler, millî duyguların zayıflamasına yol açmalarının yanında en büyük zararı da insanların manevi dünyasının mimarı olan din kurumuna vermektedirler. Ticaret ve siyaset tarafından son haddine kadar istismar edilen ve olması gerekenden fazla dünyevîleşen din kurumu; kendilerini dinin temsilcisi ilan eden birtakım haddini bilmez eblehlerin hareketleri dolayısıyla iki temel vasfı olan ahlak ve merhametten ne yazık ki önemli derecede soyutlanmıştır. Alamet-i fari-kası ve süsü olan bu iki rahmânî ve insanî vasıftan yoksun insanlarca temsil edilen

din, ne yazık ki zalimleşecek ve hem tarihte hem de günümüzde pek çok örneğini gördüğümüz gibi, kan dökücü olma yoluna girecektir.

İslam dini elbette ırkçılığı, yani kabileciliği ya da kavmiyetçiliği reddeder, ancak İslam'ın, kişinin mensup olduğu milleti sevmesini ve ona hizmet etmek istemesini yani başka milletlerin de hukukuna saygı gösteren bir milliyetçilik duygusunu taşımasını reddettiğini ya da yasakladığını söylemek en basit tabirle bu yüce dine bühthandır, iftiradır. Her Müslüman, başkalarına haksızlık yapmamak kayıt ve şartıyla soyuna saygı göstermek zorundadır. Bu saygı göstermeyi, kutsallaştırma olarak da düşünmemek gerekir. Hal böyleyken Türk'ün soyunu beyan etmesini bile ırkçılık olarak gören ve zımnen Türk'ün soyunu gizlemesini, inkar etmesini ya da ikrar etmekten kaçınmasını isteyenler akıl etmezler ki içerisinde akıl bulunan hiçbir din, hiçbir mensubunun soyunu gizlemesini, inkar etmesini, yani soysuz olmasını istemez. Türk milliyetçiliğini ayaklar altına aldığı söylemenin bütün Türkler nezdindeki en basit karşılığı; "Hadi oradan bre nâdân!"dır... Bu haddini bilmezlik elbette bir gün karşılığını bulacaktır. Sürekli aklı yücelten İslam dininin mensuplarından böyle bir şey istediğini düşünmek bile ona büyük bir iftiradır ve bunu yapanlar Allah'ın dinine iftira ettikleri için günahkardırlar.

5. Sayıları çok az, ancak her devirde sayılarına oranla etkileri çok fazla olan mason ve liberaller de Türk ve bütün alametleriyle Türklük aleyhtarlığında son derece etkili ve güçlü bir grubu oluştururlar. Bu grubun mensupları genellikle iyi eğitim almışlardır, birkaç yabancı dili çok rahat kullanırlar, uluslararası kuruluş, vakıf ve derneklerle sıkı ilişkileri vardır ve bu kurumlar Türkiye ile ilişkilerini bunlar üzerinden yürütürler. Bunların zihni beslenme

kaynakları hemen bütünüyle yabancıdır. Kendilerini hiçbir zaman Türk toplumuna mensup hissetmezler, ülkeye ve milletin değerlerine bir yabancı gibi bakarlar. Bu tavrı da tarafsızlık olarak takdim eder ve kutsarlar, ancak kendi taraf ve değerlerine uysal bir köpek sadakatıyla bağlıdırlar. Evliliklerini bile kendi içlerinden veya yurt dışından yapan bu insanlar, Türkiye Cumhuriyeti kimliği ve pasaportu taşırlar, ancak bu kimliğin ve pasaportun onlar için fazlaca bir değeri yoktur, kendilerini zamanın büyük gücüne mensup görmekten ve sürekli küresel (global) bir dünyadan söz etmekten büyük bir haz alırlar. Bu güç bazen Fransa, bazen Almanya, bazen İngiltere, bazen ABD olabilir. Masonların büyük çoğunluğu, gidip orada yaşamayı tercih etmez ama kutsal vatan olarak İsrail'i görür.

Bu grubun mensupları özellikle basın yayın hayatında, mâlî ve akademik çevrelerde etkilidirler. Ülkenin düşünce hayatını yönlendirmeye çalışırlar, modayı belirlerler, kendilerini toplumun ve devletin çok çok üzerinde birer aziz gibi konumlandırıp herkesin de kendilerine aziz muamelesi yapmasını ister ve beklerler. Bunlara itiraz edilemez, sözleri üzerine söz söylenemez, her düşünceleri kutsal kitapların ayetleri, her sözleri yasa hükmündedir. Kendilerinden olmayan değersiz varlıkların değer kazanmaları, ancak bunlara yaptıkları hizmetle mümkündür. En iyi yazar, en iyi sanatçı, en iyi alim, en iyi yönetici, en iyi gazeteci kısaca bütün en iyiler bunlardan çıkar. Bu grubun mensupları birbirlerini aile aile, isim isim çok iyi tanırlar ve aralarında bir aşiret, bir akraba bağı vardır. Yüksek görevlere hep bunlar layıktırlar, maddi problemleri yoktur, devlet katında işleri hiçbir zaman aksamaz, her siyasi iktidar devrinde saygın konumlarını korurlar. Yukarıda belirtildiği üzere basın yayın, mâlî ve akademik hayatta etkili oldukları için yeni yetme mensup-

larını ve az görülse de, evlilik ya da başka bir yolla bu gruba eklenen kişileri parlatma ve pazarlama konusunda ellerine hiç kimse su dökemez. Bunlar son derece yetenezsiz olsalar bile en yüksek ve etkili mevkilere getirmekte hiç tereddüt etmezler. Mesela sıradan bir yazar, bunlardan biriyle evlenmişse Nobel edebiyat ödülü için mutlaka her yıl adı gündeme getirilir. Çünkü hepsi yönetme kültürüyle yetiştirilmişlerdir, ayrıca yönetimde ortaya çıkacak zaafı kapatmakta da bir zorlukları olmaz.

Bunlar herkesle anlaşabilirler, herkesle iş yapabilirler, menfaat ilişkileri kurabilirler, ancak kesinlikle Türk milliyetçileriyle yan yana gelmezler ve bütün güçleriyle milliyetçilik aleyhtarlığı yapmaktan bir an geri durmazlar. Bunların en büyük düşmanı milliyetçilik duygusu, en büyük hedefleri de bu duygunun değersizleştirilmesi ve bütün toplum nezdinde ötekileştirilmesidir, çünkü kendileri milletsiz, yani soysuz ve vatansızdırlar.

6. Yukarıda sayılan bütün gruplar içerisinde görebileceğimiz, her şarta uyum sağlama yeteneğine sahip, rengi, şekli, kokusu, tavrı belirsiz eyyamcılar. Aslında belki de bütün sayılanlar içerisinde en kalabalık grubu bu eyyamcılar oluştururlar, ancak bunlar; her yere, her gruba, her ideolojik ve dinî ortama o kadar rahat ve kolay uyum sağlarlar ki hiç kimse asli unsurlarla eyyamcılarını kolay ve tam olarak ayırt edemez, milliyetçi olanlarına bile rastlanabilir.

Güce tapan ve gösteriş budalası olan bu grubun içerisinde bulunanların ne bir etnik kaygıları ne bir ideolojik kaygıları ne bir dinî kaygıları ne de bir insanî kaygıları vardır. Tek kaygıları “ben” olan bu grup mensuplarının çok belirgin vasıflarından biri; omurgasız ve korkak olmak, diğeri ise kişilik, erdem, edep, şeref, haysiyet, namus, ahlak gibi insanî değerlerden hiç hoşlanmamak ve hatta bunlardan nefret et-

mektir. Bunlar için her şeyin varlık sebebi kendilerine hizmettir, ancak yapıları ve karakterleri köle olarak yoğrulduğu için efendi olmayı hiç ama hiç beceremezler. Bir mevki sahibi olduklarında kendilerinden küçüklerle uğraşırlar, onlara eziyet etmekten büyük bir zevk alırlar ve böyle tatmin olurlar. Yönetme sistemleri genellikle insanları birbirine düşürüp onların kavgalarını seyretmeye ve bundan haz almaya dayanır.

Peki, ama niçin?

Niçin pek çoğuyla 1000 yıldır birlikte yaşadığımız, varlıklarını Türk varlığına borçlu oldukları tarihi olaylarla sabit olan bu kişiler Türk aleyhtarı ve hatta düşmanındırlar?

İspanya’da ölümden kaçan Yahudilere kucak açmakla Türk hata mı etmiştir?

Aynı şekilde 2. Dünya savaşında pek çok Yahudi’ye Türkiye Cumhuriyeti pasaportu verip hayatlarını kurtarmak yanlış mıydı?

İstanbul’daki Polonezköy’ün varlık sebebi nedir?

Türkiye’deki Kafkas halklarının varlığının sebebi nedir? Hatta pek çoğunun asıl vatanlarından daha fazlasının Türkiye’de yaşıyor olmasını neyle açıklayacağız?

Bütün İslam dünyasında başı sıkışan birileri niçin hemen Türkiye’den imdat beklerler?

40-50 yılda Kuzey Afrika’nın ana dili nasıl Fransızca oldu da 1000 yıldır Türk devleti içerisinde yaşayanların ne dilleri, ne örf adetleri, ne de kimlikleri değişti?

Bütün bu soruların tek cevabı olacaksa o da Türk milletinin gönül ehli bir millet olmasıdır. Bu garip millet; insanı, kendisine ihanet etmediği sürece/ pek çok kere ihanet etmiş olsa bile, yalnızca insan olarak görmüş ve öyle muamele etmiştir. Elbette aykırı örnekler gösterilebilir, ancak genel durumdan söz edeceksek bu hüküm doğrudur ve başka milletlerle karşılaştırıldığında bu doğruluk daha da netleşir.

Türk aleyhtarlığının çeşitli sebepleri sayı-

labilir, ancak düşüncemize göre en temel sebep; bu milletin tarihin tayin edici ve medeniyet kurucu milletlerinden biri olması ve günümüzün hakim güçlerinin bu milletin yeniden “kurucu ve kurtarıcı” role soyunacağı endişesidir. Bu endişe, bu güçleri sürekli meşgul etmekte ve çareler üretmeye zorlamaktadır. Bu çabalar da sonuçsuz kalmamakta, insanların bir kısmı farkında olarak, bir kısmı ise bilmeden bu oyunun içine girmekte ve kendilerine göre birer rol kapmaktadırlar.

12 Mayıs 2013 tarihinde gazete ve televizyonlara yansıyan bir haber, yukarıda yazılanlarla ilişkilendirilmelidir. Avrupa Birliği ile ilgili bir imzayı şimdiki Cumhurbaşkanı, Dış İşleri Bakanı iken Başbakanla birlikte, hatırlanacağı üzere Vatikan’da atmışlardı. Bu Vatikan’ın yeni başpapazı 1480 yılında Gedik Ahmet Paşa’nın Otranto çıkarması sırasında ölen 800 Hıristiyan’ı aziz ilan etti. Dinler arası diyalogun şövalyeleri, ABD’yi vatan edinen zevat, masonlar, komünistler, liberaller, bölücüler, kısacası hep el ele seyrana çıkmış bayram coşkusu yaşayan entelektüel ekabirler, beş yüz küsur yıldır sönmeyen bu kini nasıl değerlendirirler acaba? Adam haklı, ne işi varmış Gedik Ahmet Paşa’nın Otranto’da mı derler, yoksa efendi hazretleri ayıp etmiş, yakışmaz mı derler, ya da yok öyle bir şey deyip her zaman olduğu gibi böyle bir şey oldu diyenleri paranoyaklıkla mı suçlarlar? Bence öncelikle son söylediğimizi tercih ederler, papazı kurtaramayacaklarını anlayınca da merhum Gedik Ahmet Paşa’yı, ardından da onu oraya gönderen Fatih Sultan Mehmet’i suçlamayı tercih ederler.

Peki; çare var mıdır?

Çare elbette vardır ve çok sade, basit, herkesin anlayabileceği açıklıktadır. Öncelikle; kendisini Türk hissedeni, göğsünü gere gere rahat bir şekilde Türküm diyebilen herkes kendi varlığının ve değerinin farkında olacak, gerisi arkasından gelir...

HAMDOLSUN

•

Kenan ÇARBOĞA

*Sayenizde bugün Büyük Efendi
Hayal ile doyuyoruz hamdolsun!
Nefsimiz devleşti, vicdanı yendi
Kendimize kıyıyoruz hamdolsun!*

*Tabanda kıtlık var tavanda bolluk
En makbul zanaat kullara kulluk
Bir ufacık çıkar için kırk yıllık
Ahdimizden cayıyoruz hamdolsun!*

*El koyunca göz açıklar iyiye
Bize düştü dayı demek ayıya
Rahat için bir devletli dayıya
Sırtımızı dayıyoruz hamdolsun!*

*Bebeler aç ağılar içecek süt yok
Zeytin yok, peynir yok, ekmek yok, et yok
Mezarlıkta altın dişli ceset yok
Dilenciye soyuyoruz hamdolsun!*

*Silemezken alınıdaki kirini
Apak etti dünyadaki yerini
Aşağının aşağısı birini
Baş üstüne koyuyoruz hamdolsun!*

*De Efendi, bu millet n’oldu böyle
Sorumlusu sensin, itiraf eyle
Babamıza satmak için hileyle
Anamızı boyuyoruz hamdolsun!*

Bir yay istiyorum usta. Nasıl mı olsun? Katı, hırslı, sağlam. Hem kemikten olsun. Ben-den başka kimse kuramasın onu. Kirişini öküz sırumundan isterim. Gücüme dayanabilsin. Sonra bir sadak... Üstü işlemeli. En alımlı renklerle bir kaç minyatür çiz üstüne. Kenarlarında, bakanları sonsuzluğa ulaştıracak arabeskler olsun. Dur daha bitmedi. En mühimi oklar... Tam kırk tane de ok isterim. Ne olur, öyle sıradan şeyler olmasın. Nasıl anlatsam? Hani uçarken ıslık çalanlar var ya, işte onlardan olsun. Peteng kalası önünde kullandıklarımızdan. Temreni öyle olmalı ki, dokuz kat gergedan derisi kalkanı ile dokuz çeriye delip dokuz arşın yere gitmeli. Haydi ustam, göreyim seni...

Bir kılıç istiyorum usta... El ayası genişliğinde, iki arşın uzunluğunda, iki ağızlı olsun ki, sağ sol dinlemesin. Mümkün olduğu kadar hafif isterim. Şöyle başımın üstünde kirmen gibi döndürebilmeliyim. Çifte su veresin ha!. Kolay kolay kedilmesin. Kabzasını gümüş kakmalı yap. Hamayıl kuşanacağım.(1) Kın kayışını da ona göre isterim. Pırıl pırıl olsun. Şavkı gözlerimi almalı. Üstüne celi hat ile "korkunun ecele faydası yoktur" diye yaz. Kabzasının ve kının süsleri nasıl mı olsun? Süs önemli değil ustacığım. Süslü de fena olmaz ama, göreceği iş önemli aslında. Sen ona göre çalış. Örs üstünde döverken terin üzerine aksın. Daha da sağlam olacağına inanyorum. Kısacası dün gece düşümde elime aldığım gibi bir kılıç olsun. Düşlerimi bilirsin değil mi? Sen de mi öyle düşler görüyorsun? Hayret! Ama hayret edilecek şey değil bu. Görürsün, elbette görürsün. Sen bizim ustamız değil misin? Biz hep aynı düşleri görürüz...

Bir bozdoğan istiyorum usta .. Altı dilimli olsun. Dilimler kılıç gibi keskin olsun. Atımın terkisine asacağım. Topuz kısmı üç- dört kara okka çekmeli. Sapı elime iyi yatsın. Bir hamlede en sağlam tulğaları eciş-bücüş etmeli. Süvarinin altındaki kaba döşlü aygırı yere çökertmeli.

Bir kargı istiyorum usta. Hafif ve dengeli... Gök çelikten bir temreni olsun ki, katı taş bile bir karış işlesin. Temreninin altına siyah bir tuğ ilişti. Sevdiğim kızın saçları gibi... Rüzgarda tel tel olsun esip savrulsun. Acele olsun ustacığım. Beklemeye tahammülüm yok. Yalnızım , kimsesizim. Peşimde kin küpü yağılar dolaşıyor. Bir gün, bir yerde, belki hiç ummadığım bir yerde, "Huraaa!" deyip üstüme atılabilirler. Sağdan soldan, önden, geriden beni kuşatabilirler. Pusatlarım sağlam olmalı. Bu tuzaktan, bu çenberden döğüşe döğüşe sıyrılmalıyım. Uykunun, keyfin eğlencenin zamanı değil usta! Su uyur düşman uyumaz" demişler. Beklemeye tahammülüm yok.

Ve ey bilginin, tecrübenin, aklın ustası!.. Gelip kapına dayandım. Bana birşeyler öğret ne olur! Besmele çekip, önüne diz çökeyim. Bana Arapça öğret, Farsça öğret, Latince öğret... Denizleri, karaları, ırmakları, dağları, gölleri bilmeliyim. Her yerden haberim olsun istiyorum. Göklerden, yıldızlardan bile... Sonra beni kalp ilminin büyük ustasına götür. Hasılı beni baştan aşağı donat. Donanmaya o kadar muhtacım ki bilemezsin...

(1) Hamayıl kuşanmak: Kılıcı omuzdan çaprazlama kuşanmak.

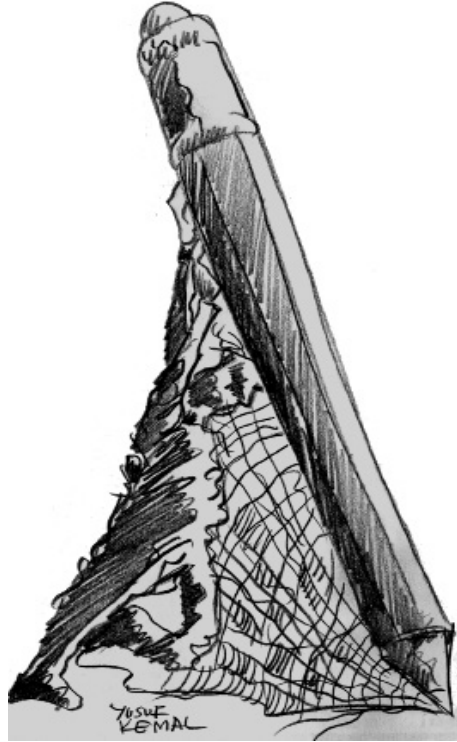
Ben bir bozkır bıçağıydım dostum
Kemik kabzalara dokunurdu rüzgârlar

...

Gözlerimi yıldızlara astım
Alçak kapılarda eğildim
Geldim
Gözlerimi tutamıyorum, gözlerim düşüyor
Memleketim adına utanıyorum
Böyle değildim
Bir türkü böyle yaşanmazdı hâlbuki
Biz deniz böyle alçalmazdı
Bozkırlarda, bir çocuk daha doğar mı?
Öyle beterim ki dostum,
Çayın var mı?
Kalemin var mı?

Bana şehirleri anlatma
Bana kadınları
Bana kadın gibi şehirleri anlatma
Yağmur yağıyor dostum,
Ellerim soğuyor
Bana, çamurlaşan şehirleri anlatma
Uzaklarda kara gözlü bir kız çocuğu
Bu kız çocuğu her akşama kırılıyor
Ah, beni bırakmıyor, dizlerime sarılıyor
Beni unutmuyor mu bir gün, beklemekten bıkar mı?
Öyle beterim ki dostum,
Çayın var mı?
Kalemin var mı?

Bir çiçek gibi savruluyor muyuz dostum?
Bir türkü gibi susuyor muyuz dostum,
Rüzgârlara kırgın mıyız?
Ölüme durgun muyuz?
Biz kavgadan firar ettik,
Deli gibi yorgun muyuz?
Biz memleket aşıkları, aşk mağdurları,
Bizi kimse bilmiyor, bizi Allah biliyor
Bu kavgadan kaçasım gelmiyor da dostum
Gözlerimi kapatıp, ölesim geliyor
Ah, bilirim
Şikayet hiç erkeklige sığar mı?
Gel gör ,
Öyle beterim ki dostum,
Çayın var mı?
Kalemin var mı?

Desen: Y. Kemal YOZGAT

SONBAHAR BOZGUNU

•
Ali KINIK

Yıldray ÇİÇEK'e

Azerbaycan'da Bir Türk Milliyetçisi: Hüseyn Cavid

Prof. Dr. H. Ömer ÖZDEN*

Azerbaycan edebiyatı ve tefekkürünün büyük ustadı Hüseyn Cavid, kalbi Türklük ve Türk dünyası için çarpan bir Türk milliyetçisidir. O, yalnızca Azerbaycan Türklüğü için değil, dünyanın her yerinde yaşayan Türklere ilgi göstermiş bir Türkçü şairdir.

Hüseyn Cavid, Türk milletinin ikbal devirlerinde değil, maalesef en sıkıntılı günlerinde yaşamış ve Türk dünyasının acılarını, kederlerini ruhunun derinliklerinde hissetmiş ve bundan fevkalade bir ızdırıp duymuştur. Bir mütefekkir olarak bunun nedenlerini aramış ve bulduğu sebepleri bir şair hassasiyetiyle ifade etmiştir.

Türklük dünyası, 17. asırdan itibaren teknoloji ve bilim yönünden gerilemeye başlamış ve bu gerileme uzun yıllar da sürmüştür. Gerilemenin yansımaları, siyasi arenada kendini göstermiş ve Türk dünyasının hamisi konumundaki Osmanlı Devleti, siyasi alanda ciddi kayıplara uğramıştır. Osmanlı'nın siyasi arenadaki kayıpları, Türk dünyasına da yansımış ve Türk illeri birer birer düşman eline geçmiş ve Türkler, bağımsızlık mücadelesi vermeye başlamışlardır. İşte bu durum Hüseyn Cavid'i fevkalade rahatsız etmiştir. O, "Növha" başlıklı şiirinin ilk kıtasında bu üzüntüsünü şu mısralarla ifade etmektedir.

*Gönlüm kuşu geyib gene matem libasını,
Ağaz edibdi nəğmeyi-möhnet fezasını
Gəlmiş feğane neytək ucaldıb nevasını
Berpa kılıp ne növ müsibet esasını
Ta bir doyunca saxlıya millet ezasını.*
(1, s. 121)

Türk milleti, tarihin uzun çağlarında önemli devletler kurup, büyük medeniyetler ortaya koymuş bir millet olduğuna göre, bu gerilemenin sebebi veya sebepleri neler olabilir? Çünkü inkişaf etmiş bir medeniyetin birdenbire çökmesi, sebepsiz olamaz.

Hüseyn Cavid'e göre Türk milletinin 19. asırdaki gerileme nedenlerinin başında, öz değerlerinden uzaklaşmak bulunmaktadır. Milli benliğinden uzaklaşan milletler, ideallerinden de uzaklaştıkları için, artık ilerleme değil, gerilemeler baş gösterir. Gerileme ise milletlerin felaketlerini hazırlar. İşte Hüseyn Cavid de yine *Növha* başlıklı şiirinde Türk milletinin bu gerileme nedenleri üzerinde durmaktadır.

Milletin varlığı, kültür değerlerinin varlığına bağlıdır. Bir başka ifadeyle millet olabilmenin şartlarından biri, kültürel değerler oluşturabilmektir. Bunlar uzun yıllarda oluşturulabilir ama korunması, oluşturulmasından daha zordur. Bu bakımdan bir milletin ayakta kalabilmesi, kültürel değerlerinin yaşatılmasına bağlı-

* Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Felsefe Tarihi Öğretim Üyesi

dır. Kültürel değerlerin yozlaşması veya bu kültürel değerlere yabancılaşma, milletin önce başkalaşmasına sonra da yok olup gitmesine zemin hazırlar. İşte tüm bunları dik-kate alan Hüseyin Cavid, Türk milletinin kültürel değerlerinden uzaklaşmasının bu sonuçlara yol açabileceğinden endişe etmektedir. Bu değerler, din, vatan, dil, ahlak, bilgi-bilim ve geçmişten getirilen gelenek ve göreneklerdir. Hüseyin Cavid de Türk milletinin kültürel değerlerinin erozyona uğramasından endişe etmektedir.

*Millet vücudi fani olub, iki göz kalıb,
İslam dini terk olub, ancak ki söz kalıb
Xaki-vatan havaya gedib, belki toz kalıb,
Sönmüş temeddün ateşimiz, birce köz kalıb,
Söndürmek istiyorlar onun da ziyasını.
(1, s. 121)*

Onun böyle bir endişe taşıması, haklı sebeplere dayanmaktadır. Çünkü Türk milleti, tarihin erken devirlerinden itibaren yüksek bir medeniyet seviyesine ulaşmış, diğer milletlere örnek olmuştur. Avrupalılar, bir çok şeyi Türk-İslam medeniyetinden görüp öğrenmişler ve Rönesans hareketini de bu tecrübe ile başlatıp geliştirmişlerdir.

Avrupa, bu yüksek medeniyetten ilham alıp yeni bir anlayışla bütün kurumlarını yeniden yapılandırarak ileri bir medeniyet seviyesine ulaşırken, öz değerlerine yabancılaşmaya başlayan Türk milleti, 16. asırdan itibaren maalesef hızla gerilemeye başlamıştır. Medeniyet ateşimizden geriye kalan köz, yeniden yükselişimiz için önemli bir kaynaktır. Fakat bir daha bu ateşin yükselmemesi için onun ışığını söndürmek isteyenler hiç de azımsanmayacak kadar çoktur. Bunu, Osmanlı Devleti'nin son günlerinde bütün şiddetiyle görmek mümkündür. Çanakkale'ye dünyanın en büyük donanmaları ve orduları yığılarak Osmanlı Türk devleti, tarihten tamamen silinmek istenmiş, Sevr antlaşmasıyla Anadolu'ya

sıkıştırılan milletimiz, böl, parçala ve yut taktiğiyle tarihin tozlu sayfaları arasına gömülmek istenmiştir. Ancak Mustafa Kemal Atatürk'ün askeri ve siyasi dehasıyla Türk milleti, Yahya Kemal'in ifadesiyle adeta küllerinden yeniden doğmuştur. Batılıların Türk medeniyetinin közünün ışığını bile söndürmek istemelerinin nedeni budur.

Bu durum Azerbaycan Türklüğü için de aynıdır. Kafkaslardaki Türk varlığını silmek için her türlü oyun denenmiş, uzun yıllar bağımsızlığı elinden alınmış olmasına rağmen kardeş Azerbaycan yeniden hayat bulmuştur. Gerek Türkiye'mizin, gerekse Azerbaycan'ımızın başına sarılan en büyük belalardan biri, Ermeni meselesidir. Ermenilerin asılsız iddialarla dünya kamuoyunu meşgul etmeleri, yeterli öz kaynaklara sahip olan bu iki kardeş ülkenin ilerlemesine engel teşkil etmektedir. Bunun için de hem uyanık olmamız hem de kendimizi bilimsel ve teknik açıdan geliştirmemiz gerekmektedir. Dünyanın gelişmiş ülkeleri arasında söz sahibi olabilmek için bilgiye önem verip cehaletten kurtulmamız, milli değerlerimizi koruyabilmemiz için de çok önemlidir. Bilimsel ve teknik açıdan gelişmediğimiz sürece sıkıntılardan kurtulmamız da zordur. İşte bu nedenle Hüseyin Cavid;

*Olduk cehaletile aceb destgiri-ğam,
Her semtten bize yetişir möhnetü elem*

*İslamdan kalan bize bir ad olub fakat
Cehlile marifet evi berbad olub fakat
Ebnayi-millet öz diline yad olub fakat
Cansız vücudlar bize üstad olub fakat
Viran edibler zülmile millet esasını
(1, s. 121, 123)*

demektedir. Ünlü Yunan filozofu Sokrates'e göre, bütün sıkıntılar ve kötülükler, cehaletten kaynaklanmaktadır. Atılan yanlış adımlardan dolayı Türk milleti zor durum-

lara düşmüş ve bin bir cefaya düşar olmuş, hepsinden önemlisi hürriyet elden gitmiş ve bağımsızlık mücadelesi vermek mecburiyetinde kalmışızdır. Bunun altında yatan sebep, cehaletten kaynaklanan gaflettir. Bu gafletten bir an önce kurtulmak gerektiğine işaret eden Hüseyin Cavid, eğer acele edilmezse bunun kıyamete kadar süreceğini de belirtmektedir.

Öyleyse bütün bu sıkıntılı durumlardan kurtulmanın çözüm yolu nedir? Hüseyin Cavid'e göre yapılması gereken, okullar açıp muallimler yetiştirmek, Türkçe'yi öğretmek, sonra da ahlak eğitimi başta olmak üzere kültür ve bilim değerlerini öğretmektir. Bunların gelişip ilerlemesi, Hüseyin Cavid'e göre okul açmaya bağlıdır.

*Ne ar var, ne ilmi hüner, ne kamalımız
Yok birce mekteb açmağa asla hayalımız,
Hall eylemek qabaqca gerek tez bu
müşküli,
Bilsin vatan çocukları evvel vatan dili.
İşler fenadı, bir neçe mektebler olmasa
Onlarda cannisar müellimler olmasa
(1, s. 122, 123)*

Oysa daha önce de belirttiğimiz gibi, bir zamanlar Türk milleti ve Türk vatani, eğitim-öğretim ve medeniyette en ileri düzeylerdeydi. Hüseyin Cavid bunu, "Hali-Esef işimalımı Tasvirde Bir Ahi-Mazlumane" başlıklı şiirinde şu mısralarla terennüm ediyor.

*Ey vatan! Sende parlayanda ziya
Büsbütün ehli-garb cahilmiş
Şimdi bulmuş vüku aksi-kaza
Acaba bu nasıl teğafilmiş.
Şimdi gayret ederse milletimiz
Yine avdet eder seadetimiz
(1, s. 125-126)*

Geçmişteki o muhteşem medeniyet günlerine dönebilmek için önce Türkçemizi

iyi öğrenip, Kırım ufuklarından parlayan büyük Türk Gaspıralı İsmail Bey'in dediği gibi dil birliği sağlanması gerekmektedir. Hüseyin Cavid, Gaspıralı İsmail Bey'in o meşhur düşüncesini "İsmayıl Bey" başlığını verdiği şiirinde çok veciz bir şekilde ifade ediyor.

*Onun mesleki bu idi daima:
"İşde birlik, dilde, fikirde birlik..."
İş, fikir, dil birliği olmayınca,
Evet pek çetindir dünyada dirlik.
İsmayıl Bey Türk yurduna şan verdi,
Öksüz, ölgün milletine can verdi.
(1, s. 134)*

Gerek Hüseyin Cavid'in gerekse Gaspıralı İsmail Bey'in dil birliğine önem vermelerinin nedeni, dilin kültürün taşıyıcısı olmasından dolayıdır. Farklı yerlerde yaşayan Türkler arasında dil birliğinin bulunması demek, ortak bir tarih bilincine ulaşmak demektir. Çünkü farklı coğrafyalarda ve farklı zamanlarda yapılmış olsa da Türk'ün tarihi ortaktır. Bu ortak tarih, Türk milli bilincinin şekillenmesini sağlar. Milli bilinç, gelişme ve ilerlemenin anahtarıdır.

Hüseyin Cavid, bu milli bilincin Türk çocuklarına ve gençlerine nasıl verileceğini "Koca Bir Türk'ün Vasiyeti" adlı şiirinde anlatmaktadır. Mete Han'ın oğullarına vasiyetini ve Mustafa Kemal Atatürk'ün "Gençliğe Hitabe"sini çağrıştıran bu vasiyette Hüseyin Cavid, yılların tecrübesine sahip yaşlı Bir Türk'ün çocuklarına "kulak verin sözlerime, birer birer belleyin" diyerek iyice hafızalarına kazımak istediği tavsiyeleri, Türk milliyetçiliğinin ilke ve esaslarını da belirler niteliktedir.

Bu ilkeler, her şeyden önce sevgiye dayalıdır. Çünkü varlığın temelinde, insanın yaratılışında ve doğuşunda sevgi bulunmaktadır. Sevgi, kin ve nefreti ortadan kaldıran sihirli bir formüldür. Türk milleti, sevgiye dayalı bir insanlık ve tabiat anlayışı

benimsediği için, hiçbir zaman insanları ve çevreyi sömürmemiştir. Girdiği savaşların hiçbirinde keyf için kan dökmemiş, savaşmadan önce barış yapılmasını istemiştir. Savaşta galip duruma geldiği andan itibaren kendisine silah çekmeyenlere asla kılıcını kaldırmamış, kurşun sıkmamıştır. Bu iyi niyet, bazen aleyhimize dönmüş, savaş meydanlarında silahsız oldukları için kendilerine iyi davranılan mağlup ordudaki düşman askerlerinin içinden bazıları, gizlice saldırarak Sultan Alparslan gibi, İkinci Murat gibi, birçok hükümdarımızı kahpece vurup şehit etmişlerdir.

“İlk isteyim, hiçbir zaman sevgiden el çekmeyin,

İnsanoğlu sevgi için yaratılmış, doğmuştur.

Zulme hergiz yaklaşmayın, doğru yoldan şaşmayın,

Tanrı hakdır, hakkı sever, edaletten hoşlanır

Kimseye kin bağlamayın, yiğit olun, mert olun,

Qırıq gönülleri yapın, bıraqlamayın sızlasın.”

Şeklinde devam eden şiirde, Türk milletinin cesur olduğunu, haksızlık ve zulme boyun eğmeyip karşı çıktığını, bu hasletleriyle büyük millet olduğunu belirtmektedir. Türk tarihinin şanlı sayfalarıyla dolu olduğunu belirten Hüseyin Cavid, genç nesillerin bunu bilip övünmeleri gerektiğini, sadece övünmekle kalmayıp, aynı zamanda atalarımıza layık birer evlat olmalarını, onların başarılarını devam ettirmelerini tavsiye etmektedir. Çünkü atalarımızın sadece yiğitlikte nam salmadıklarını, aynı zamanda bilim ve teknikte de çok iyi işler başardıklarını belirterek şiirini

Evet, arslan yavrularım! Türk eli hep şanlıdır;

Elmas gibi lekesizdir, sakın, gafil olmayın.

Asr, iyirminci asrdir! Vazifesi pek ağır...

Arş ileri

Qomşular yol aldı, geri kalmayın!

(1, s. 127-128)

dizeleriyle tamamlamaktadır.

Görülüyor ki Hüseyin Cavid, Türk milletinin yeniden yükselmesinin, öz ve milli değerlerine dönmekle olabileceğini kabul etmektedir. Hayatını bu duygularla yoğuran Hüseyin Cavid, benimsediği Türk milliyetçiliği çerçevesinde düşünmüş ve düşündüğü gibi de hareket etmiştir. Dünyanın neresinde olursa olsun Türklerin başına gelen sıkıntı ve felaketlere üzülmüş, sevinçleriyle de mutlu olmuştur.

Anadolu’da gerçekleşen savaşlar onu ziyadesiyle üzmüş, buralarda yapılan baskı ve zulümler için “Kars ve Oltu Etrafında Sebepsiz Olarak Alçakçasına Katl Edilen Mazlumlar İçin” başlıklı bir şiir yazmıştır.

Sevgiden ve barıştan yana olan Türk milletinin güzide bir temsilcisi olan Hüseyin Cavid, savaşın felaketlere neden olacağını da “Harb ve Felaket” başlıklı şiirinde anlatmıştır. Bu şiirdeki birçok ifade, büyük Türk şairi ve İstiklal Marşı’mızın yazarı Mehmet Akif Ersoy’u, Necip Fazıl Kısakürek’i, İsmail Gaspıralı’yı ve ünlü Türkçü şair Mehmet Emin Yurdakul’u andırmaktadır. Bunların her biri ayrı birer araştırma konusunu gerektirmektedir.

Yazımı burada tamamlarken kalpleri Türklük için çarpan ve bu uğurda her türlü sıkıntıya ve zahmete katlanan, gerektiğinde canını seve seve feda eden tüm şehitlerimizin, Erzurum’da, Karabağ’da Ermeniler tarafından hunharca bir katliama maruz bırakılan kardeşlerimizin ve Türklük için canını feda eden Hüseyin Cavid’in ruhları önünde saygıyla eğiliyorum.

Kaynakça

1-Hüseyin Cavid, Geçmiş Günler, 1. Cild, Lider Neşriyat, Bakı, 2005.

Aşkın ile ateşe, düşsem ne gam Süveyda;
Nemrut gibi alevin, akşam serinliğidir.
Nefesinden ateşi eksik etmesin Huda.
Yanardağ yüreğinden, volkan olur taşarım,
Ateşinle beslenir, çöllerinde yaşarım.

Esir pazarlarında köle gibi satılsam;
Varıp sen alacaksan, kölenim gel Süveyda!
Zincirlere vurulup, zindanlara atılsam;
Bütün aydınlıklardan, yine sana koşarım
Gardiyanım sen isen, ellerinde yaşarım.

Ah kor ateşler şahı, efil efil sam yeli;
Esme böyle ne olur, gönül bağım kül oldu.
Şimdi ben bir çılgınım, ne akıllı ne deli
Ruh halimden haberdir mısra mısra iş'arım;
Alevin vurmasa da, küllerinde yaşarım.

Nice krallar su içer, ayağımın izinde.
Erişilmez sultanın gözdesi olsam da ben;
Bir an olsun huzuru bulmak için dizinde
Zamanı arşınlayıp buutları aşarım
Varmasam da o hazzın, yollarında yaşarım.

Biliyorsun Süveyda, müptelayım aşkına.
Bilmem ki neden sana böylesine tutkunum?
Gün geceme karışıp, hayal dönse şaşkına;
Adını kalbime mihlar, tüm adları boşarım
Bir emrin ile narın veyllerinde yaşarım.

Esrimiş sevdan ey can, duman gibi başımda.
Hezeyanlar ötesi, cinnetine duçarım.
Sekerat bana her an, bu gencecik yaşımda;
Med-cezir arasında şu aklıma şaşarım.
Sükûnet elin olsun, sellerinde yaşarım.

Sen dediysen Süveyda, kastım endamın değil;
Ben sîneme yaktığım ateşlere vurgunum.
Benim senden isteğim inan ki ramın değil,
Var işine Süveyda, bak ben de bir beşerim
Ateşin bende kalsın güllerinde yaşarım.

SÜVEYDA
•
İlhan KURT

“TEK MİLLET - TEK DEVLET - TEK BAYRAK - TEK DİL - TEK VATAN” SLOGANI ÜZERİNE

•
Dr. Bahadır Bumin ÖZARSLAN*

Başlıkta tırnak içinde yer alan ifade, adına “süreç” denilen ve kim olduğu tam olarak bilinmeyen yürütücülerinin bugünlerde kısmen tekrarladıkları bir slogana ait. Kim olduğu bilinmeyen demek icap ediyor çünkü “süreç” denen şeyin görünürdeki sahibi, iktidar partisi Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP). Kısmen demek lazım zira AKP temsilcileri, bu slogandaki “tek dil” ifadesini çıkartmış durumdalar. 2007 genel seçimlerinden beri sloganın beşli orijinal hâli yerine, dörtlü şeklini kullanan AKP, seçim meydanlarında aklına gelen bu sloganı şimdilerde değişik zeminlerde de dillendirmeye başladı. Bu slogana samimiyetle inanıp inanmadığı, hakikaten hayata geçirmek isteyip istemediği ya da bu slogandan tam olarak neyi anladığı/anlamak istediği ayrıca düşünülüp değerlendirilmesi gereken bir mesele. Ancak dikkat çeken husus, sloganın kendisine odaklanan kamuoyunun sloganın ortaya çıkışını hatırlaması ve özellikle de Türk Milliyetçilerinin ve onun siyasî temsilcisi Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)’nin bu slogana yaklaşımı.

Öncelikle sloganın ortaya çıkış dönemini hatırlamakta fayda var. Bu slogan, meşhur 28 Şubat 1997 tarihli Milli Güvenlik Kurulu (MGK) toplantısı sonrasında yaşanan gelişmelerin akabinde, Necmettin ERBA-

KAN’ın Başbakanlığı’nı yaptığı Refah Partisi (RP)-Doğru Yol Partisi (DYP) Hükümeti’nin düşmesinden sonraki günlerde ortaya çıktı. Anavatan Partisi (ANAP), Demokratik Sol Parti (DSP) ve Hüsamet’in CİNDORUK’un prematüre doğumla meydana getirdiği Demokrat Türkiye Partisi (DTP)’nin ortaklarını oluşturduğu ANASOL-D azınlık hükümetinin kurulduğu günlerde, askerî birliklerin ve orduvelelerinin caddeye bakan kısımlarına birer pano yaptırıldı. Panoda büyük bir Türkiye haritası, haritanın üzerinde “Laik ve Demokratik Cumhuriyet Temelinde” ibaresi ve haritanın içinde de başlıkta belirttiğimiz beşli slogan yer aldı. Bu pano, bir anda bütün Türkiye’ye yayıldı. MGK toplantılarında son şekli verilen meşhur “Kırmızı Kitap”ta, irticanın birincil tehlike olarak bölücülüğün yerini aldığı ve laiklik temelinde gelişen/geliştirilen gündemin içinde, bu panodaki slogan geri planda kaldı ya da slogana yeterince dikkat çekilmedi. Ne zaman ki bebek katilinin yakalanmasına yol açan, dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Atilla ATEŞ’in açıklamalarıyla başlayan gelişmeler hızlandı, o tarihten sonra bu slogana yapılan atıflar çoğaldı. Bebek katilinin yakalanması, yargılanması ve idam cezasına mahkûm olması esnasında ise bu slo-

*Ege Üniversitesi Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü Sosyal, Ekonomik ve Siyasal İlişkiler ABD

gan zirve yaptı. Mahkûmiyet kararının Başbakanlık'ta rafa kaldırılmasından sonra ise yavaş yavaş gündemden düştü ve bu sloganın yer aldığı panolar ortalıktan kaybolmaya başladı.(1)

Beşli sloganın yeniden gündeme gelmesi, 2007 genel seçim kampanyasına denk gelmektedir. Bu slogan, AKP lideri ERDOĞAN ve ekibi tarafından sürekli olarak, "Biz Hâkkârî'de bile yaptığımız mitinglerde insanların eline Türk bayrağı verip bu sloganı meydanlarda haykırıyoruz." şeklinde bir propaganda malzemesine dönüştürüldü. Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, kırılarak kullanılan bu slogan, devam eden yıllar boyunca AKP tarafından her fırsatta dile getirildi. Son olarak adına "süreç" denilen muammanın şekliyle, içeriğiyle ve yöntemiyle ilgili tartışmalar esnasında bölücü örgütle pazarlık yapılıp yapılmadığı yönündeki polemiklerde Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanı Binali YILDIRIM tarafından kullanıldı. Pazarlık yapılıp yapılmadığıyla ilgili olarak YILDIRIM, "Pazarlık yaptığımız doğrudur. Bir tek şeyin pazarlığını yaptık, o da tek millet-tek devlet-tek bayrak-tek vatan!" diyerek tribünlere oynayan bir görüntü çizdi.

AKP'nin bu sloganı sahiplenmesinin arkasında çeşitli amaçlar yatmaktadır. Öncelikle "tek dil" ifadesini slogandan elemeleri, bilinçli atılan bir adımdır. Bu adımla ana dili Türkçe olmayan vatandaşlar memnun edilmiş olmaktadır. "Laik ve demokratik cumhuriyet" başlığının silinmesi ise müte-deyyin kesimin 28 Şubat uygulamalarından duyduğu rahatsızlığın paylaşıldığını göstermeye yönelik bir stratejidir. Öte yandan sloganın geri kalanını toptan sahiplenme ise millî hassasiyeti yüksek seçmenle kurulan ortak paydadır. Kurulduğu günden bu yana takip ettiği faydacı (pragmatist) siyasî stratejinin güzel bir örneğini teşkil eden bu yöntemle AKP, herkese mavi bocuk dağıtmış olmaktadır. Bu mavi boncu-

ğun işe yaradığı düşünülüyor olmalıdır ki kırık slogan yine dillerdedir, yaklaşan ardışık seçimlerde de yine bol bol tüketime malzeme olacak gibidir.

Slogana diğer partiler tarafından geliştirilen yaklaşıma bakılacak olursa Barış ve Demokrasi Partisi (BDP)'nin ve seleflerinin önce reddiyeci ve soğuk, daha sonra mesafeli ve unutkan, son günlerde de kısmen ve kerhen eğilimli olduğu anlaşılmaktadır. Kürtçü bir partiden Türkiyeciyi bir karaktere evrildiğini iddia eden BDP, söylem itibarıyla "tek bayrak-tek devlet-tek vatan"la sorunu olmadığını ileri sürmektedir. BDP açısından söylenecek fazla bir husus yoktur. Söylemde de eylemde de değişmeyen tek gerçek, "sosyo-kültürel haklar kazanma, özerklik elde etme, Türkiye içinde bağımsız devlet kurma, son aşamada ise Türkiye, İran, Irak ve Suriye topraklarından pay almış Büyük Kürdistan'ı oluşturma" şeklindeki sıralı hedeflerdir. Bu sıralı hedefler, zaman zaman eş zamanlı olarak hayata geçirilmeye çalışılsa da BDP, açıkça egemenlik talep etmekte ve bölücü örgüt eliyle siyasî şantajını hâlen devam ettirmektedir. Aksini düşünenler ve söyleyenler için en güzel muhatap, külâhlardır.

Cumhuriyeti kurduğunu iddia eden (?) Cumhuriyet Halk Partisi (CHP)(2) ise aslına bakılırsa BDP'ye benzer biçimde döneme göre değişen bir tutum takınmıştır. 1990'lı yılların ilk yarısında CHP'nin selefi sayılan Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP), bu sloganın içeriğine tam uyum sağlayamamıştır. Deniz BAYKAL'ın CHP'si ile Murat KARAYALÇIN'ın SHP'sinin birleşmesinin ardından liderlik koltuğuna oturan Deniz BAYKAL döneminde, ANA-SOL-D iktidarında ortaya çıkan bu sloganın beşli hâli tam olarak sahiplenilmiştir. CHP'nin içinde yer alan ve gençlik aşkları Marksizm'in değişik türevleriyle hâlâ duygusal veya zihinsel bağları devam eden ve mezhepçi yaklaşımlar sergileyen grupların

tasfiyesi, bu sloganın sahiplenilmesinde önemli bir rol oynamıştır. Bu gruplardan her nasılsa CHP içinde kalmış olanlar ise edilgen bir siyasî tavır takınmak zorunda kaldıkları için suskunlukla siyasî hayatlarına devam etmişlerdir. Deniz BAYKAL'ın malûm şekilde tasfiyesi ve Kemal KILIÇDAROĞLU'nun genel başkan olmasıyla CHP içindeki suskunların dillerinin bağı çözülmüştür. Ayrıca KILIÇDAROĞLU'nun BAYKAL döneminde tasfiye edilen grupların liderlerini yeniden CHP bünyesine almasıyla birlikte bu slogan tartışılır bir hâle gelmiştir. Genel Başkan KILIÇDAROĞLU ise kafası karışık bir görüntü çizmektedir. CHP'nin tarihi çizgisiyle kendi yerel kimliği arasında bocalayan KILIÇDAROĞLU, "orta sahada top çevirmek" zorunda kalmıştır. Top çevirdiği takım arkadaşlarının hem sloganı destekleyen hem de karşı olanlardan oluşması, takımın ahengini bozmaktadır. Her iki taraf da bir an önce hücum geçmek istemektedir ancak KILIÇDAROĞLU hangi kalenin kendilerine ait olduğunu tam olarak bil(e)mediği için bocalamakta ve yan pas yapmaya devam etmektedir.

"Tek millet-tek devlet-tek bayrak-tek dil-tek vatan" sloganına yaklaşımda özellikle ele alınması gereken parti ise MHP'dir. Bu sloganın Türkiye sınırları içerisinde tek ve gerçek savunucusu toplumsal taban itibarıyla Türk Milliyetçileri, siyasî zeminde ise MHP'dir. Türk Milliyetçilerinin ve onların partisi MHP'nin bu sloganla hiçbir sıkıntısı ve derdi yoktur, olamaz. Ancak madalyonun öteki yüzüne bakıldığında ise bu slogan Türk Milliyetçilerini tatmin etmeyecek bir içeriğe sahiptir. Türk Milliyetçileri için milletin adı Türk'tür, dilin adı Türkçe'dir ve bunlar tek'tir. Bu durum Türkiye içinde de böyledir, dışında da. Ama Türk Milliyetçilerinin dünya tasavvurunda Türkler, sadece Edirne ile Kars arasında yaşayan bir millet olmadığı gibi yeryüzünde bağım-

sızlığını kazanmış altı adet daha devleti ve bayrağı olan bir topluluktur. Kaldı ki özerk cumhuriyetler ve topluluklar ile başka devletlerde yaşayan Türklerin sembol olarak seçtiği bayrakları hesaba katıldığında, bayrak sayısı en az iki düzineyi bulur. Vatan ise ne yalnız Türkiye'dir ne de Türkistan. Büyük ve müebbed bir ülke olan Turan'dan bahseden Türk Milliyetçileri için Türk'ün vatani da coğrafi ve/veya siyasî sınırla bağlı değildir. Dolayısıyla Türk Milliyetçiliği Fikir Sistematiği açısından bu slogan eksiktir, yetmemektedir.

Türk Milliyetçilerinin ve siyasî temsilcisi MHP'nin bu slogana yaklaşımında, bir önceki paragrafta izah etmeye çalıştığımız bakış açısı bugüne kadar gündeme getirilmemiştir. Bu duruma itiraz edilmemesindeki temel etken, Soğuk Savaş psikolojisinden tam olarak hâlâ kurtulamamış olmak ve 20. yüzyılın dünyasından sıyrılamamaktır. Adında "Türk" olan "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti" bile akla gelmemiş, herkesin ağzına pelesenk olan "iki devlet-tek millet" ifadesi dahi bize Azerbaycan'ı hatırlatmaya yetmemiştir. Bu noktada Türk Milliyetçisi aydınların da herhangi bir itiraz ileri sürmemesi ise başka acı bir durumdur ve aynı ruh hâlinin aydınlarımızda da kesif bir şekilde var olduğunu göstermektedir. Öte yandan, şu günlerde gündemimizde yer alan "süreç" denilen nesneye itirazımızı dile getirirken kullanabileceğimiz bir silah olabilecek bu itirazlar, maalesef paslanmayı beklemektedir. Türkiye sınırları içinde "tek millete, tek devlete, tek resmî dile, tek bayrağa ve tek vatana" rıza göstermeyenlere karşı, Türk'ün anlam dünyasının genişliğini hatırlatmak ve "tek"liğe razı olmayanlara "çok"luğu hatırlatmak, öncelikle Türk Milliyetçilerinin işi olmalıdır. Dar bir Türkiye milliyetçiliğine sıkışıp kalmak, ne ideolojik olarak ne de siyasî strateji açısından Türk Milliyetçileri ve MHP için kabul edilebilir değildir. Genel olarak Türk Milli-

yetçilerinin ve özellikle MHP'nin "süreççilere ve açılımcılara" karşı, yeni bir "Türk'çe süreç ve açılım" hamlesi başlatabilmesi, kendi anlam dünyasıyla kuracağı rabitanın yoğunluğuna bağlıdır. Türklüğün dolan bardağından taşan suyun boşa akmaması ve başka bardaklarının olduğunu hatırlayarak yeni dolular yapması, Türk Milliyetçilerinin ve MHP'nin iradesiyle doğru orantılı olacaktır zira Türkiye Türklerinin musluğunu tutan ak (?) eller, maalesef ki bizden değildir ve dolayısıyla bize hizmet etmemektedir.

DİPNOTLAR:

(1) O tarihte, açılımın adından eser yoktur ancak bugün dağtan-taştan bile silinen/silinmek istenen Türklüğe yönelik saldırının o dönemde kimler eliyle ve nasıl çaktırmadan tezgâhlanmaya başladığı, ayrıca ele alınması gereken bir meseledir. Zira o tarihten bu yana geçen süre zarfında ANAP, DYP ve DTP kapanmış, bir buçuk kişilik bir parti niteliğindeki DSP ise Bülent ECEVİT'in ölümüyle fiilen oyun dışı kalmış, hatta partinin kurucusu Rahşan ECEVİT bile DSP'den ayrılmıştır. Öte yandan, Millî Görüş çizgisini temsil eden RP ise Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmıştır. Yerine kurulan Fazilet Partisi (FP)'nin de yine aynı mahkeme tarafından kapatılması üzerine, ayrı yumurta ikizi mahiyetindeki koyu yeşil görünümlü Saadet Partisi (SP) ile fıstık yeşili tonunda AKP kurulmuştur. FP içinden çıkan SP ile AKP'nin Millî Görüş çizgisini önce iki ayrı damara böldüğü düşünülse de zamanla AKP'nin başka bir mecraya girdiği, geçtiğimiz II yılda çok açık bir şekilde ortaya çıkmıştır. Bu yıllar içinde MHP ise her ne kadar varlığını muhafaza ettirmişse de 57. Hükümet'teki 3,5 yıllık iktidar ortaklığında uğradığı yıpranmışlığın tesiriyle bu yeni denklemi değiştire-

bilecek bir hareket alanından önemli ölçüde yoksun kalmıştır/bırakılmıştır. Geride kalan 17 yılda Türk siyasetinin yeniden düzenlendiği ve açılım denen projenin aslında ne kadar derin bir geçmişinin olduğu, bu gelişmelerden de anlaşılabilir (Tabii ki görebilen gözlere, duyabilen kulaklara, okuyabilen ve tahlil edebilen akıllara...).

(2) CHP'nin Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurduğu iddiası, doğru değildir. Zira CHP'nin resmî internet sayfasındaki "CHP Tarihi" isimli bölüme bakıldığında, CHP'nin 9 Eylül 1923'te "Halk Fırkası" adıyla kurulduğu, 1924'te Cumhuriyet Halk Fırkası ve 1935'te de Cumhuriyet Halk Partisi adını aldığı belirtilmektedir. Bkz. CHP Resmî İnternet Sayfası, http://www.chp.org.tr/?page_id=67. Dolayısıyla 1935 yılında "Cumhuriyet Halk Partisi" adını alan CHP'nin ne bugünkü CHP ile ne de Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kuran "Halk Fırkası" ile herhangi bir alakası yoktur. Cumhuriyet 29 Ekim 1923'te ilân edildiğine göre, devletin kurucusu Halk Fırkası'dır. O tarihte başka herhangi bir fırka/parti olmadığına göre bugünkü CHP'nin böyle bir iddiada bulunması mantıklı değildir. Ayrıca, CHP'nin 1960'lı yıllarda "Ortanın Solu" şeklinde sloganlaştırılan rota kayması da Millî Mücadele'nin ruhuyla ve Cumhuriyeti kuran iradeyle bağdaşmamaktadır. Öte yandan Millî Mücadele döneminde dış basına bakıldığında, Ankara'da Mustafa Kemal önderliğinde yürütülen hareketin mensupları Türk Milliyetçileri olarak nitelendirilmiştir. CHP'nin yaklaşımı esas alınırsa parti programında Türk Milliyetçiliği'ni esas alan tek parti MHP'dir ve dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti Devleti, MHP tarafından kurulmuştur. Bu sebeple CHP'nin bu iddiasını dile getirirken "Halk Fırkası" gerçeğini göz ardı etmemesi ve bir an evvel bu iddiasından vazgeçmesi gerekir. Zira CHP'nin bu iddiası, siyasî partiler tarihimizin komediye konu olmasına yol açmaktadır. Bu durumu, CHP'nin komedi dünyasına bir katkısı olarak düşünmek de mümkündür.

TURAN YAZGISI

•

Fatih KOCATEPE

*“Cihana nizam vermiş mazinin yarını, düşleri gerçek kılan ecdadın torunu
TURAN YAZGAN BEY'e ithafen”*

Toprağa can
Bayrağa kan
Yiğide şan
Devlete han
Yola ferman gerek

Bedene tin
Şehide sin
Zalime kin
Millete din
Birine bin gerek

Çeriye pusat
Dorata kanat
Kağıda sanat
İmana sırat
Emre itaat gerek

Savaşa yer
Meydana er
Yüreğe fer
Emeğe ter
Garba sefer gerek

Mertliğe Soy
Zafere Toy
Şahbaza Boy
Sadağa Yay
Yıldıza Ay gerek

Dolu dizgin atların toynağına od yürür
Türk'ten ırak meydana kara küffar yad yürür
Yedi göbek atamdan yedi nesle ad yürür
Meydanlara sığmam ben, sen yeter ki ol desen
Settar sensin Cebbar sen Rahman sensin Rahim sen

Yetmiş yerden körükle yetmiş yerden narlayıp
Tümen tümen erleri nizam içre derleyip
Boz yeveli bir kurdun peşi sıra gürleyip
Akın akın çıkana dağ dayanmaz yer göçer
Sema kelim üzere "Hak emridir" der göçer

Kızıl Elma denilen kutlu dilek nerededir
Kah rum eli ufkunda kah köhnemiş surdadır
Ak tolgalı Hünkarın gösterdiği yerededir
Tipi boran dağ deniz engel çıksa alırız
Sancak diler dibinde mahşere dek kalırız

Dokuz tuğlu Han gelir dokuz dizin ardından
Dokuz çelik kılıcım dokuz kakmalı kından
Sıyrılnca göklere il tuttuğum acundan
"Kızıl çıkıp gök girsin" meşrebimin yaftası
Yankılanır kopuzda marşımızın güftesi

Pala çalan, zırh delen, kargı salan el budur
Kalkan tutan, kös vuran, gürz savuran kul budur
Taş üstünde özüme yol gösteren dil budur
Ey! ak saçlı koca pir, dirlik kuran ulu mir
"Titre ve dön kendine" ateştedir bu emir

Yağız tenli erlerin al yayını gerdiği
Aya doğru kırk oku yel hızıyla sürdüğü
Acz içinde mazlumun kapı kapı sorduğu
Mukaddes mi mukaddes bir ülkeyi düşlerim
Turan deyip adına bozkırında kışlarım

Ey! Tanrı'nın dünyaya gönderdiği ordum hey
Destanlara yol veren kan benizli yurdum hey
Ben Oğuz'un neslinden vücut bulmuş kurdum hey
Kavil içre hükmünle diyar diyar yor beni
Beş bin yıllık tarihe yazıtlara sor beni

KAPALILIK ÜZERİNE

•
Ali Rıza ÖZDEMİR

Toplumlar, varlıklarını “denge” üzerinde devam ettirirler. Aşırılıkların her türlü, toplumun dokusuna bir şekilde zarar verir. Ancak sağlıklı bir toplum yapısı “denge” üzerinde kurulur.

Dünya üzerinde bütün toplumlar, kendi kültürel süreçlerine uygun bir denge oluştururlar ve bunun üzerinde varlıklarını güçlendirerek devam ettirirler. Bunun çağımızdaki en yaygın örneği Japonya gibi duruyor.

Bizde de, fiili olarak sağlayamasa da, “denge” her zaman hayati bir mesele olarak görülmüştür.

“Dengesi bozulan” az şey mi var hayatımızda? “Toplumun dengesi bozulmuş” cümlesine de pelesenk olmuştur dilimize!

Ne dersiniz; dengesi bozulduğunda sendeleyip düşen biri gibi, dengesi bozulduğunda toplumlar da yıkılmaz mı?

Hele iç dünyamızın dengesi ne de çabuk bozulur ve ne de önemlidir onun dengesini korumak!!

İster toplumumuzda ve ister iç dünyamızda olsun, neden huzura kavuşmak “dengeli kılmak” deyimi ile ifade edilmiştir?

Denge, demek ki bu kadar önemli yer tutuyor hayatımızda...

Değil mi ki, Cenab-ı Hakk, mukaddes

kitabında: “ Biz, her şeyi bir ölçüye göre yarattık.” (Kamer/49) buyurmaktadır.

***

Milletimiz uzun sayılabilecek bir süreden beri, birçok aşırılığı bir arada yaşıyor ve bunlardan birisi de açıklık-kapalılık hususunda yaşanıyor.

Açıklık-kapalılık deyince yanlış anlaşılmasın; mesele örtünme (başörtüsü-türban) meselesi değil.

Mesele; aşırı kapanarak sosyalleşmeden yabancılaşmak meselesi...

Mesele; aşırı açılarak kendi kültürümüzü terk etmek ve başka bir şeye benzemek meselesi...

Yani mesele derin...

Ne yazık ki, bu konuda da toplumumuzda ciddi bir kırılma yaşanıyor.

Esasen bir millet, iki uç konuda orta bir yol tutar, onu ortak aklı ile üretirse, aşırılıklar azınlıkta kalır ve ciddi bir tehdit teşkil etmez.

Ama ya uç fikirler toplumun genelinde yayılır, akl-ı selimler azınlıkta kalırsa?

İşte bu durumdan korkmak gerekir.

***

Nedense bu günlerde kapalılık bir kısım insanlarımız tarafından kutsanıyor.

Bazı konular elbette gizli kalmalı, yayıl-mamalıdır.

Örneğin, günümüzde uygulanmasa bile, topluma kötü örnek teşkil edecek vakaların gizli kalması son derece yararlı olacaktır.

Milletimiz “*İbadet de gizlidir, kabahat de*” demiş ama maşallah gazetelerimizin üçüncü sayfaları, hatta tamamen üçüncü sayfaya dönüşmüş bazı gazetelerimiz hiçbir kabahati gizli bırakmıyor.

Elbette ailemiz ve mahrem ilişkilerimiz bizim kapalı alanımızdır. Buralarda bir açıklık söz konusu olamaz.

Ama bu gibi hususların haricinde toplum içersinde insanları cinsiyetlere göre kodla-yarak kaç-göç olaylarının yaşanmasına ne demeli?

Sosyal hayatta birçok alanın cinsiyetlere göre tanımlanması?

Bunlar bir yere kadar anlaşılabilir, ama bunu neredeyse yaşamın her alanına yay-mak da neyin nesî?

İnsan sosyal bir varlıktır; doğal olarak karşı cins de dâhil olmak üzere hayatın bütün alanlarında sosyalleşmeli, toplumunu tanımalı ve kendini tanımlamalıdır.

Sevmek, tanımakla başlar çünkü...

Kendi toplumuna yabancılaşan bir nesil, hiçbir şeyi yerli yerine koyamaz... Seve-mez ki... Hilkat garibesî olur çıkar vesse-lam...

***

Esasen halkımızın belleği ve zekâsı kapalılığı kıyasıya eleştirmiştir.

Milletimizin zekâsından neşet eden de-yimlerimiz bunun örnekleri ile doludur.

Düşünün bir kere...

Neden bir işin içyüzünün bilinmediği du-rumlarda, adamın “*kazanı kapalı kaynıyor*” deriz?

Neden çevresinde olup bitenin farkına

varmayan ilgisiz kişilere “**gözü kapalı**” denir?

Kamu vicdanının cevap beklediği sorular karşısında yapılan geçitirici açıklamalar ise hep “**kapalı geçmek**” tir.

Toplum hayatına girmeden, karışmadan büyüyen kişiler ise “**kapalı yetişen**” lerdir hep...

Halkın belleğinde -bazı yerler istisna kal-mak kaydıyla- kapanmak da kötü bir şeydir.

Birinin “**ayaklarına kapanan**” alçal-mıştır.

“**Bahtı kapalı**” olanın, talihsizliği bit-mez. Ömür boyu mimlenmiştir.

“**Hava kapanınca**” insanların ruhsal du-rumu değişmiş, insan da içine kapanmıştır.

“**İçi kapanan**”ın sıkılmak, bunalmak ka-deri olmuştur. İflah olmamıştır.

“**İştahı kapanan**”, yeterince beslenme-miş, dengesi bozulmuştur.

Ya “**kısmeti kapalı**” olan, kazancı azal-mıştır. Evlenememiştir.

***

Bir başka açıdan bakıldığında birçok cinsel hastalığın ve tatminsizliğin altında kapalılık yatmaktadır.

Ensest ilişkilerden tutun da at-eşek kova-layanlara kadar birçok hastalığın temelinde kapalılık vardır.

Yahut sosyal hayatta karşısına çıkan her kadından nemalanmak isteyenlerin, “*denk gelen fırsatı kaçırmayanlar*”ın ruh halini de kapalılık besler.

Ya, yayıla yayıla anlattığımız, rahip-rahi-be fıkraları?

Bu sapkın ilişkileri besleyen kaynak ne-dir sizce de?

Bütün bunlar bir yana kapalılık; doğası gereği ilerlemeye karşı, tutucu ve çoğu kere gericidir. Sonuçta toplumların mahvı-na sebeptir.

Büyük Atatürk işte bu gerçeği pek veciz şekilde dile getirmiştir: *“Medeniyetin coşkunu seli karşısında direnmek boşunadır ve o, gafil ve itaatsizlere karşı çok amansızdır. Dağları delen, göklerde uçan, göze görünmeyen zerrelere yıldızlara kadar her şeyi gören, aydınlatan, inceleyen medeniyetin kudret ve yüceliği karşısında çağdışı kalmış zihniyetlerle, ilkel boş inançlarla yürümeye çalışan milletler yok olmaya ve veya hiç olmazsa esir olmaya ve aşağılanmaya mahkûmdurlar!”*

***

Laf buraya gelmişken, yanlış anlaşılma istemem.

Kapalılığın karşıtı olan açılmaya da halkımız, bazı istisnalar hariç, genelde iyi anlamlar yüklemiştir.

Örneğin, bahtı açılan, yüzü açılan, önü açılan, yolu açılan, iştahı açılan, dili açılan, içi açılan, işi açılan, zihni açılan...

Bunların hepsi ilerlemeye ve gelişmeye karşılık gelmektedir.

“Bazı istisnalar hariç” dedik, işte istisna haller:

“Yüzü gözü açılan” kişinin, yüzü yırtılmış, ar damarı çatlamıştır.

“Çenesi açılan”, susmak nedir bilmez.

“Açılıp saçılan” kadın, eskisine göre ölçsüz davranışlarda bulunmaya başlamıştır.

Dedik ya başta; her şey ölçü ve denge üzerine...

Abartmadan, aşırıya kaçmadan...

***

Atalarımız tâ başından beri, İslâm öncüsinden kapalılık ile açılmak arasındaki o ince çizgiyi yakalamış, bir denge üzerinde günümüze kadar taşımıştır.

İslâm öncesi çağlarda Türklerin aile mahremleri ve namus kavramının gelişmişliğine bütün kaynaklar şahitlik etmektedir.

Ama bu körü körüne bir kapalılığı barındırmıyordu.

Yine o çağlarda atalarımız bahar gelince dağ başlarında büyük şöenler düzenler, kadınlı erkekli eğlenirlermiş. Ateş yakar, üstlerinden atlayanların ruhlarının temizlendiğine inanırlarmış.

Bugün nevrüz ve kardelen dediğimiz çiçeklerle şöen alanını süsler, hep birlikte şarkılar söyler, oyunlar oynarlarmış. Herkes en yeni ve temiz elbiseleri giyer, kalabalığa karışmış.

Bugün bizim düğünlerimiz, şöenlerimiz, şenliklerimiz en eski atalarımızdan bizlere kalan kadim eğlence biçimlerimizdir.

Bunlar, erkek ile kadınların kaynaştığı, tanıdığı, gördüğü, bildiği en geniş sosyal ortamlardır.

Şöyle bir yoklayalım içimizi...

Araplarda ve Farslarda olmayan davul-zurna, beş tam sesli saz, kemençe ile yapılan şöen ve şenlikler neden hepimizi coşturur?

Uzaktan güzel gelen davul sesine vurgunluğumuz nedendir?

Ben bu toylarda, şöenlerde başlayan nice sevdalar bilirim, ömür boyu bir yastıkta süren...

Varamayan nice âşıklar bilirim, varamadığı sevgiliye, başkasıyla evlenmeyi ihanet sayan...

***

Evet, sevgili okurlar!

Kapanmak ve kapalılık iyi bir şey değil. Milletimizin zekâsı, belleği ve tecrübesi, etrafına duvar örerek kapanmanın ve kapalılığın iyi bir şey olmadığını söylüyor. Belki de şairin dediği gibi: *“ırmaklara, göğe, bütün evrene karışırçasına”* yaşamak gerekiyor.

Ha unutmadan!

“Kabak çiçeği gibi açılmamak” kaydıyla tabi...

Sunaktaki Horon

•

Dumrul Mollaoğlu (Togan)

at nalları geçti, Çağrı'nın narasında
çiđ düştü Amuderya'ya
buđulanmıř kara gözden
Zerefřan hüznünlendi, kan akan Sırderya'ya
inleyen nefsinde kıl komuz
seslendi süymeklik cırı

dans eder, sakala düşen aktan
sallandığı ağında örümcek
uçmađa vardı bey, otađda kara özen

Ađasar deresinde atma türküde
övgüler bekler kemeñçe
bir çift söze kırılan yürek
suya hasret çatlayan toprak

dillendi cümbüş, ağladı gırnata
Kaf dađında Harput'a küřtü

yağmur ikliminde kaynayan çayda
taze sevdalar demlendi
uzandı Kızılırmak renk verdi
damak buran tada

Nogay elinden Kırk Batır
Koymadı gönül hatır

ellerim Gök Tanrıya, gönlüm sana uzanır
kopsun dilim, ışık bulmasın gözüm
seni kırmışsa bir çift sözüm
kıdaki bu polat kara gözüm

gök girsin, kızıl çıksın
gök girsin, kızıl çıksın
gök girsin, kızıl çıksın

TOPRAK VE BULUT

•
Reyhan ÇARBOĞA

Bulut

Ellerin bir avuç topraktı.

O kuşluk vaktinde bana geldiğinde; saçların rüzgar, gülüşün gün yanığı ve ellerin bir avuç topraktı. “Gözlerin bozkır.” dedim. Sorsan, ben bozkırı hiç görmemiştim. Cahil bir tohum gibi ellerine düştüğümde; gözlerimde gök ekini çürüten yağmurlar, beni zamansız büyütmeni seyrettim.

Başımda gelin tellerim, bir bulut giyip sana geldim. Bozkırın ağaçsız, insansız, yolsuz yollarında evdeşin olmaya geldim. Ben hep dört duvar istedim. İçine seni, sevdanı tutuklu kılacağım, bir ömür gözlerine bakacağım dört duvar... Ama ille mavi olmalıydı, gök mavisi... Sen, o –ömrümce- sıvası dökülen duvarlara, -bahtımca- toprağın rengini verdin. Sonra gözlerini de alıp gittin.

Penceremin pervazına –gönlümce- solmaya mahkûm birkaç menekşe, manzarasına eski bir kabristan, bir de sahibinden sevda sığdırdım. Sen hep yorgun geldin. Gülüşlerin, şiirlerin, söylenecek son sözün de dost meclislerde tükenmiş, varsa bir lokma aş, yoksa kızmadın bile. Senin bana kızamayacak kadar el olduğun günlerden biriydi.

Sonunda ben de yoruldum.

Ağaçsızlıktan, insansızlıktan, sevgisizlikten yoruldum. Bozkır akşamlarında yokluğunu yudum yudum içtiğim deniz tadından, elif elif uzayan kimsesiz saatlerden, bu susuz köyden yoruldum.

Şimdi gitmek zorundayım.

Benden bozkıra son hediye, gözlerimden inen rahmet olsun.

Toprak

Gözlerin bir parça yağmurdu.

O kuşluk vaktinde seni gördüğümde, saçların bayrak, yüzünde gül yanığı ve gözlerin bir parça yağmurdu. Adını sordum. “Çalikuşu” dedin. Sorsan, ben Çalikuşu’nu hiç okumamıştım. Benim geldiğim yerde Yakup Kadri’nin Yaban’ı vardı. Sen yeşerip göğe uzanmaya niyetli bir tohum gibi ellerime düştüğünde, “Seni geldiğim yere götüremem.” diyemedim.

Bozkırın ortasına bulut gibi indiğinde, bu çorak toprakların seni de kurutmasını izleyemezdim. Oysa ben hep bir parça yağmur istedim. Bereketinde sevdamızı yeşerteceğim, altında bir ömür ellerini tutacağım bir parça yağmur... Sen, o pencerenin pervazında, belki dilinde “keşke!”ler, günden güne kuruyacaktın. Ellerimde bir avuç toprak, bu beklenen sonu görmemek için gittim.

Bana öyle kederli bakardın ki, değil bir lokma aş, ecele ilaç diye su bile isteyemezdim.

Senin bana ıslak bir kederle baktığın günlerden biriydi.

“Gitmek zorundayım.” dedin.

“Peki” demek icap ederdi. Bilmiyor muydum böyle olacağını? Susmasana ey dilim! Bırak son damlasını da bu bozkırda tüketmeden bereketli ufuklara süzölsün. Gitsin diye değil miydi bu ettiklerin?

Bir ümit yeşertir mi diye topraktan ellerimi gözlerine uzattım. Ellerimi görünce aklıma geldi. Ben, şey diyecektim...

“Boya.” dedin. “Gök mavisi... İstersen, üstüne bulut da çizeriz.”

TÜRKÜLER ÖĞRETTİ

•
Halil GÜLEL

Türküler öğretti Türkiye'm özden;
Evreşe Yolları tozludur şimdi...
Çanakkale destan dünyaya bizden
Şehitler sevdası gizlidir şimdi...

Edirne'nin ardı bağlar yemyeşil,
Beyoğlu'nda gezer istemez kefil,
Fındıklı yolumuz Üsküdar sahil
Kolalı gömleği bezlidir şimdi...

Kuşlar konmuş telefonun teline,
Sevda yüklü kervan gitmiş iline,
Ufak tefek taşlar Bursa yoluna
Beyaz atlı geçer hızlıdır şimdi...

Cevizin yaprağı dal arasında,
Celal oğlan hasta evlat yanında,
Elim kaldı Ümmü kızın fesinde
Yaralı yürekler közlüdür şimdi...

Kar yağmış hamsiyi oynatır tava,
Yüksek ayvanlarda bülbülde hava,
Denizin dibinde demirden eve
Çok şirindir Zeynep nazlıdır şimdi...

Biter Kırşehir'in gülleri biter,
Dağlar kızı Reyhan güzellik katar,
Silifke'nin meşhur yoğurdu tutar
Keklik oynar oğlan kızlıdır şimdi...

Kaleden kaleye şahin uçurdum,
Oyurdum da yol üstüne oturdum,
Allı turnam geldi gurbette durdum
Kıratım da elma gözlüdür şimdi...

Kazsalar sıladan yana bir mezar,
Gönül gurbet eli kırk yıldır gezer,
Dere gelir dere gözyaşım süzer
Yeşil kurbağalar sözlüdür şimdi...

Gezince Cemile dağlar meşeli,
Genç kalır bir insan olsa neşeli,
Pencereden gördüm kınalı eli
Karpuz kestim kızıl yüzlüdür şimdi...

Ata Barı oynar bir eli halay,
Döndüm baktım sağ yanımda bir olay,
Huma kuşu yüksek seslenir kolay
Erzurum Çarşısı buzludur şimdi...

Ressam Halil, türkü Türk demek önce,
Dilini öğrenir türkü sevince,
Bizim eller şirin kalbe girince
Davullu, zurnalı, sazlıdır şimdi...

HAKAS ŞAMANİZMİNDE PANTEON *

V.Ya. BUTANAYEV

(Çeviren: Atilla Bağcı)

Hakasların manevi dünyalarının tanrıları, tarihin derinliklerinden günümüze kadar ulaşan değer biçilemez folklor abideleridir.

Sözlü edebiyat eserlerinde halkın tarihi geçmişini ve o halkın etno-kültürel olarak, komşu halklarla olan ilişkilerini, etnik ideallerini ve dillerinin zarafetini yansıtmaktadırlar. Akademisyen B.Y. Vladimirtsov, “Orta Asya ve Güney Sibiryա halklarının tekrar edilemeyen, kendi özgürlüğe sahip olan şiirinin güzelliğini ve zarafetini değerlendirebilecek, bunu anlayabilmenin, her Avrupalının kari olamayacağı” altını çizmektedir.

Hakas folklorunun farklı türleri arasında kahramanlık eposu alıptıg nımah’lar çok özel bir yere sahiptir. Onlar kendine özgü poetik şekli ve müzikal çalgı aleti eşliğinde icra edilmeleriyle farklılık göstermektedirler. Kahramanlık menkıbelerinin merkezinde kahraman Alıp’lar bulunmaktadır. Onların yaşama gayeleri “anayurtlarının özgürlüğünü yabancı hanların ve yeraltı canavarlarının tecavüzlerinden korumaktadır.” Kahramanlık destanlarında Hakasların, dünyanın üç parçaya bölünmesi hakkındaki mitolojik tasavvurları temsil edilmektedir. *Çayan çir*’de (yukarı dünya, gökyüzü) *Çalbiros-Çayan*’ın başta olduğu dokuz yaratıcı bulunur. Yukarı tanrıları grubunda bulunanlar şunlardır: *Kugur-Çayası* (kötü gücü yıldırımla yakan); *Çaltırak-Çayaçı* (yeryüzünü aydınlatan ışığın yapıcısı); *Çarlıh-Çayan* (insanların kişisel

kaderini tayin edici). *Ayna çir*’de (yeraltı dünyası) başta Erlik-Han veya Çines-Han’ın bulunduğu 7 tane yeraltı Tanrısı (Erlıklar) hüküm sürer. Yeraltı dünyasının Tanrıları grubunda Erlik-Han’ın çocukları: oğlu *İkter-Molat* ve kızı *Uçam-Tolay*; ölmüş insanların ruhlarının krallığının başı olan Uzun-Han, insan ruhlarının cehennem cezasını çekmesi için gönderildikleri yeraltı dünyasının en alt katmanının kralı Tamı-Han ve diğerleri bulunur. *Alıptın nımah*’larda yeraltı dünyasının kizerleri (yedi kahraman) ile karşılaşmaktadır. Benzer tiplere Altay eposlarında da rastlanmaktadır. Onlar hiç şüphesiz Moğol eposunun başkahramanı “Geseyer” ailesine girmektedirler. *Kunn g çir*’de (orta dünya) ise insanlar yaşar. *Kunn g çir* insanlarını, yaşam yerleri ve doğa olaylarının hâkimleri olan *eezi*’ler çevrelemektedirler. Dağ *eezi*’lerin başında *Hubay-Han*, ırmak *eezi*’lerin başında *Sugday-Han* ve rüzgârın iyesi *Çildey-Han* bulunmaktadır. Alıp’lar maceralarında yeraltı dünyasına ve gökyüzü yaratıcılarına giderler.

Alıp’ların adları, masal kahramanlarından bariz şekilde ayrılır. **Bogatırlar**: *han* (kral), *tayçı* (prens), *moke* (pehlivan), *mıgren* (keskin ok), *ton s* (zengin adam), *molat* (bulat); **kadın kahramanlar**: *arıg* (temiz, pak), *hoo* (dilber) gibi unvanlar almaktadırlar. Ayrıca kahramanların unvanlarına: *ah* (ak), *ay* (ay), *altın* (altın), *hartıga* (atmaca), *çbek* (ipek) gibi sıfatlar da alır. *Alıp*’ların

özel isimlerinin büyük bölümünü kelime birleşimleri oluşturmaktadır: *Ah-Han* (Ak Kağan), *Altın Han* (Altın Kağan), *Sarıg Tayçı* (sarı prens), *haron tayçı* (tamahkâr prens), *ay moke* (ay pehlivan), *çalatı moke* (çelik pehlivan), *kun migren* (güneş oku), *hartıga migren* (atmaca oku); *Han ton s* (zengin kral), *kun ton s* (güneş(si) zengin), *hatıg molat* (güçlü bulat), *taptaan molat* (dövme bulat), *altın arıg* (saf altın), *hubazın arıg* (saf kehribar), *alan hoo* (masum güzel), *hubay hoo* (kumral güzel) gibi ilave unvanlar da eklenir. Bazı isimler maalesef çağdaş Hakas dilinden tercüme edilmeden verilmiştir. Örneğin, Hanar Han, Saaday Mirgeya (ok), Çılbazın Moke (pehlivan), Halanar Tayçı (prens) vb gibi. Destanlarda *Alıp*'ların ve bindikleri kahraman atların lakabı da mutlaka eklenir. Bütün epik destanlarda yüzden fazla özel bogatır ismi tespit ettim. Kırgızların *Manas* veya Kalmıkların *Can-gar* destanlarından farklı olarak, Hakas epik destanları, kendi aralarında tek bir döngüye bağlı kalmayan sınırsız çeşitlilikte epik timsaller gösterir.

Türk-Moğol kahramanlık destanlarında kesin devlet ve ülke adları (Tazı Moke - Tacikskiy Silaç, Tibet Han - Tibet Çarı, Hıdat Han - Çin Çarı gibi birkaç bahadır ismi hariç) yoktur; folklorcular bunu devlet olgusunun teşekkülü öncesi devre bağlama eğilimindedirler. Dikkatli bir analiz yaptığımızda Hakas menkıbeleri bize, bazı destan eylemlerinin Hooraysk Ülkesi'nde (*Tolı Hooray*) Hooraylar arasında teşekkül etmiş olduklarını takip etmemize imkân sağlamıştır. Hakaslarla tarihi bağları olan Şorların epik destanları "Toola Hooray" yurduna olan sevgi duygularını güçlendirmektedir. Bu etno-politik terimi tespit ederek (destanda Kırgızların, ne de Tatarların isimler yoktur), aynı şekilde *alıp*'ların unvanlarından (han, tayçı, çayzan) hareketle, *alıptıgnımahların* teşekkül zamanını Hooraysk Devleti, yani orta çağın geç

dönemi olarak belirlemek mümkündür.

Hakas geleneğine göre *alıptıg nımah* her zaman gece icra edilir; icra akşam başlar ve sabaha kadar devam eder; sabah destan icrası kesilir. Gündüz destan anlatan destancı yolda kaybolur veya yolunu şaşırır. Eğer destan tan yerinin ağarmasına kalırsa, destan icra edilen çadırın bacasını veya evin pencerelerini kapatırlar. Bazı destanlar o kadar uzundur ki, birkaç gece sürer. Ancak *alıptıg nımah*'lar, *Alıp*'ın üç kuşak yaşamını aşmamalıdır, aksi halde destancı kendi kaderini tehlikeye atmış olur. Kahramanlık destanları da dâhil hiçbir hikâye asla yarıda kesilmez, mutlaka sonuna kadar gidilmelidir. Aksi halde destancının hayatı kısalmır. *Alıptıg nımah* icrasına ciddiyet gösterilir, icra ortamında espri ve şaka yapılmaz. Bir keresinde Borgoyanov Toraat sabaha kadar destan anlatır. Sabah olup da güneş doğunca insanlar dağılır ve işlerine giderler; Toraat ise destanı tek başına tamamlamıştır. Eğer haycı *alıptıg nımah*'ı sürekli olarak keser, ara verir ve destanı sona erdirmese, o zaman epik destan *ıyesi* ruhlar çok kızar, ceza olarak haycının hayatını kısaltırlar veya ölünün ruhunu tutarak, onun başlanmış bütün eserleri tamamlamasına kadar bırakmazlar. Böyle bir gelenek Oyrat destancılarında da vardır, "epoeyi bozmak, tahrif etmek – büyük günahdır ve bunu yapan doğrudankoruyucuların veya epik kahramanların cezasına uğrayabilir. Epik destanlar halkların inançlarıyla örtüşür, uyumludur; *nımah eezi* (ıye-ruhlar) vardır. *Nımah eezi* geldiği zaman destancının sesi daha gür ve akıcı, müzikal çalgı aletinin tınısı daha güçlü çıkar. Yeni kahramanlık destanlarının doğumları ancak onları rüyalarında gören büyük *haycı*'larla bağlantılıdır.

Haycılar halk nezdinde büyük bir hürmet görür ve sık sık Hakasya'nın farklı yerlerine davet edilirler. Bazı boylar haycı'ya herhangi bir ödemedede bulunmazlar. Suç işlemiş

bazı haycıları zaman zaman, toplumsal bayramlarda, *çayzan* toplantılarında dinlemek için hapishanelerden özel izinle çıkartırlar. Kartın Apun gibi büyük beyler, kendileri için haycılar ve şarkıcılar tutarlar. Ancak haycı epik destan üreticisi olduğu için kötü kaderli kabul edilir. Onlar çoğu defa ailesiz, evsiz ve fakir kalırlar.

Haycı, destan icrasına başlamadan önce çadırın en saygın yerine beyaz bir keçe üstüne oturur. Orada toplanmış olanlar icra edilecek destan hakkındaki temennilerini söylerler: “*Destan değişik dövüşlerle dolu olsun! Destanın içinde değişik sihirli pool-ta (engeller) olsun!*” Haycı, ilk önce çalgı aletinin üzerine şarap serpiştirir, zira bunun destancı için önemli olduğu kabul edilir. Sonra kadehi *çathan*’ın üzerinde üç defa çevirir ve ancak ondan sonra içkiden bir yudum alır. Serpilmiş şarap haycı ile birlikte söyleyen (ona eşlik ettiğine inandıkları) epik bogatırların ve müzik aletinin koruyucu ruhlara ulaşır. Onların memnun edilmeleri ve hayırhahlıkları müzik aletinin tellerine ve sesine ses katar.

Alıptıg nimah’lar, müzikal çalgı aletinin melodisi eşliğinde, gırtlaktan hay ve düşük sesle icra edilirler. Gırtlak icrası, eserin bölümlerine ve hikâyelerine göre değişir. Geleneksel tarzda tam icra *attıg nimah* (harfiyen - atlı destan) olarak adlanmaktadır. Müzikal çalgı aleti olmadan ve gırtlaktan söylenerek icra edilmeyen bir epepe *çazag nimah* (yani, yayan destan) diye adlanır. Anlatılan *çazag nimah*’larda bogatırlar ata binmez. Moğol destancıları arasında bogatırlık destanlarını icra etmede ayırt edici bir icra tarzı mevcuttur, onlar destanlarını her zaman müzikal çalgı aleti eşliğinde söylerler.

Alıptıg namah icrası sırasında destancı, *ook* (Hakasya’nın güneyinde) veya *mesle* (Hakasya’nın kuzeyinde) gibi nidalarla taşkınlığını, coşkunu ve heyecanını belirten etrafına toplanmış olan dinleyicilerin

desteklerini hissetmek zorundadır. Eğer dinleyiciler pasif iseler, o zaman *haycı* da kendi memnuniyetsizliğini ifade eder: “*meele* göstermeyeninin dazlak çocukları olsun!”

Destan icrası tamamlandıktan sonra *nımah toyı* (pek büyük olmayan bir tören) düzenlerler. Ev sahibi, destancıyı, yağlı ve kuşkirazlı olarak hazırladığı *ıstı* yemeğiyle ağırlar. Varlıklı kimseler, haycıya, iyi dikilmiş Hakas gömleği, büyük beyler ise at hediye ederler.

Halk geleneğine göre, avcılar başarılı av için taygaya giderken özellikle gruplarına haycı alırlar. *Tag eezi* müzik ve hikâye dinlemekten hoşlanırlar. Memnuniyetlerinden dolayı da avcılara kendi “sığırlarını” yani vahşi hayvanları verirler. Taygada elbette ilk sırada *homıs* melodisi eşliğinde *alıptıg nimah* söylenir. Akşam da leziz yiyecekler hazırlarlar ve sıcak buharıyla *oor-pus* dağ ruhlarına ikram ederler. Destan ilk üç gece söylenir. Eğer üçüncü gece gırtlak melodisi *hay* şiddetlenir (güçlenir) ve yankı verirse, o zaman *tag eezi* de söylüyor demektir. Bu da avın başarılı olunacağı anlamına gelir. Tayga’da haycı avlanmaz; o, çadırda yemek hazırlar ve etrafı toparlar.

Av sonrası taygadan dönüşün yine son üç günü mühletince haycı *alıptıg nimah* icra eder. Destanı bitince haycı: “*Dağ ruhlarının hayvanları gene çoğalsın, büyüsünler! Biz vahşi hayvanların değerli kürklerini aldıktan sonra, eti taygada bıraktık. Onların ruhlarını geri alın! Bizi düşünmeyin ve daha fazla takip etmeyin!*” der.

Avdan sonra elde edilen bütün hâsılat, partiye katılanlar arasında, haycı da dâhil eşit olarak pay edilir.

Halk tasavvuruna göre gırtlak melodisi ve müzik aletinin büyülü sesleri, dağ ruhlarını, şamanlık cinlerini ve ölmüş insanların ruhlarını kendisine çeker. Bununla bağlantılı olan bir adet vardır: ölü gömüldükten sonra verilen ölü yemeğine,

ölüyü anma gecesi boyunca epik destan anlatan haycılar çağırılır. Ölen kişinin tinsel ruhu müzik aletine girer ve sanki canlı gibi destan dinler. Bazen de onlar yaramazlık yaparlar ve haycının sesini çekerler ve alırlar. Bundan dolayı da haycılar seslerini yitirmemek için, çenelerinin altına kömürle krestik (küçük haç) çizer.

Mümtaz Türkolog, W.V. Radloff, epik destanların Hakasların ruhani hayatlarında önemli bir yer tuttuğuna dikkat çekmiş ve Kırgızlarda da aynı durumu tespit etmiştir. Bu noktadan hareketle, epik destanlara eğilimin Yenisey Kırgızlarına özgü olduğunu, onların ahfadı Kırgızlar ve Hakaslarda, hatta bu iki halkın yaklaşık olarak 10 asırdır birbirlerinden ayrı olarak yaşamalarına rağmen, aynı güçle muhafaza olduğunu belirtmektedir. Kırgızların ve Hakasların

etnogenezleri problemleri hakkındaki tartışmalar devam etmesine rağmen, folklor verileri W.V. Radloff'un düşüncelerini paylaşmamıza müsaade etmektedir.

Günümüzde epik destanların son erbapları da yok olmaktadır. Gençler arasında destancılar yok; bu meziyeti kazanma eğiliminde ve arzusunda olan kimse de görülüyor. Muhtemelen, fazla uzun zaman geçmeden **Alıptıg Nımah**'lar sadece kitap sayfalarında kalacaklar.

*Makale "Panteon Bojestv vı Hakaskom Şamanizme" // Gorno-Altaysk, 1992. "İzuçeniya İstorii i Kulturi Altaya i Sopredelnih Territoriy", ve Turkolog. Türkologičeskiyepublikatsii <http://turkolog.narod.ru/> elektronik adresinden pdf formatında alınmıştır.

NE GÖZEL ÇEKİR

Məmməd İlqar

İlahi! Belə də gözəl olarmı?-
Kimdi qələm çəkən, nə gözəl çəkir.
Üz-üzə, göz-gözə sehrlənmişik,
Nə mən göz çəkirəm, nə gözəl çəkir,

Güney gözlüm, gözəllikdə bircəsən,
Bu güllükdə bir mən olam, bircə sən...
Gül üstündə arıya bax bircə sən-
Gör gülün nazını nə gözəl çəkir?...

Salma gəl Məmmədi gözündən, gözəl,
Gözüm gözmü görüb gözündən gözəl !..
Mən öimüş neynim ki, gözündən, gözəl-
Nə bir könül doyur, nə göz əl çəkir !

TÖRE SOHBETLERİNDEN...

OSMANLIDAN GÜNÜMÜZE SİYASAL AKIMLARI VE GÜNÜMÜZE YANSIMALARI

Konuşmacı

Doç. Dr. Ahmet BOZDOĞAN

(Cumhuriyet Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi)

Yer

Kamu-Sen Sivas Şubesi Konferans Salonu

Türkiye’de modern anlamda siyasal fikir akımları Osmanlı İmparatorluğu’nun son yüzyılında ortaya çıkıp şekillenmiştir. Bu nedenle Türkiye’de kabul görmüş, taraftar bulmuş siyasal fikir akımlarının tarihçesini gözden geçirirken konuyu Osmanlı İmparatorluğu’nun son yüzyılının başlarından yani 1820’lerden itibaren ele almak gerekir. Gerçi bu değerlendirmelerde zaman zaman 1700’lerin ikinci yarısına; yani III. Selim yıllarına da temas etmek kaçınılmazdır; ama yine de konuyu 1820’lerden veya daha belirgin bir tarih sınırı kullanmak adına 1839’dan itibaren ele almak uygun olur.

Osmanlı İmparatorluğu’nun son yüzyılında ortaya çıkan, taraftar bulan, bazı süreçlerde de devlet ya da hükümet politikası olarak uygulanan üç fikir akımından bahsetmek mümkündür. Bunlar, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülüktür. Bu üç fikir akımına, Osmanlı’da devlet veya hükümet politikası olarak benimsenmiş olmasa da taraftar bulmuş olması bakımından adı anılmaya değer iki fikir akımını daha eklemek gerekir. Bunlar da Meslekçilik (Meslek-i İçtimai Cereyanı) ve Sosyalizmdir. Bu beş fikir akımı dışında, literatürde adı sıkça geçen, hatta Osmanlı’daki fikir akımları söz konusu edildiğinde çoğu zaman adı ilk sırada sayılan Batıcılığı (eski adıyla

Garpçılığı) da saymak gerekir. Her ne kadar pek çok insanın kabulünün aksine ben Batıcılığı sistemli bir fikir akımı olarak kabul etmesem de bu nitelikteki bir değerlendirmede ondan mutlaka bahsetmek gerekir. Çünkü bana göre Batıcılık, sistemli bir fikir akımı olmamakla birlikte, toplumun her kesiminin az ya da çok ilgisini çeken; siyasal, sosyal, kültürel ve belki de en önemlisi bilimsel boyutları olan bir görüşler manzumesidir. Üstelik bu görüşler manzumesi, biraz önce adlarını saydığımız fikir akımlarının hepsinin mensupları tarafından az ya da çok, şöyle ya da böyle benimsenmiş; sahip oldukları siyasal düşüncelerle mezcedilmeye çalışılmıştır. İşte bu yüzden ben Batıcılığı bir fikir akımı olarak değerlendirmemekle birlikte, Türkiye’deki fikir akımlarından bahsederken ondan da mutlaka söz etmek gerektiğini düşünüyorum. Hatta söz konusu edilecek fikir akımlarının hepsiyle münasebeti bulunması bakımından Batıcılığı ilk sırada ele almak gerektiğini düşünüyorum. Buraya kadar söylenenlere istinaden Batıcılık anlayışıyla birlikte Osmanlı’daki fikir akımlarını şu şekilde sıralamak mümkündür:

- ✓ *Batıcılık*
- ✓ *Osmanlıcılık*
- ✓ *İslamcılık*
- ✓ *Türkçülük*

- ✓ *Meslekçilik (Meslek-i İctimai Cereyanı)*
- ✓ *Sosyalizm*

Birbiriyle çelişen tarafları olduğu kadar benzer tarafları da bulunan ve bu nedenle taraftarları arasında fikir ayrılığı olduğu kadar fikir ortaklığı da bulunan bu görüşlerin temel hareket noktası önemli bir soruya cevap bulmaktır: Bu devlet nasıl kurtulur?

Çünkü herkes imparatorluğun yıkılışa doğru gittiğini ve bunun önüne geçmek için çözüm üretmek gerektiğini biliyordu.

Bu noktada bir hususu belirtmekte fayda vardır. Memleketin kurtuluşu için çare arayan aydınların fikri faaliyetleri Tanzimat'la birlikte belirgin hâle gelmiş olmasına rağmen bu faaliyetlerin asıl hız kazandığı yıllar II. Meşrutiyet Dönemi'dir. II. Meşrutiyet'in özgürlükçü ortamı, herkesin yeni fikirler üretmesine, ürettiği fikirleri kolayca yaymasına, bunlara taraftar toplamasına uygundu. Bu sebeple modern anlamdaki siyasal fikir akımlarının memleketimizde görülmeye başlaması Tanzimat ve I. Meşrutiyet yıllarına dayanmakla birlikte, bunların kamuoyuna yayılması, taraftarlarını artırması II. Meşrutiyet yıllarında olmuştur.

Şimdi, "Bu devlet nasıl kurtulur?" sorusuna aranan cevaplar çerçevesinde söz konusu görüşleri ele almaya başlayabiliriz. Ancak konuşmamızda bunlardan Batıcılık, Osmanlıcılık, İslamcılık ve Türkçülük üzerinde duracağız. Osmanlı'da devlet ya da hükümet politikası olarak uygulanma imkânı bulamadıkları için Meslekçilik ve Sosyalizmi bugünkü değerlendirmelerimiz içinde ele almayacağız.

BATICILIK (GARPCILIK)

Tanzimat ve I. Meşrutiyet Yıllarındaki durumu

Kıymetli katılımcılar,
Bilindiği gibi Batıcılık anlayışının teme-

lini 18. yüzyılın ikinci yarısına; yani III. Selim yıllarına kadar götürmek mümkündür. III. Selim yıllarındaki Batılılaşma çalışmalarının en çok bilineni Nizam-ı Cedid Ordusunun kurulmasıdır. Padişah, askerlik alanındaki bu düzenlemesiyle, Batı'nın askerlik alanında bizden ileride olduğunu fiili olarak kabul etmiş olur. III. Selim'in ardından IV. Mustafa, II. Mahmut, Abdülmecit, Abdülaziz, padişahlığı üç ay süren V. Murat ve II. Abdülhamit dönemlerinde de Batılılaşma çalışmaları devam eder.

Aslında Batılılaşmayı anlayabilmek için onunla ilişkili olan bir başka kavramdan bahsetmek gerekiyor: Medeniyetçilik.

Tanzimat ve I. Meşrutiyet yıllarının asker ve sivil bürokrasisinde oldukça fazla taraftar bulan Medeniyetçilik anlayışının temsilci ve taraftarları arasında, başta Mustafa Reşit Paşa olmak üzere Ali Paşa, Münif Paşa, Sadık Rıfat Paşa gibi sadrazamları, İbrahim Şinasi, Beşir Fuat, Tevfik Fikret gibi düşünce, edebiyat ve basın hayatının öne çıkan isimleri sayılabilir. Daha geniş kapsamda Yeni Osmanlılar Cemiyetinin mensuplarından ve Jön Türklerden pek çok aydını da bu anlayışı benimseyenler arasında saymak mümkündür.

Tanzimat Fermanı'nın ilanından da ilham alan bazı aydınlar, devletin kurtuluşunun her bakımdan medenileşme ile gerçekleşeceğini, medenileşmenin de Batı dünyasını örnek almakla mümkün olduğunu dile getirmeye başladılar.

Medeniyetçilik anlayışını benimseyenlere göre Doğulu toplumların, bu kapsamda Osmanlıların bilimsel ve askeri açıdan geri kalmasının sebebi, her şeyi din temelli düşünmeleridir. Bu anlayışı savunanlar, siyasal, toplumsal ve bilimsel hayatta dinle ilişkilendirilmesine gerek olmayan konuların bulunduğunu; bizim gelişmemiz, Batı'yı yakalayabilmemiz için aynen onlar gibi bilimsel ve siyasal hayatta seküler düşüncelerle fikirler geliştirmemiz ve bunları

uygulamaya koymamız gerektiğini vurgularlar. Örneğin “kadın hakları”, “Latin harflerinin kabulü” gibi konular bu kapsamda gündeme gelmeye başlamıştır.

Medeniyetçiliği, dolayısıyla Batıcılık anlayışını benimseyenler, siyasal manada genellikle Osmanlıcılık görüşünü savunurlar.

II. Meşrutiyet Yıllarındaki Durum

Temeli medeniyetçilik anlayışına dayanan Batıcılık (Garpçılık) fikri, II. Meşrutiyet yıllarına gelindiğinde, taraftar sayısını artırmış, bu görüşü benimseyenlerin sayısında yaşanan artış, Batıcılık görüşünün türdeş olmaktan uzaklaşmasına sebep olmuştur. II. Meşrutiyet yıllarında bu anlayışın en önemli özelliği, her siyasal görüşteki insanın Batıcılığı bir nebze benimsemiş olmasıdır. Daha açık bir ifadeyle, Osmanlıcılığı, İslamcılığı, Türkçülüğü, Meslekçiliği veya Sosyalizmi benimseyen aydınların farklı boyutlarda olmakla birlikte biraz da Batıcılık taraftarı olduklarını söylemeliyiz. Çünkü bütün aydınlar, memleketin kurtuluşu için şu ya da bu açıdan Batı’yı örnek almanın gerekliliğine inanıyorlardı.

İşte biraz önce belirtildiği gibi II. Meşrutiyet aydınlarının Batıcılık başlığı altında toplanabilecek fikirlerinin türdeş olmamasının altında yatan sebep bu çeşitliliktir. Örneğin İslamcı Mehmet Akif de, Türkçü Ziya Gökalp da, Sosyalist Hüseyin Hilmi de Batı’nın örnek alınması gerektiğini belirtiyorlardı. Ayrıldıkları nokta ise Batı’nın hangi taraflarının örnek alınması, hangi taraflarına kapılarımızın kapalı tutulması gerektiğine dair görüşleriydi.

Her kesimden aydın Batıcılığa ilgi duymakla birlikte, II. Meşrutiyet yıllarında Batıcılık deyince akla öncelikle Abdullah Cevdet, Celal Nuri (İleri), Kılıçzade Hakkı gibi birkaç isim gelir. İsimleri artırmak gerekirse bunlara Ahmet Muhtar’ı, Süleyman Nazif’i, Baha Tevfik’i, Bekir Fahri’yi

ve daha pek çok ismi eklemek mümkündür.

Bu anlayışı benimseyenler genellikle fikirlerini Abdullah Cevdet’in çıkardığı *İçtihat dergisinde* yayımlıyorlardı. Bunun dışında Kılıçzade Hakkı’nın İzmir’de çıkardığı *Hür Fikir dergisi* ve Celal Nuri’nin *Edebiyat-ı Umumiye Mecmuası* da Batıcılık fikrinin savunulduğu yayın organlarındandı.

II. Meşrutiyet yıllarında kurulan Fecr-i Atı Topluluğu, aynı yıllarda görülen Nev-Yunanilik anlayışı, Batılılaşmanın edebiyat hayatındaki yansımalarıdır. Keza roman, tiyatro vb. edebi türler de Tanzimat yıllarından itibaren edebiyatımızdaki Batılılaşmanın birer sonucuydu.

Cumhuriyet Yıllarındaki Yansımaları

Batıcılık, Cumhuriyet yıllarında da varlığını devam ettirmiştir. Cumhuriyet’in kuruluşundan günümüze kadar marjinal bazı guruplar ve onların temsilcileri dışında aynen II. Meşrutiyet yıllarında olduğu gibi hemen hemen her kesim ve herkes Batı’yı örnek almamız gerektiğine dair görüş taşımaktadır. Bu görüşler Cumhuriyet yılları boyunca birçok kez hükümet ve devlet politikası olarak uygulama alanı da bulmuştur.

Atatürk’ün “*Türk milletini çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmalıyız*” sözü, Batıcılık (veya Medeniyetçilik) anlayışının bir tezahürüdür. Cumhuriyet yıllarında yapılan düzenlemelerden 1924’teki “*Tevhid-i Tedrisat Kanunu*”, 1926’da kabul edilen “*Medeni Kanun*”, 1933’teki “*Üniversite Reformu*” vb. girişimler, hep bu Batıcılık (veya Medeniyetçilik) anlayışının sonucudur.

Bu anlayış Cumhuriyet yılları boyunca bazen kabul edilebilir ölçülerde, bazen de “*Batı Çalışma Grubu*”nun faaliyetlerinde olduğu gibi toplumu kutuplaştıracak ölçüde varlığını devam ettirmiştir.

OSMANLILIK

Tanzimat ve I. Meşrutiyet Yıllarındaki Durum

Değerli dinleyiciler,

İmparatorluğun kurtuluşu için çareler arayan aydınlar arasında Tanzimat yıllarından itibaren görülmeye ve taraftar bulmaya başlayan fikir akımları içinde (Batıcılığı dışarıda tutarak söylemek gerekirse) ilk sırada sayılması gereken anlayış Osmanlıcılıktır.

Osmanlıcılık, aslında adı konmamış biçimde devletin kuruluşundan beri varlığını devam ettirmekteydi. Ama bunun modern siyasal bir düşünce olarak dillendirilmesi ve sistemleştirilmeye çalışılması 1839 Tanzimat Fermanı sonrasında olmuştur.

Bu akım, devletin bekası için imparatorluk içindeki Türk, gayritürk, Müslim, gayrimüslim, bütün unsurları vatandaşlık bağı ile imparatorluğa bağlı tutmayı temel alan siyasal görüştür. O zamanların deyimiyle Osmanlıcılık, “ittihad-ı anasır”ı; yani imparatorluğu oluşturan farklı etnik ve dini unsurların birliğini korumayı amaçlamaktadır.

I. Meşrutiyet yıllarında; yani 1876 ve sonrasında bir süre Padişah II. Abdülhamit tarafından da benimsenen ve devlet politikası olarak uygulanan bu akım, padişahın İslamcılık anlayışını öne çıkarmaya başlamasıyla yavaş yavaş geri plana düşmeye başlamıştır. Böyle bir tercih, elbette başta padişah olmak üzere imparatorluğu yönetenlerin Osmanlılıktan vazgeçtiği anlamına gelmez; ama imparatorluğu yönetenler dünyadaki gelişmeleri de göz önünde bulundurarak o yıllarda İslamcılık siyasetini öne çıkarmanın daha faydalı olduğunu düşünmüşlerdir.

Aslında “ittihad-ı anasır” fikrine dayanan Osmanlıcılık siyasetinin devletin bekası için doğru bir tercih olmadığı; yani “Bu devlet nasıl kurtulur?” sorusuna çare üre-

temeyeceği daha 1877-1878 Osmanlı Rus Harbi (93 Harbi)’nde anlaşılmıştı. Çünkü bazı gayrimüslim unsurlar, Osmanlı tebaası olduğu hâlde savaş sırasında Osmanlı’nın değil Rusya’nın yanında yer almıştı. Bu da Osmanlıcılığın temel dayanağı olan “ittihad-ı anasır” fikrinin -en azından o yıllarda- gayrimüslimler tarafından benimsenmediğini göstermişti.

I. Meşrutiyet’in ilerleyen yıllarında bu siyasal fikir akımını padişahın ziyade ona muhalif olanlar; yani Jön Türkler ve Jön Türkler içinde en önemli kitleyi oluşturan İttihat ve Terakki Cemiyeti mensupları benimsiyordu. Nitekim bu anlayışla hareket eden İttihatçılar, eşitliği, kardeşliği (eski söyleyişle uhuvveti) öne çıkararak Osmanlılık bilinciyle II. Meşrutiyet’in ilanını temin ettiler.

II. Meşrutiyet Yıllarındaki Durum

II. Meşrutiyet’in ilk günlerinde, başta İttihatçılardan önemli bir kitle olmak üzere, Osmanlı-Türk aydınlarının büyük bir kısmı, ABD’deki “Amerikalılık” bilinci gibi, Osmanlı İmparatorluğu’nda “Osmanlılık” bilinci oluşturulabileceğini savunuyorlardı. Örneğin II. Meşrutiyet’in ilk zamanlarında İttihat ve Terakki’nin Diyarbakır Şubelerini yöneten Ziya Gökalp bu düşüncede idi.

II. Meşrutiyet’in ilk zamanlarında Osmanlıcılık siyasal fikrinin aydınların gündemini tekrar yoğun olarak işgal ettiğinin ve kısa süreliğine de olsa tekraren devlet ve hükümet politikası olarak uygulandığının göstergeleri vardır. Meclis’te çıkarılan “Cemiyetler Kanunu” ile Osmanlılık yapısı sağlamaştırılmaya çalışılmış; ittihad-ı anasırı bozacak yapıların önü kesilmek istenmiştir. Bu Kanun’la ittihad-ı anasırı bozacak veya ayrılığı teşvik edecek kavmiyet esasına dayalı cemiyetlerin kurulması yasaklanmış; gizli cemiyetlerin önüne

geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca her türlü cemiyetin merkez ve şubelerinde ateşli ve yaralayıcı silahlar bulundurulması yasaklanmıştır.

Ancak bu kanuni düzenleme İttihatçıların başını çektiği Osmanlıcılık taraftarı kitlelerin istediği birliği temin etmemiştir. II. Meşrutiyet'e kadar İttihatçılarla birlikte hareket eden, kardeşlik, eşitlik vb. sloganlarla Abdülhamit muhalifliği yapan gayrimüslim ve gayritürk unsurlar, özgürlükçü ortama kavuşunca eskiden dillendirdikleri Osmanlıcılık düşüncesini terk etmiş; kendi etnik veya dini mensubiyetlerinin çıkarlarına fikirler ileri sürmeye başlamış; bu yönde kanuni düzenlemeler yaptırmaya çalışmışlardır. Örneğin "Cemiyetler Kanunu" ile ilgili görüşmeler sırasında Meclis'te Türkler dışındaki bütün mebuslar "kavmiyet esasına bağlı" derneklerin kurulmasını savunmuşlardır. Hristiyan mebuslar, kavmiyet esasına bağlı cemiyet kurulmasını yasaklayan Cemiyetler Kanunu'nun çıkması için olumlu oy kullanmamıştır.

Bu gibi gelişmeler, Osmanlıcılık düşüncesinin "Bu devlet nasıl kurtulur?" sorusuna olumlu cevap üretebileceği konusunda Osmanlı-Türk aydınların taşıdığı inancı sarstı. Özellikle iki aşamalı Balkan Savaşı'ndan sonra, Osmanlıcılık anlayışının devletin bekası için uygun bir siyasal düşünce olmadığı tam anlamıyla ortaya çıktı. 1910'ların başlarından itibaren Osmanlıcılık hem aydın kesimdeki taraftar sayısını kaybetmeye başladı hem de devlet ve hükümet politikası olarak uygulanmasından vazgeçildi. (Osmanlıcılık fikrinden vazgeçilmiş olmasının, Osmanlıcılık fikrinden vazgeçildiği anlamına gelmediğini tekraren vurgulamakta fayda vardır.)

Buna karşın Osmanlıcılık siyasal fikrinin taraftarları -sayıları her geçen gün azalmakla birlikte- imparatorluk hukuken

ortadan kalkıncaya kadar varlığını devam ettirdi.

Cumhuriyet Yıllarındaki Yansımaları

Cumhuriyet'in ilk yıllarında siyasal anlamda Osmanlıcılık fikrinden bahsetmek zaten mümkün değildi. Ancak 1940'ların sonları ile 1950'lerin başlarından itibaren "Osmanlılık" kavramı yeniden dillendirilmeye başlandı. Bu durum ilk zamanlarda daha ziyade, kişilerde, zengin Osmanlı kültür ve medeniyetinin mirasçıları olmanın getirdiği bir duygunun yansımaları şeklinde tezahür etti.

Öte yandan Osmanlıcılık, 1990'ların sonlarından itibaren siyasal bir boyut kazanmaya başladı. Bu yıllarda, doğrudan doğruya Osmanlı İmparatorluğu'ndakiyle bire bir örtüşmeyen; ama BOP ("Büyük Orta Doğu Projesi" veya diğer adıyla "Genişletilmiş Büyük Orta Doğu Projesi") ile ilişkili olduğu intibai uyandıran; fakat yine de bütün ilkeleri, amacı, uygulanma süreci ve yöntemi vb. hakkında kamuoyunun kesin bir yargıya varmakta zorlandığı bir Osmanlıcılık gündeme gelmeye başladı. Öte taraftan gerek hükümet yetkililerinin zaman zaman yaptığı açıklamalar, gerekse hükümete yakın çevrelerin yaptığı yorumlar, bu süreçte bazı çevreler tarafından dillendirilen Osmanlıcılığın, Osmanlı İmparatorluğu'nun hinterlandıyla ilgili olduğunu göstermektedir.

Elbette ülkenin çıkarları için yeni politikalar üretmek, alternatif projeler geliştirmek hükümetlerin görevidir. Ama unutulmamalıdır ki bu devlet önce 1800'lerde, sonra da 1900'lerin başında Osmanlıcılık siyasal düşüncesini iki kez uygulamaya koydu. Ama ikisinde de devletin bekası yönünde sonuçlar elde edilemedi. Şimdilerde tekrar aynı politikalarla, devleti içinden geçmekte olduğu sıkıntılı süreçten çıkarmanın mümkün olmadığını görmek

gerekiyor.

Görünen o ki son dönemde gündeme getirilen Türkiyelilik, devletin bekası için vaktiyle denenen Osmanlıcılık anlayışının yeni adla uygulamaya konulmasıdır. Yine görünen o ki bu politika, “farklılıklar zenginliğimizdir” tezinden hareketle şekillendiriliyor. Üstelik bu “farklılıklar”ın Türkiye dışındaki birtakım unsurlarla daha da çeşitlendirilmeye çalışıldığı anlaşılıyor. Farklılıkları inkâr etmek elbette çözüm olmaz; ama akıldan çıkarılmamalıdır ki toplumsal hayatın hiçbir ölçeğinde, ayrılıklar vurgulanarak, farklılıklar öne çıkarılarak bir arada kalınamaz.

İSLAMCILIK

Tanzimat ve I. Meşrutiyet Yıllarındaki Durum

Sayın konuklar,

İslamcılık siyasal düşüncesinin 19. yüzyılda sadece Osmanlı’da değil başka İslam coğrafyalarında da görüldüğünü belirterek bu konuya değinmeye başlayabiliriz. Örneğin Cemaleddin Afgani, onun öğrencisi Muhammed Abduh, Reşid Rıza gibi düşünürler, İslamcılığın Osmanlı dışındaki savu-nucuları arasında adı en çok bilinenlerdir. Hatta Osmanlı aydınları da bu isimlerden Cemaleddin Afgani’nin fikirlerinden çokça etkilenmiştir. Bununla birlikte burada biz konunun uluslararası boyutuna değil; Osmanlı’daki seyrine bakacağız.

Osmanlı İmparatorluğu’nda İslamcılık siyasal düşüncesi, asıl I. Meşrutiyet yıllarında (yani II. Abdülhamit Dönemi’nde) öne çıkmaya başlamıştır. Bu da, birincisi “aydınların siyaset felsefesi içinde değerlendirilebilecek fikirler üretmesi”, ikincisi de “yöneticilerin İslamcılık anlayışını devlet politikası hâline getirmesi” şeklinde olmak üzere iki koldan gerçekleşmiştir.

Tanzimat yıllarından itibaren dillendi-

rilmeye başlayan Medeniyetçilik anlayışı, biraz önce değinildiği üzere, Doğu toplumlarında her şeyin din temelli düşünülmesinin geri kalmışlığına sebep olduğu görüşünü gündeme getirmişti. Osmanlı aydınlarının büyük kısmı bu görüşe itiraz etti. Bu değerlendirmenin İslam’a yönelik bir itham olduğunu belirten aydınlar, “İslam’ın mani-i terakki olmadığını”; yani gelişmeye engel olmadığını; tam tersine bizim gelişmemizin İslam’a bağlılığımızla doğru orantılı olduğunu ifade ettiler. Bu doğrultudaki görüşlerini, Türk-İslam tarihinden verdikleri birtakım örneklerle de ayrıntılı biçimde açıkladılar.

Böylesi bir ortamda İslam inancından beslenen; ama Müslümanlık kavramıyla bire bir aynı olmayan siyasal bir anlayış şekillenmeye başladı. Bu siyasal anlayış, felsefi temellerini 1250-1300 yıllık bir geleneğe dayanan İslam akaidinden aldığı için yeni şekillenen diğer siyasal fikir akımlarına göre daha tutarlı teorik tezler ortaya koyabiliyordu. Bu yüzden de taraftar sayısını hızla artırmaya başladı.

Aydınlar arasında vücut bulan ve siyasal nitelik kazanmaya başlayan bu anlayış, yaşanan birtakım süreçlerin yönlendirilmesiyle Padişah II. Abdülhamit tarafından da benimsendi. Abdülhamit’in bu anlayışı benimsemesindeki sebeplerden biri, hilafetin manevi etkisini kullanarak İngiltere’nin dünya siyasetindeki ağırlığına alternatif bir güç oluşturma arzusu idi. Bunun yanında 1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sırasında gayrimüslim tebaanın Rus yanlısı tavrı da Abdülhamit’in devlet politikası olarak Osmanlıcılık anlayışından vazgeçip İslamcılık siyasal fikrini öne çıkarmasında etkili olmuştur.

Bütün bunlardan başka Osmanlıcılık anlayışını benimseyen ve II. Abdülhamit’in istibdadına karşı mücadele yürüten aydınların büyük çoğunluğunun Müslüman olması ve hatta onların da İslam konusunda

hassas davranması, bu siyasal anlayışın daha fazla taraftar kitlesine ulaşmasına vesile oldu.

Öte yandan bu anlayış Padişah II. Abdülhamit tarafından benimsenince kendiliğinden devlet politikası hâline gelmişti. Devlet politikası hâline gelen İslamcılık temelde “ittihad-ı İslam” düşüncesine dayanıyordu. İttihad-ı İslam ise imparatorluğun içine ve dışına yönelik olarak iki anlama geliyordu. Biraz önce de başka vesileyle söylendiği üzere dışta hilafetin manevi gücünden faydalanılarak bütün Müslümanları aynı politikalar etrafında birleştirmeye; içte ise hiç olmazsa Türklerle birlikte Türkler dışındaki Müslümanları da imparatorluk içinde tutmaya yönelikti.

II. Meşrutiyet Yıllarındaki Durum

II. Meşrutiyet’in hareketli ortamı içinde İslamcılık anlayışının önde gelen temsilcileri arasında Prens Mehmet Sait Halim Paşa, Mehmet Akif, Babanzada Ahmet Naim, Mehmet Şemsettin sayılabilir. Bunlara Eşref Edip, Ebulula Mardin, Filibeli Ahmet Hilmi, Şeyhülislam Musa Kâzım ve daha başka pek çok isim eklenebilir.

Bu siyasal fikir akımının taraftarları, fikirlerini genellikle Sırat-ı Müstakim, Sebülü’r-Reşad, Ceride-i Sûfiye, Ceride-i İlmiye, Beyanü’l-Hak, Volkan, Hikmet gibi süreli yayın organları aracılığıyla kamuoyuna aktarmışlardır.

II. Meşrutiyet’in ilk zamanlarında Osmanlıcılık anlayışıyla hükümet etmeye çalışan İttihat ve Terakki mensupları da demin belirtildiği üzere zaten İslam inancı konusundaki hassasiyetlerini gösteriyorlar, yeri geldiğinde İslamcılık politikasıyla örtüşen icraatlar yapıyorlardı. Özellikle Balkan Savaşı sırasında bu durum daha belirgin hâle geldi. Çünkü Balkan Savaşı’ndan sonra imparatorluk içindeki bütün unsurları bir arada tutmanın imkânsızlığı ortaya

çıkınca; yani “ittihad-ı anasır” fikri devletin bekasını sağlamak bakımından geçerliliğini yitirince İttihatçılar bu sefer de hiç olmazsa imparatorluk içindeki Müslüman unsurları bir arada tutmak için İslamcılık anlayışını benimsediler.

Gerçi İttihatçıların II. Meşrutiyet yıllarında İslamcılık anlayışıyla hükümet etme düşüncesi uzun soluklu bir tercih olmadı; ama İttihatçılar, devleti Osmanlıcılık anlayışıyla yönetirken de, daha sonraları Türkçülük anlayışıyla yönetirlerken de İslamcılık anlayışının ilkelerinden zaman zaman faydalanmışlardır.

İslam akaidinden beslendiği için Müslüman aydınların büyük çoğunluğu tarafından kolayca benimsenen bu anlayış, bir süre sonra birbirinden çok farklı noktalara kayan geniş yelpazede benimsenen bir fikirler yığına olmaya başladı. Örneğin Mehmet Akif’in İslamcılığı ile Derviş Vahdeti’nin İslamcılığının birbirinden epeyce farklı olduğunu kabul etmek gerekir.

Bazen 31 Martçılık gibi uç noktalara çekilen, bazen de Türkçülük akımıyla ortak noktaları bulunan İslamcılık akımı, devlet ve hükümet politikası olmak bakımından I. Dünya Savaşı yıllarında eski gücünü kaybetmeye başladı. Çünkü Balkan Savaşı sonunda gayrimüslimlerin yaptığı gibi I. Dünya Savaşı sırasında ve sonunda da Türk olmayan Müslüman unsurlar imparatorluktan kopma temayülünü ortaya koymuş ve kısa zaman içinde bunu gerçekleştirmişlerdir.

Böylece, imparatorluğun bekası için İslamcılık fikri de çözüm olmamıştır. Yani “Bu devlet nasıl kurtulur?” sorusuna İslamcılık da olumlu cevap üretememiştir.

Cumhuriyet Yıllarındaki Yansımaları

İslamcılık anlayışı (Müslümanlık ile İslamcılığın birbirinden farklı kavramlar olduğunu hatırlatarak söyleyelim) Cum-

huriyet'in ilk yıllarında taraftar sayısı bakımından epey gerilere düşmüştür. Ancak çok partili hayata geçtikten sonra siyasal yelpazenin sağında bulunan bazı partilerin programlarında bu anlayışa atıflarda bulunmuş; İslamcılık, bu partilerin toplumsal hayatın düzenlenmesine yönelik bazı görüşlerini yönlendirmiştir. Bununla birlikte çok partili hayatla birlikte iktidar olma şansını yakalayan sağ eğilimli bu partilerin temelde İslamcı olmaktan ziyade “muhafazakâr” diye nitelendirilmeye daha uygun olduğunu belirtmekte fayda vardır.

Son yıllarda ise kimi zaman Osmanlılık ile iç içe geçmiş şekilde; ama sınırları tam olarak belirgin olmayan ve hükümet politikası olarak benimsendiği izlenimi uyandıran İslamcılık, ülke içindeki toplumsal hayatı düzenleyen uygulamalardan ziyade uluslararası ilişkilerde zaman zaman öne çıkarılan bir anlayış olmuş; bunda da ülkemizdeki kamuoyunu heyecanlandırmanın ve Orta Doğu'daki bazı ülkelerin kamuoyunun Türkiye'ye sempatiyle bakmasının ötesinde bir fayda sağlanamamıştır. Elbette bu da bir “fayda” olarak değerlendirilebilir; ama uluslararası ilişkilerde alınan risklerle sağlanan faydaların -ülkemizin lehine- kabul edilebilir düzeyde olması gerekir. Kaldı ki -hükümetin kamuoyuna yeterince açıklama yapmamasından dolayı çerçevesi,sınırları, ilkeleri neredeyse tamamen belirsiz olan bu siyasal tercih, ülke içinde de toplumsal huzura katkı sağlayamamıştır. Çünkü dindarlık ile siyasal bir tercih olan İslamcılık arasındaki farkı bilenler, hükümet uygulamalarının siyasal rant sağlamaya yönelik olmaktan öteye gitmediğini düşünmektedir.

TÜRKÇÜLÜK

Tanzimat ve I. Meşrutiyet Yıllarındaki Durum

Kıymetli konuklar,

Bu salonda bulunanlar, Türkçülüğün Türkiye'de ortaya çıkışını, gelişim sürecini en az benim kadar biliyor. Bilinen ayrıntıları tekrar ederek sizleri sıkmak istemem. Ama yine de konunun bütünlüğünü koruyabilmek arzusuyla kronolojiye kısaca değinmek istiyorum.

Malum olduğu üzere Türkiye'de Türkçülük siyasal bir fikir akımı olarak ortaya çıkmadan önce birtakım bilimsel ve kültürel faaliyetlere ilgi duyma şeklinde kendisini göstermiştir. Buna da “Türkçülük” demekten ziyade “Türklük bilinci” veya “Türklükle ilgili faaliyetlere duyulan ilgi” demek daha doğru olur.

Türkçülüğün Esasları adlı eserde Ziya Gökalp'ın ifade ettiği gibi Türklükle ilgili faaliyetler bizde önce Tanzimat aydınlarının Avrupa'daki Türklükle ilgili bilimsel ve kültürel faaliyetleri tanımları ve bunları memleketimize taşınmaları veya bunlardan faydalanarak yaptıkları bilimsel ve kültürel nitelikli yayınlarla başlamıştır. Ahmet Vefik Paşa'nın, Süleyman Paşa'nın, Şemsettin Sami'nin, Ali Suavi'nin ve daha başkalarının çalışmaları bu kapsamda sayılabilir. Gerçi insanımız yüzyıllardır içten içe Türklük bilinci taşıyordu; ama bu bilinç, Müslümanlık ve Osmanlılıkla iç içe geçmiş bir bilinçti. Bu yüzden de Türk insanı kendisini bazen “Müslüman Osmanlı”, bazen “Müslüman Türk”, bazen de “Müslüman Osmanlı Türkü” diye tanımlıyordu. Bununla birlikte Tanzimat aydınlarının Avrupa'dan öğrenip Türkiye'ye taşıdığı Türklükle ilgili bilimsel ve kültürel faaliyetler, imparatorluk insanının Müslümanlık ve Osmanlılık ile bağlantılı; ama onlardan ayrı bir Türklük bilinci geliştirmesine vesile oldu. Yine de 19. yüzyılın ortalarından itibaren gelişen bu bilinci siyasal manada “Türkçülük” diye tanımlamak doğru olmaz.

Türkiye'de Türkçülük düşüncesinin siya-

sal bir fikir akımı olarak ortaya çıkıp filizlenmesi, Azerbaycan, Kırım, Kazan başta olmak üzere Türk dünyasının değişik coğrafyalarından Türkiye'ye gelen kimi aydınların katkısı ve bunlarla eş zamanlı olarak imparatorluk içinde meydana gelen birtakım siyasal gelişmeler neticesinde söz konusu olmuştur.

Türkiye'de Türkçülük düşüncesinin siyasal bir fikir akımı olarak gündeme gelmesi, 20. yüzyılın başında Kahire'de yayımlanan Türk gazetesinde Yusuf Akçura'nın "Üç Tarz-ı Siyaset" makalesiyle söz konusu olmuştur. Bilindiği üzere Akçura bu makalesinde imparatorluğun bekasını sağlama yolunda Osmanlıcılık ve İslamcılık siyasal düşüncelerinin yanında bir de Türkçülük düşüncesinin varlığından söz etmiştir. Böylece siyasal manada Türkçülük düşüncesi Osmanlı aydınlarının gündemine girmiş; gerek imparatorluk dışından gelen aydınların bu konuda nispeten şekillenmiş düşüncelerini kamuoyuyla paylaşmaları, gerekse imparatorluk içindeki gayrimüslim ve gayritürk unsurların kendi milliyetlerini öne çıkaran faaliyetlerine Türk aydınların tepki olarak ortaya koydukları görüşlerle Türkçülük düşüncesi her geçen gün taraftar sayısını artırmaya başlamıştır.

II. Meşrutiyet Yıllarındaki Durum

Yukarıda özetlenmeye çalışılan süreç, siyasal manadaki Türkçülük düşüncesinin Osmanlı İmparatorluğu'ndaki doğuşunun II. Meşrutiyet arifesine denk geldiğini göstermektedir. Buna rağmen II. Meşrutiyet'in ilk zamanlarında Türkçülüğün geniş kitleleri kendine çeken bir fikir akımı konumuna geldiğini söylemek mümkün değildir. 1908 ve sonrasındaki bir-iki yıl, Osmanlı aydınlarının çoğunun hâlâ Osmanlıcılık ve İslamcılık akımlarına taraftar oldu söylenebilir. Fakat Meşrutiyet'in getirdiği sınırsız özgürlük ortamı içinde başta gayrimüs-

limler olmak üzere imparatorlukta Türk olmayan unsurlar kendi milliyetlerini öne çıkarmaya, milliyet esasına dayalı faaliyetler yürütmek için dernekler kurmaya, hatta imparatorluktan ayrılma yönündeki düşüncelerini bu derneklerin çatısı altında yürüttükleri faaliyetlerde açıktan belli etmeye başlayınca Türk aydınları da kendi milliyetlerine daha fazla sarılmaya, mevcut gelişmelere reaksiyon olarak siyasal anlamda Türkçülük fikrine daha fazla taraftar olmaya başladılar. Böylece 1910'ların başlarından itibaren Türkçü aydınların sayısında hızlı bir artış meydana geldi. Özellikle Balkan ve I. Dünya savaşları sırasında gayrimüslim ve gayritürk tebaanın tavrı Türk aydınlarındaki bu düşünce değişikliğinde etkili oldu. Gayrimüslim ve gayritürkler kendi milliyetlerini öne çıkardıkça, bu gidişatın devleti parçalanmaya sürüklediğini fark eden Türk aydınlar "Hiç olmazsa elde kalan topraklarda Türk devletinin varlığını idame ettirmek" arzusunun da etkisiyle Türkçü görüşlere daha çok bağlandılar.

1910'ların ortalarına gelindiğinde memleketteki Türk aydınların büyük çoğunluğu Türkçülük taraftarı olmuştu. II. Meşrutiyet öncesinde genel olarak Osmanlıcılık ve İslamcılık düşüncesine taraftar olan İttihatçılar da 1908 sonrasında hızla Türkçülük düşüncesine kaymıştır.

İktidarda bulunan İttihat ve Terakki, vaktiyle Osmanlıcılık ve İslamcılık düşüncelerinin olumlu cevap üretmediği "Bu devlet nasıl kurtulur?" sorusuna Türkçülük çerçevesinde cevap aramaya başlamıştır. Maalesof onlar da bu soruya tam ve tatminkâr bir cevap üretememişlerdir. Buna karşın onların içinden çıkan bir kitle, başlattıkları Milli Mücadele sonucunda Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkıntıları arasından milli bir devlet çıkarmayı başarmıştır.

Burada bir parantez açarak Milli Mücadeleyi yürüten kadronun İttihatçılığı ile ilgili birkaç cümle söylemek gerekir: Millî

Mücadeleyi yürüten kadro, büyük oranda İttihatçılardan oluşuyordu. Ama onlar vaktiyle İttihat ve Terakki'nin yönetim kadrolarında yer almamış; hatta parti içi muhalefetin mensupları olmuşlardı. Milli Mücadele'yi yürütürken de İttihat ve Terakki'nin iktidardayken benimsediği politikaları değil; başka politikaları benimsemişlerdi. Hem bu sebeple hem de 30 Ekim 1918'den birkaç gün sonra Parti kendisini feshettiği için Milli Mücadele'nin yönetici kadrosu kendilerinin İttihatçı olmadığını ifade ediyordu. Onların böyle davranmasında kamuoyunun İttihatçılara karşı takındığı olumsuz tavrın da payı vardır. Ama bütün bunlar, Milli Mücadele'yi başlatan ve yöneten kadronun büyük kısmının vaktiyle İttihat ve Terakkide bulunmuş subaylardan oluştuğu gerçeğini değiştirmez.

Cumhuriyet Yıllarındaki Yansımaları

Milli Mücadele'yi yöneten kadro bu mücadeleyi başarıya ulaştırınca sonuçta kurulan devlet de "milli" nitelikler taşıyan bir devlet oldu. Bunda hem devleti kuranların "milliyetçi" görüşleri hem de çağın milli devletler çağı olması rol oynadı. Üstelik imparatorlukta etnik ve dini unsurların neredeyse tamamı daha imparatorluk tarih sahnesinden silinmeden ondan koparak milli devletlerini kurmuşlardı. Yani imparatorluk bakiyesi olarak hemen hemen sadece Türkler kalmıştı. Dolayısıyla da onun mirası üzerine kurulan devletin milli Türk devleti olması, doğal bir sonuçtu.

Bütün bunlara istinaden yeni Türk devleti milli politikalar üzerinde yükselmeye başladı. Bu yapıda devletin resmi otoritesini temsil edenlerin düşüncelerinin yanında Ziya Gökalp'ın fikirlerinin de rolü bulunmaktadır. Her ne kadar Ziya Gökalp Cumhuriyet'in kuruluşundan bir yıl sonra; yani 1924'te vefat etmişse de, yeni Türk devletin fikir mimarları içinde ona önemli bir

yer ayırmak gerekir.

Devletin milli politikalara bağlılığı Atatürk'ün ölümüne kadar devam etmiştir. Yalnız, Atatürk zamanındaki bu milli politikaların, Cumhuriyet öncesinde benimsenen milliyetçilik düşüncesiyle bire bir özdeş olmadığını da belirtmek gerekiyor. Aslında II. Meşrutiyet yıllarındaki milliyetçilikle Cumhuriyet yıllarındaki milliyetçiliğin farkı üzerinde de uzun uzadıya durulabilir. Fakat ucu "teritoryal milliyetçilik" denilen bir anlayış hakkında ayrıntılı değerlendirmeler yapmaya kadar gidecek bu husus, ayrı bir konuşmanın konusu olacak kadar geniştir. Onun için şimdilik sadece Cumhuriyet öncesi ve Cumhuriyet yıllarındaki milliyetçilik anlayışlarının özdeş olmadığını belirtmekle yetinmiş olalım.

Tarihin her döneminde ve dünyanın bütün coğrafyalarında karizmatik liderlerin ölüm, aktif siyasetten ayrılma, tahttan inme veya benzer sebeplerle sahneden çekilmesinden sonra o toplumlarda belli bir sarsıntı yaşanır. Kelimenin tam anlamıyla karizmatik bir lider olan Atatürk'ün ölümünün ardından Türkiye'de de benzer süreç yaşanmıştır. Bu süreçte devlet politikaları gözden geçirilmeye, söz konusu politikalarda birtakım köklü değişikliklere gidilmeye başlanmıştır. Özellikle 1940'larda milli devletin temel dayanağı olan Türkçülük düşüncesinden vazgeçilmeye başlanmış, bu düşüncüyü savunanlar resmi otoritenin temsilcileri tarafından baskı altına alınmış, Türkçülüğün önde gelen temsilcileri işkence ve hapis cezalarıyla sindirilmeye çalışılmıştır.

Bu yöndeki politikalar büyük oranda sonuç vermiş, Türkçülük düşüncesi bir süreliğine geniş kitlelerden ziyade bu yola baş koymuş az sayıdaki siyasetçi ve aydının savunduğu görüş durumuna düşmüştür.

Taraftar sayısı bakımından 1960'lardan itibaren yeniden güçlenmeye başlayan Türkçülük, 1980'lerin başındaki darbe

sırasında bir ara taraftar sayısı bakımından duraksama yaşamışsa da 1990'lerden itibaren yeniden yükselişe geçmiştir. Ama son üç çeyrek asırdır maalesef tek başına hükümet ya da devlet politikası olarak uygulanma imkânı bulamamıştır.

SONUÇ

Memleketimizde aşağı yukarı 170 yıldır Osmanlılık, İslamcılık ve Türkçülük fikir akımları bazen devlet politikası bazen de hükümet politikası olarak uygulama alanı bulmuştur. Bu fikir akımlarının bazen birbiri içine geçtiği, bir fikrin temel kabullerinin bazen diğer fikir akımı içinde de görüldüğü bilinen bir gerçektir. Bu fikir akımlarının hepsi de devleti güçlü kılmak, geliştirmek ve hem vatandaşlarımızın refah seviyesini yükseltmek hem de devletimizin uluslararası ilişkilerde daha etkin bir konumda bulunması sağlamak gibi övgüye değer düşüncelerden yola çıkmıştır. Bunun yanında bu fikir akımlarının hepsinde, başta söylediğimiz üzere “devletin bekasını sağlamak” gibi samimi bir arzunun bulunduğunu belirtmeliyiz. Ama bütün iyi niyetli başlangıçlara rağmen bazı anlayışların uygulamada arzu edilen sonuçları temin etmediği de bir gerçektir. Hatta bazen arzu edilenin tam tersi olumsuz sonuçlar da görülmüştür. İşte Osmanlılık da İslamcılık da devletin bekasını sağlama arzusuyla iyi niyetli biçimde ortaya konulmuş fikirler olmasına rağmen bu fikirler çerçevesinde geliştirilen politikalar Osmanlı İmparatorluğu'nun bekasını sağlamada yeterli olmamışlardır. Türkçülük ise Osmanlı İmparatorluğu'nun bekasını temin edememiş olmakla birlikte onun küllerinden yeni bir devlet çıkarabilmiştir.

Aynı durum günümüzde de geçerlidir. Ayrılıkları vurgulayarak, bu ayrılıkları öne çıkaran politikaları devlet yönetiminin temel kabulleri yaparak ülkemizi içinden

geçtiği dar boğazdan çıkarmak mümkün değildir. İmparatorluk bakiyesi olduğumuzu unutmadan, ama “farklılıklar zenginliğimizdir” diyerek Türkiye'yi değersiz “mozaik” yapısına benzetmek yerine, bu ülkede yaşayan insanları, ışığın değişik açılardan vuruşuyla renk cümbüşü meydana getiren “saf elmas”a benzetmek ve politikalarımızı da buna göre belirlemek daha doğru olur diye düşünüyorum.

Sabırla dinlediğiniz için teşekkür ediyor, hepimize saygılar sunuyorum.

TÜRK

• Ali ŞAMİ*

Savaş günü biner olsa ata TÜRK,
Alkış deyer Türk oğluna ATATÜRK!
Dağ dereler yel tozuna çatamaz,
Eğer atın beli üste yata TÜRK!

Dutar boğar caynağında kuş gibi,
Qansız düşmen girmiş olsa çata TÜRK!
Bir kanına doxsan dokkuz kan eyler,
Bir damlada koymaz kanı bata TÜRK!

Görse yurdun yabançılar elinde,
Mümkün deyil bir gecede yata TÜRK!
Ne haldır ki, merd olanın bir tüyün,
Yüz namerdin ekmeyine sata TÜRK!

Arzum şudur hamı vere el-ele,
Malı-mala, canı-cana kata TÜRK!
Bundan başka yokdur benim dileyim,
Bir gün ola muradına çata TÜRK!

*Urmiye/Güney Azerbaycan

Bir Elinde Cımbız, Bir Elinde Ayna

Coşkun ÇOKYİĞİT

Eskiden okuduğum bazı kitaplara sardım şu sıralar. Yakup Kadri'nin Nur Baba ve Ankararomanlarını tekrar okudum. Osmanlı devletinin kuruluşu esnasında Yeniçeri'lerin inançlarını en yüksek ölçüde tutan Bektaşî tarikatının, 20. Yüzyılda bir tekkesinin çürümüşlüğü'nün anlattığı bölümler gerçekten sancılıandırıyor insanı.

Hatayî'nin (Şah İsmail), "*Hatayî hal çağında / Hak gönül alçağında / Bin Ka'be'den yeğrekdir / Bir gönül al çağında*" tarzı şiirlerindeki pırıl pırıl Türkçe mistisizmin yerini artık kösnül ve tahammur etmiş (ekşimış şarap tadında) sözler almıştır. Ankara romanında ise daha devlet kurulurken hayatını ortaya koyan dağ gibi askerler, devlet kurulup akçalı işler dönemi başlayınca, yabancı elçilik davetlerinde komik reveranslarla yabancı madamaların elini öpen, iki büklüm saray dalkavuklarına dönüşmüşlerdir. Buna karşılık aydın kesimden gençliğin ideal bir Türkiye yaratması için çalışan şahsiyetler de çıkmıştır...

Her nedense bu düşünceler içindeyken Orhan Veli Kanık'ın meşhur şiirinin en meşhur bölümünü hatırladım:

*ne atom bombası,
ne londra konferansı;
bir elinde cımbız,
bir elinde ayna;
umurunda mı dünya!*

Bugün bu şiirden yola çıkarak bir film çekmenin tam zamanıdır diye düşündüm.

Hem dünyanın hem de Türkiye'nin hali karşısında insanlığın durumu şiirdeki tür bir vurdum duymazlıkta düğümleniyor. Gazetelerin internet sayfalarında üst sol köşeye bloklaşmış siyasi birkaç haberden sonra alt kutucuklarda Kapitalizmin nimetlerinden –özellikle özgürlük nimetinden- sonuna kadar yararlanan ve dünyanın gidişatından “kendi önemli gelecekleri” için endişelenen ama aynı zamanda bu kaosta daha fazla para kazanan, kârının çokluğuyla mest bir halde, “ölmeden önce mutlaka yapılacak 1000 şeyi”, tatil yapıp bronzlaşırken sıraya koyan azınlık güruhun hikâyesi ile alın teriyle yaşayan, yaşamaya çalışan milyonların hikâyesi...

Dünyaya yeniden gelsem komünist olur muydum? Hayır, ama insanoğlunun Kapitalizm karşısında çektiği acılara dur diyebilecek bir bloğun içinde -bilhassa günümüzde- mutlaka bulunurdum... Bugün artık dünyadaki adaletsizlik o safhaya gelmiştir. Tahammül sınırları zorlanmaktadır. Eleştirisini yazdığım Batman gibi hezeliyatla dolu bir filmde bile, ciddi bir Kapitalizm savunuculuğu vardı. Özgürlükleri sonuna kadar kullanan azınlık, kötü çoğunluğun tüm kötücül çabalarına rağmen eninde sonunda kazanıyordu. Buna karşılık abartılı kötülere dönüştürülmüş karakterler maddi imkânsızlık, plastik kart, banka kredi borçları ve günlük mesai sarmalı içinde elleri kolları zincirlenmiş biçimde yaşayan esir milyarları temsil ediyordu... Entelektüel boyutta “patetik yanığı” bu olmalı!

Sözlerimin belki daha iyi anlaşılması için Yakup Kadri'nin Ankara romanında “bir elinde cımbız / bir elinde ayna / umurunda mı dünya” yaşayışındaki Türkler için getirdiği eleştiri ve tavsiyeye bakın.

“... Sanki herkes, orada mevcut olmayan bir başkasının rolünü oynamakla meşguldü. Neşet Sabit, içinden Milli Mücadele devrindeki sade, samimi ve şiddetle şahsi, karakterli hayatı hasretle andı. Hiç şüphesiz o anormal devir devam edemezdi. Fakat onu canlandıran ruh bu devrin yaşama prensibine de hâkim olacaktı. Türk kadın-

ları, çarşaf ve peçelerini işe gitmek daha kolay olur diye çıkartıp atacaklardı. Onun için cemiyet hayatına atılmasının manası yalnız bir çeşit salon cemiyetlerine karışmak olmayacaktı. Evet, Türk kadını, hürriyetini dans etmek, tırnaklarını boyamak ve Rue de la Faix'nin kanunlarına esir bir süslü kukla olmak için değil, yeni Türkiye'nin kuruluşunda ve kalkınışında kendisine düşen ciddi ve ağır vazifeyi görmek için isteyecekti, kullanacaktı. Ve Türk erkekleri garplılaşıma hareketini, Tanzimat beyinin Garpperestliğiyle, alafrangalığıyla bir ayarda tutmayacaktı.”

UYGUR'DA YİTEN UYGARLIK

•

Mustafa ADIYAMAN

Çaresiz seyredirim yaşlı gözler içinde,
Kan döker kardeşimin yaşlı gözleri Çin'de.

Ana-baba cesedi, bebeklerin içinde!
Kimler korur Uygur'un bebeklerini Çin'de?

Dışında mavi boncuk, yalan sözler içinde,
Uygur(!) olan Batı'nın yalan sözleri Çin'de.

Düşmanlık tohumları gördüm kimin içinde,
Kimi Rus'ta gizliydi, gördüm kimini Çin'de.

Dumansız bir ateştir, yanar özler içinde,
Koca Türk dünyasının yanar özleri Çin'de.

Kanlar dolaşmaz oldu, bileklerim içinde,
Kestiler kollarımı, bileklerimi Çin'de.

Karda yürür insanlık, kara izler içinde,
İkiyüzlü dünyanın kara izleri Çin'de.

“YENİ OSMANLILAR” İLE TÜRK MİLLİYETÇİLERİNİN PERSPEKTİFİNDEN OSMANLI

•
Sakin ÖNER

Osmanlı İmparatorluğu, beş bin yıllık Türk tarihinin en önemli dönemidir. Kuru luşundan çöküşüne kadar her safhası kahramanlık ve gurur tablolarıyla doludur. Başarıları, zaafı ve hezimetleriyle bizimdir. Türk milliyetçileri 623 yıllık şerefli bir geçmişe sahip olan Osmanlı İmparatorluğu ile gurur duyar ve onu mazisinin aziz bir hatırası olarak görür.

Son yıllarda özellikle siyasi iktidarın benimsediği ve topluma yaymaya çalıştığı “Yeni Osmanlılık” anlayışı var. Bu anlayışın sayılamayacak kadar yanlışı bulunmaktadır. Türk milliyetçilerinin görüşleri bir çok yönden bu anlayış sahipleri ile çelişmektedir. Şöyle ki;

1. Bu anlayış, ayrıştırıcı ve ötekileştiricidir. Bu anlayışa göre, Osmanlı İmparatorluğu’nun dışındaki tarihimizin pek önemi yoktur. Buna göre, Türk tarihi neredeyse 1071’de Türklerin Anadolu’ya girişiyle başlar, dolayısıyla Türk tarihi bin yıllık bir tarihtir. Türk milliyetçileri ise Türk tarihini bir bütün olarak görürler ve tamamını benimserler. Onlar için Osmanlı neyse, Selçuklu, Karahanlı, Gazneli, Göktürk ve Hunlar aynıdır. Hepsiyle gurur duyarlar.

2. Bu anlayışa göre, Osmanlı’nın her şeyi doğru ve güzeldir. Osmanlı padişahlarının hepsi İslam şeriatı üzerine yaşamıştır. Hepsi kutsal ve mübarektir. Hiçbir hata yapmamışlardır, her yönleriyle örnek alınma-

ya layıktırlar. Ama unutmamak gerekir ki, onlar da birer fanidirler. Meziyetleri kadar zaafı da vardır. İçlerinden kahramanlar, şairler ve sanatkarlar da çıkmıştır, korkak, deli ve aciz olanlar da. At sırtında savaştan savaşa koşan cengaverler de vardır, zevk u safa içinde saraylarından çıkmayanlar da... Türk milliyetçileri, Osmanlı Padişahlarını hatası ve sevabıyla kabul ederler ve onlarla gurur duyarlar.

3. Bu anlayışa göre Osmanlı döneminin yaşantısı, gelenekleri, giyimi, kuşamı, davranışları mükemmeldir, İslamidir. Cumhuriyet’le başlayan modern hayatın giyim ve kuşamı İslami değildir, Batıdır, hristiyanıdır. Ama son zamanlarda İslami sermayenin temsilcisi olan ailelerin bireyleri, Batının tanınmış giyim markalarını kullanmakta hiçbir beis görmüyorlar. Türk milliyetçileri, Türk tarihinin her dönemindeki yaşantıyı, gelenekleri, giyimi, kuşamı geçmişin bir hatırası ve kültürümüzün bir parçası olarak kabul ederler. Türklüğü ve Müslümanlığı unutmadan ve abartmadan modern giyim ve kuşama uyum sağlarlar.

4. Bu anlayışa göre, Osmanlı döneminde yapılan bütün eserler şaheserdir, muhteşemdir, kutsaldır. Bu nedenle son on yılda bütün Osmanlı eserlerinin ihyasına önem verilmiş, hepsi restore ettirilmişdir. Milli sanata ve kültüre büyük önem veren Türk milliyetçileri, bundan mutluluk

duyarlar. Ama bu hassasiyetin tarihimizin diğer dönemlerindeki eserlere de gösterilmesini isterler.

5. Son on yılda yapılan eserlere, mevcut Cumhurbaşkanı ve Başbakanla birlikte Osmanlı Padişahlarının ve o dönemin devlet adamları ve sanatçılarının isimlerini verme modası da göze çarpıyor. Eğer Osmanlıyı kutsamanın gerekçesi, Müslüman Türk devleti olması ise Karahanlılar ve Selçuklular da Müslüman Türk devleti değiller miydi? Niye o dönemin devlet adamları ve sanatçıların isimleri verilmiyor? Türk milliyetçileri, yeni eserlere tarihten isim seçilecekse Türk tarihinin her döneminden seçilmesini isterler. Bir de bu isimlendirme faaliyeti yürütülürken, belli etmeden Atatürk'ün adını taşıyan eserler çeşitli bahanelerle devre dışı bırakılıyor. Cumhuriyet döneminde özellikle Atatürk'ün öncülüğünde yaptırılan bütün sanayi kuruluşları ve bankalar “özeleştirme” adı altında tamamen satılmıştır. Ben bu faaliyetleri, “Osmanlıyı ihya, Cumhuriyeti etkisizleştirme” çabalarının bir parçası olarak görüyorum. Birçok il ve ilçede Atatürk heykel ve büstlerinin çeşitli bahanelerle kaldırılması veya yerlerinin değiştirilmesi de bu çabanın bir parçasıdır.

6. “Yeni Osmanlıcı” anlayışın sahipleri, Osmanlı'nın İslâmı dünyaya yayma misyonuna sahip olduğunu söylerler. Türk tarihinin diğer dönemlerini kuru cengaverlik dönemleri olarak görürler. Halbuki Türk milleti tarih boyunca bir misyona sahip olmuştur. İslâmdan önce bu misyon, “Türk cihan hâkimiyeti mefkûresi” idi. Türkler, bu mefkûre ile Avrupa'nın içlerine, hatta Atilla'nın ordularıyla Vatikan'a kadar gitmişlerdir. İslâmı müşerref olduktan sonra ise, “cihan hâkimiyeti mefkûresi”nin muhtevasını, “ilâ-yı kelimetullah” ve “nizâm-ı âlem” ülküsü ile zenginleştirmişlerdir. Türkler Müslüman olduktan sonra hâkim oldukları dünyaya İslâmı ve onun nizamını

benimsetmek ve buralarda Allah'ın adını yükseltmek ve yüceltmek amacına hizmet etmişlerdir. “Türklük”le “İslâmiyet”i birbiriyle o derece özdeşleştirmişlerdir ki, yüzyıllarca Avrupa'da Hristiyanken müslüman olanlara “Türk oldu” denilmiştir. Bu, tarihi sürecin bir sonucudur. Türk milliyetçileri, “ilâ-yı kelimetullah” ve “nizâm-ı âlem” ülküsünü, “Türk cihan hâkimiyeti mefkûresi”ni bütünleyen milli ülkülerimiz olarak görürler. “Yeni Osmanlıcılar” gibi, “Türklük”le “İslâmiyet”i birbirinden ayırt etmezler, etle turnak, ruhla beden gibi bir bütün görürler. Bu birlikteliğe “Türk-İslam Ülküsü” adını verirler.

7. “Yeni Osmanlıcılık” anlayışını benimseyenlerin Türkiye dışındaki Türk devletlerine ve topluluklarına bakışları da, Türk milliyetçilerinden farklıdır. Onlar, daha çok Osmanlı coğrafyasında yer alan ülkelerle ve İslâm ekseninde ilgilidirler. Oralardaki Türk toplulukları ile fazla ilgilenmezler. Bunun en canlı örneği Irak ve Suriye'deki Türkmenlerdir. Buralarda Araplara ve Kürtlere gösterdikleri ilgiyi, Türkmenlere göstermezler. Ayrıca ana yurdumuz Orta Asya ve Kafkasya'daki Türk devletlerine ilgileri, Osmanlı coğrafyasında yer alan ülkelere gösterdikleri kadar değildir. Türk milliyetçileri ise, öncelikle Türk devletleri ve Türk toplulukları ile ilgilenirler. Bunu, insanları tanışsınlar, yardımlaşsınlar diye kavim kavim yaratan Allah'ın bir buyruğu olarak görürler. Din kardeşimiz olan Müslümanlarla da ilgilenmeyi, dinimizin bir gereği olarak yerine getirirler. “Yeni Osmanlıcı” anlayışın, “sıfır sorun” sloganıyla yola çıkan dış politikası, son zamanlarda tamamen iflas etmiştir. Özellikle Osmanlı coğrafyasında yer alan Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki İslâm ülkeleriyle sorunumuz olmayan ülke kalmamıştır. Hatta çok samimi ilişkiler içinde bulunduğumuz Suudi Arabistan, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri ile bile yolumuz ayrılmıştır.

8.“Yeni Osmanlıcı” anlayışı benimseyenlerin eğitim konusundaki politikaları da, Türk milliyetçilerinden farklıdır. Osmanlıya ait her şeyi ihya etmeye çalışan bu anlayış, son dönemlerinde tamamen dini ağırlıklı eğitim yapan ve yozlaşan Osmanlı'nın klasik eğitim kurumu medreseleri yüceltirler ve onları ihya etmeyi düşünürler. Hatta tekkeleri ve zaviyeleri bile. 2012-2013 Öğretim yılında alelacele hayata geçirilen ve ne olduğu eğitimciler tarafından bile anlaşılmayan “4+4+4” eğitim sisteminde bile bu özlemin işaretleri bulunmaktadır. “İmam Hatip Ortaokulları ve Liseleri”nin ihtiyaçtan fazla açılması ve Ortaokuldan itibaren bütün eğitim kurumlarına seçmeli olarak Arapça derslerinin konulması bunun bir göstergesidir. Türk milliyetçileri, “İmam Hatip Ortaokulları ve Liseleri”ne kesinlikle karşı değillerdir, buralarda okuyan gençlerimizi de diğer okullardaki evlatlarımızdan kesinlikle ayırt etmezler. Fakat, eğitim üzerinde bu kadar politik hesap yapılmasına ve bu alanda dinin istismarına tamamen karşıdırlar, eğitimi partiler üstü bir alan olarak görürler. Dinimizin en doğru biçimde öğrenilmesine önem verirler. Dilimizi, dinimizi, tarihimizi ve kültürümüzü ihmal etmeyen, aklı ve bilimi rehber kabul eden, çağdaş eğitim kurumlarından yanadırlar. Bir eğitim kurumunuza, diğerine tercih etmezler, hepsini bir bütün olarak görürler.

9.Atatürk'ün tabulaştırılmasından ve putlaştırılmasından rahatsız olan “Yeni Osmanlıcı” anlayış, böyle yapanlara “Atatürk yobazı” diyorlar . Buna karşılık Osmanlıyı ve Padişahları ise olabildiğince ilahileştiriyor ve kutsallaştırıyorlar. O zaman Atatürk yobazlarından ne farkları kalıyor? Kendileri de “Osmanlı yobazı” olmuyorlar mı? Türk milliyetçileri, her iki yobazlığa da karşıdırlar. Onlar, Atatürk'ü en büyük Türk milliyetçilerinden ve devlet adamlarından biri görür, onun insan olduğunu bilerek

hatası ve sevabıyla kabul ederler. Osmanlı padişahlarına bakış açıları da öyledir. Türk tarihini bir bütün olarak görürler, bir dönemini diğerine tercih etmezler. Türk büyükleri arasında da ayırım yapmazlar.

10.Türk milliyetçileri, “Yeni Osmanlıcılar”ın Cumhuriyet'ten ve Atatürk'ten rövanş alma biçimindeki gizlenemeyen söylemlerinden ve eylemlerinden son derece rahatsızdırlar. Çünkü, onlar tarihin akışının geri döndürülemediğini bilirler. Osmanlı İmparatorluğu tarihimizin gurur duyulacak bir dönemidir, hatası ve sevabıyla mazide kalmıştır. Devletler, canlı organizmalardır, insanlar gibi doğar, gelişir ve devirlerini tamamlayınca tarih sahnesinden çekilirler. Osmanlı da tarihteki yerini almıştır, onu yeniden ihyaya çalışmak, her şeyden önce tarihin mantığına aykırıdır. Türk milleti 1923'te kurulan Türkiye Cumhuriyeti devleti ile dünyada seçkin ve yeni bir kimlik kazanmıştır. Bize düşen elbirliğiyle bu son Türk devletine sahip çıkmak ve onu yüceltmeye çalışmaktır. Çünkü, bu devletin mensupları da, çok gurur duyduğumuz Osmanlı'nın torunlarıdır.

Türk milliyetçileri, mazideki değerlerini severler ve korurlar, bugünü en verimli bir şekilde yaşamak isterler ve daha güçlü bir mazi inşa etmenin planlarını yaparlar. Çünkü, Türk milliyetçiliği, dinamik bir düşüncedir, akla ve bilime dayanır ve yönü daima ileriyedir.

“Yeni Osmancılar”a tavsiyemiz, bir an önce tarihimizi bölücü ve ötekileştirici bu yanlış tutumdan vazgeçerek, Türk tarihinin bütünüyle, Atatürk'le ve Cumhuriyet'le barışmalarıdır. Tabii Atatürkçü, Cumhuriyetçi ve Ulusalçı geçinenlerin de Osmanlıyla ve dini değerlerle barışmaları gerekir. Türk milleti; dinî, millî ve çağdaş değerlerin sentezini hayatına geçirdiği gün, büyük Atatürk'ün dediği gibi “muasır medeniyet ufkunda bir güneş gibi doğacaktır.”

SÖĞÜT'ÜN GECELERİNDE AY

İsmail GERÇEKSÖZ

*Aziz şehidimiz İsmail GERÇEKSÖZ'ün
ardında bıraktığı şiirlerinden...*

Desen: Ahmet YOZGAT

Söğüt'ün gecelerinde ay
Kudretten sürmeli gözleri kızların
Kaşları yay!..
Üç - beş yiğit at biner kılıç kuşanır
Bir ordu say!..
Yörük obasında devlet,
Kıl çadır saray!..
Hele tekfurlar dize getirilsinler bir kez,
Ötesi kolay!
Oğlan beşikteyse -Hazır olmalı-
Tavlada tay!..
Ona sor nasıl çalınır kılıç,
Nasıl çekilir yay!..
Osman Bey'im çelik-çomak oynar sokaklarda,
Koca bir imparatorluğa aday!..
Söğütün gecelerinde ay,
Kudretten sürmeli kızların gözleri
Kaşları yay!..

BAKİRE KADIN...

•
Telman BAYRAMOĞLU

Ondan başka kimse evin kapısını açmazdı. Evin içi her zaman yarı karanlık ve sıkıcı olurdu. Evin hanımı, hastalanmadan önce pencerenin yanındaki koltuktan, saatlerce sokağı seyrederdi. Yoldan kimse geçmese de gözlerini oradan ayırmazdı. Susmayı, televizyon izlemeye veya onunla sohbet etmeye tercih ederdi. Bir şeyler hakkında bilgi edinme isteği karakterinde yoktu ama merakı onu zorluyordu. Evde temizlik yaparken Hanım'ı gözüyle yoklar, neden üzgün olması hakkında bir şeyler söyleyeceğini beklerdi ama yanılırdı. Onun ihtiyacı olanı temin edip rahat etmesi için üzerine düşeni yapıyordu. Çalışma saati bitince, her zamanki gibi Hanım onu yavaşça çağırıp ücretini öderdi. Günü gününe öderdi, asla geciktirmezdi ve ödememek için her hangi bir bahane de uydurmazdı. Hatta son dönemlerde Hanım ile vedalaştıktan sonra bankaya gidip söylediği miktarda para çekerdi. Ücretinin artacağını ümit etse de günler geçtikçe yanıldığını anlıyordu.

Altmış yaşına yaklaşan Hanım, yalnız yaşıyordu. Gideni geleni yoktu. O ilginç şekli ile dikkat çeken telefonun, ne çaldığını duymuştu ne de Hanım'ın telefonda birileri ile konuştuğunu görmüştü. Mektup da gelmezdi. Siyah bir televizyon vardı ama belki de hiç açılmazdı, üzeri örtülmüştü. O evi temizlerken Hanım gözlerini kapatırdı ve elektrikli süpürgeye sesine katlanır gibi yapardı. İşini bitirip uyumak için yatağına giden Hanım'a yaklaştığında onun sesini duyup korkardı. Gözleri ile yastığını işaret ederdi ve o da ücretini yastığın altından alıp çıkardı. Yeni işe başladığında maaşını aylık olarak alıyordu, Hanım işini beğenince haftalığa çevirdi. Sonra onun maddi duru-

mundan haberdar olunca günlük ödemeye başladı. Hanım'ın onun hakkında her şeyi bildiğini anlardı ama o dört sene boyunca Hanım hakkında hiçbir şeyi doğru düzgün öğrenememişti. Aslında çok da meraklı değildi ve öğrenmeye de çalışmamıştı.

Yıllarca evden dışarı çıkmayan ve kasabanın bir kenarında yaşayan yalnız bir kadını kim ne yapsın ki. Onu unutmışlardı bile. Gideni geleni olmadığı için onun hakkında konuşan kimse de olmazdı. O kendisi de konuşmayı pek sevmediği için çileli hayatını yaşıyor, bir gün sorunların biteceği günü hasretle bekliyordu. Zemin kat olan, soğuk kış aylarında beton duvarı nemlenen bir odalı küçük bir evde yaşıyordu. Hanım'ın evinde çalışmaya başladığı günden sonra yarının bundan daha iyi olacağını ümit ediyordu. Hanım'ın tavırları bu ümidi gün geçtikçe arttırıyordu. Ev işlerinin yanında siparişleri de oluyordu, hepsinin de ücreti ödeniyordu.

Ama içine kapanık olması iş dışında başka bir şey de konuşulmasını engelliyordu. Son günlerde ağrıları iyice artmıştı. İlaçların da faydası yoktu. Hanım sadece sızlayıp derinden nefes alırdı. O da üzgündü. Bir kere yanında kalmasını isteyip istemediğini sorsa da, Hanım gözlerini açmadan kafası ile hayır cevabı verdi, böyle olunca da iyice üzüldü.

Evde tek bir fotoğraf vardı, o da Hanım'ın elinden hiç düşmezdi. Hanım'ın o fotoğrafa sık sık baktığını gözünün ucu ile takip ederdi. Hasta olmadan önce, keyfinin yerinde olduğu bir günde, ona ailesinden bir iki kelime bahsetmişti.

-Anne ve babamın ölümünden sonra dört kardeşime de ben baktım. Çalışıp

onların ihtiyaçlarını karşılıyordum. Okul masraflarını da karşılamak zorundaydım. Çalışmaktan evde pek bulunmazdım. Bir gün benden küçük kız kardeşimin hamile olduğunu öğrendim. Sorduğumda da ağladı. Ben evde yokken evli olan komşumuz kardeşimi kandırmıştı. Kardeşim daha yirmi yaşındaydı. Adamın onunla evleneceğini düşünüyordu. Ben de bir gün sinirlenip bıçağı aldım ve kardeşimi de, karnındaki 5 aylık bebeğini de öldürdüm. Aile namusu, kadının bekâreti benim için hayatımdaki en önemli şeylerden biridir. Öbür kardeşlerim de küçük oldukları için bu yükü ben tek başıma kaldıramazdım. Yirmi sene yattım. 5 yıl önce buraya geldim. Zaten hapisteyken kimse beni ne sormaya geldi ne de çıkarken almaya. Ben de onların yanına dönmedim. Kardeşimin mezarını da ziyarete gitmedim. Yaptıklarım için pişman değilim ama böyle olsun da istemiyordum işte. Yapacak bir şey yok. Oldu bitti... Neyse...

O günden, o kanları donduran olayı anlattığı günden beri üç sene geçmiş, ama Hanım bir daha o konuyu hiç açmadı. Hanım daha da içine kapandı ve ondan da uzaklaştı. Yabancılaştı. Sanki o acı kade-rinden konuşan kişi o değildi...

Elini yastığın altına sokup parayı almak isteyince şaşırdı. Soğuk bir şey hissetti. Donup kaldı. Hanım da hiçbir şey söylemi-yordu. Yastığın altına bakınca parayı görmedi. Bir şey söylemeden oradan gitmek isteyince, Hanım'ın sesi onu durdurdu.

-Geri dön ve al...

-Orada para yok ki.

Kendi sesi kendine yabancı geldi. Sanki odada tanımadığı biri vardı. Çöken sessizlikten hem kadın hem de Hanım huzursuz oldu.

Kendisi de bu duruma şaşırdı. Yastığın altına para koymadığı halde neden al di-yordu ve ayrıca o hissettiği soğuk şeyin ne olduğunu merak ediyordu.

Belki de bundan sonra onun ücretini para değil de başka bir şeyle mi ödemek istiyordu?

Haftada sadece iki kere Hanım'ın evine gittiği için beklemekten başka çaresi yoktu. Neler çektiğini kendisinden başka kimse bilmiyordu.

Kapıyı kendisinde olan anahtarla açtı. İçerisi her zamanki gibi karanlık ve sessizdi. Havalara soğuyunca güneş erken batıyordu. Hanım gözlerini yummuştu. Sessizce yaklaştı.

-İyi akşamlar.

Deyip ve sustu. Hanım alışılmışın dışın-da dönüp cevap vermedi. Sakin bir şekilde nefes alıyordu. Biraz durakladı. Sonra işini yapmak için dönüp çıkmak isterken hırıltılı sesi duyunca dönüp geriye baktı:

-Gerek yok...

Ses her zamanki gibi yumuşak ve soğuktu. Biraz da korku vardı. Sanki kalbi yerinden çıkacaktı. Yoksa işten mi çıkaracaktı. Ekmek teknesiydi burası. Nerede çalışacaktı. Gözyaşları boğazında düğümlendi. Ağzını açıp konuşmaya hali yoktu.

-O gün şuraya bıraktığım şeyi almadın...

Nefes alamıyordu. Adım atmaya takati yoktu.

-Benim buraya kadar...

Suskunluğunu bozup konuşmaya cesaret edemedi.

-O senin...

Nefesi yetmedi söylemeye.

-Benden sonra da buralarda kalma...

Hanım'ın sanki bu gün dili açılmıştı. Sanki karakterindeki soğukluk ve korku yok olmuştu. Karşısında dört sene gördüğü kişi değildi. Yine de konuşmaya cesaret edemedi. O soğuk sesi tekrar duyacak diye çekiniyordu. Onun bu huzursuzluğunu anlamış oldu ki bu sefer kendisi elini yastığın altında soktu. Karanlıkta loş bir ışığın altında parlayan büyük taşı yüzük gözlerini kamaştırdı.

Şok olmuştu, konuşamıyordu.

-Ama benden şüphelenirler, çaldım zannederler... Çekindi, ağır bir laf duyacağından korktu.

-Bir ricam var...

Gözleri sanki yerinden çıktı. Hanım'ın ondan ne isteği olabilirdi ki, düşünemiyordu. Her zaman kısa ve soğuk sözler söylemişti.

-İnsan öldüğünde, ruhu onu terk eder...

Bu akşam Hanım sanki onu şaşırtmaya kararlıydı. Ölüm hakkında konuşmak istemezdi. Bu hoşuna gitmezdi. Ama Hanım konuşuyorsa onu sonuna kadar dinlemeye mecburdu.

-Cansız bedenini de toprağa gömerler...

Hanım'ın sesi kulağını çınlatıyordu. Ağır hasta ve ölüm döşeğinde olduğunu biliyordu, ama bu kadar erken ölüme teslim olacağını hiç aklına getirmezdi.

-Ben herkes gibi ölmek istemiyorum.

Tüyleri diken diken oldu. Şimdi de o nefes darlığı yaşıyordu. Bu evden, bu kadından uzaklaşmak istiyordu, ama göz kamaştıran yüzük bu kadar yakinken bırakmak istemiyordu. Kalbi yerinden çıkıyordu. Yüzüğe sahip olmak için ne derse yapacaktı. Hayatını değiştirme fırsatı bu kadar yakinken ondan kaçamazdı. Yaşı otuzu geçse de hala evlenmemişti. Çok güzel olmasa da onu görüp de baştan aşağı gözleri ile süzen erkeklerin sayısı az değildi. "Neden evlenmiyorsun" sorusuna her zaman ki gibi, beğeneceğim birisi karşıma çıkmıyor, diyordu. Her tür teklifin karşısında namuslu yaşamayı tercih etmişti. Gelinlik giymeden evlenmeyi, aile kurmayı düşünemiyordu. Yalnız maddi imkânsızlıklar onu sıkıyordu ve hayatını olumsuz bir şekilde perdeliyordu.

-Ben herkes gibi gömülmek istemiyorum.

Nefes aldı

-Toprağa...

Ayakları titriyordu. Hanım onu hiçbir zaman oturmaya çağırılmamıştı. Defalarca darılmıştı ona. İnsan yerine koyulmamanın

sebeplerini düşünüyordu. Sıkıntılarını Hanım da biliyordu, ama sözde bile dile getirmese de kalben de mi bunu düşünemiyordu.

Aklı karıştı. "İnsan toprağa başka nasıl gömülebilirdi ki?"...

-Çünkü herkes gibi yaşamadım ben.. Bu yüzüğü bu yüzden sana veriyorum...

Sanki içine doğuyordu. Öncelerde Hanım böyle olurdu. O ne düşünse Hanım söylerdi. O da hayret ederdi. "İnsanın içini nasıl okuyor, bunları nasıl biliyor..."

-Halimi görüyorsun. Bilincim bir gidip bir geliyor. Cesedimi toprağa kimin sürükleyip gömeceğini bilmiyorum. Bakire vücuduma kimse dokunsun istemiyorum. Çok düşündüm. Ben toprağa canlı canlı gömülmek istiyorum. Ruhum ile beraber. Mezarımda ruhum da bedenimle aynı yerde olsun istiyorum. Nasıl ki ruhum beni bu dünyada esir tuttu ben de öldükten sonra onu mezarımda esir etmek istiyorum.

Sonra fisıldadı:

-Bu benim son dileğim...

Sanki yer ayağının altından kaydı, kafasından kaynar sular döküldü. "Bu bir cinayettir, insan öldürmektir" ... Dudakları titriyordu.

-Dediğimi yap, yüzük senin olsun. Helal ederim...

Bu sözden önceki samimiyet yok oldu. Alıştığı ses tonu ile konuşuyordu Hanımı.

-Vakti gelince sana haber vereceğim.

Sonra kendi kendine konuşur gibi ekledi:

-Onu vurdum, cezamı özgürlüğümü yitirmekle çektim. Düşünüyorum da bu ceza bir insanın canını alma karşısında çok az kalıyor. Yaşam boyunca bedenimin temiz kaldığı gibi, toprağa gömüldükten sonra da cesedim bakire kalsın.

Yüzünde hayret ve şaşkınlık vardı hala. Böyle bir şeyle ilk defa karşılaşılıyordu. Bu kadın normal bir insanın aklına sığmayan şeyler söylüyordu. Hiç konuşmayan ve yıllarca sertliği yüzünden eksik olmayan

Hanım, şimdi ona neler söylüyordu, ondan neler istiyordu. “Bir insan nasıl daha nefes alırken toprağa gömülür ki?”

Kanepede gözlerini kapatan kadın, defalarca arzu etmişti, keşke kardeşi de bu hizmetçi gibi olsaydı. Nefsine ve hırsına sahip çıkabilseydi. Namusunu en zor şartlarda yaşasa da koruyabilseydi. O zaman ne onun eli kardeş kanına bulanırdı ne de kardeşinin hayatı sapıklara kurban olurdu. Onun yanında çalıştığı bu yıllarda sadeliğini beğenmişti. Bir de kalbinin temizliğini ve iyi niyetliliğini, samimiyetini ve en önemlisi namuslu olmasını ve onun gibi bu yaşa kadar bakire kalmasını takdir ediyordu. Sözlerinin farkına varmadığını hissedip sıkılır gibi oldu, gözlerini yumup önceki sertlikle söylendi:

-Ağrılarım artmış, bilincim yerindeyken dayanamıyorum. Ağrı kesici ilaçlar ile ayakta duruyorum. Yastığımın yanında onları görürsen bil ki dileğimi gerçekleştirme zamanı gelmiştir. O zaman sen de cesur ol. Yüzüğü parmağımdan çıkarıp alırsın, hayatını kurtarırısın.

Bu garip konuşmadan sonra Hanım’ın evine geldiğinde iş yapmak istemiyordu. Evde uykulu gibi geziyordu sanki. Önceki gibi canla başla evi toparlayamıyordu. Kapıyı açıp yatakta uyuyan Hanım’a bakıyor, nefesini dinliyordu. Gözleri ile kadının parmağındaki yüzüğü arardı. Bazen kadın sağ kolunu battaniyenin altına sokardı. O gece gözüne uyku girmezdi. Sabaha kadar yerinde kıvranırdı. Bazen de yüzüğü görünce garip hislere kapılırdı. Onu almak için günleri sayıyordu sanki.

Canlı bir insan nasıl gömülür diye düşünüyordu ama mecburdu. Hayatını değiştirmek için bunu yapmalıydı cinayet olsa bile. Belki de hayatında karşısına çıkmış tek fırsattı. Şimdi anlıyordu neden Hanım onu beğenmiş. Hanım, bir iki gün bu evde çalıştırıp önce denemişti birkaç kişiyi sonra da “Evli misin?” sorusuna hayır cevabı verince onu

seçmişti. “Bakire misin?” sorusuna da evet cevabı alınca yüzündeki sertlik kısmen yok olmuştu ve Hanım onu evine almıştı. Demek ki Hanım’a temizlikçiden öte onun bu korkunç dileğini yapabilecek biri de lazım-mış ve bu iş için onu seçmişti.

... Bir ay sonra Hanım bilincini kaybet-ti. Onun eve gelişini anlamadı. Gözleri kapalıydı. İki gün yanında kaldı. Gece gündüz başından ayrılmadı. Onun can çekişmesini gözyaşları ile izledi. Onun son dileğini yerine getirmeye cesaret edemi-yordu. Bu insanlığa ve dinine, inancına ters bir dilekti, ama Hanım böyle istemiş-ti. Hasretinde olduğu ve helâlığını aldığı yüzük parmağında parlıyordu, yaşananları ve hatta geçmişi geçici olarak ona unuttu-ruyordu.

Bir zamanlar duymuştu, eğer ölmek üzere olan birisinin dileğini yerine getirmeye isen o insan sonsuza kadar acı çekermiş, göz-leri yolda kalırmış, ruhu sonradan huzursuz olurmuş. Ayrıca insanın peşini bırakmaz-mış. Hayatı boyunca onu rahatsız edermiş...

Yapacağı amelin günahının tüm kalbi ile yüce yaratandan bağışlanmasını dileyerek, bin bir eziyet ile hayatında hiç yapmadığı bir işi nefesi kesilerek, ürperti ve korku içinde, hem Hanım’ın dileğinin gerçekleş-mesi hem de yüzük için yaptı... Hanım’ın garip dileğini gerçekleştirdi...

... Ve üç gün sonra mezarlığa geldi. Üze-ri sertleşmiş toprağa bakarak düşündü, acaba Hanım nasıl öldü, ruhu toprağın altından çıkabildi mi? Yoksa onun da istediği gibi sonsuza kadar onunla beraber toprağın altında esir mi kalacak.

...Sonra da parmağındaki renk renk parlayan iri taşlı yüzüğe hüznle baktı. “dünya malı için insan neler yapıyor. Her tür cinayete hazır” düşünceleri ile oradan uzaklaştı. Biliyordu ki bu pahalı yüzük olmasaydı o hiçbir zaman Hanım’ın bu dileğini gerçekleştirmezdi.